

7
355.2321
212
Q1

บรรณาการจากทหารพรคนาวิกโยธิน

เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพ

นาวาโท พระอรณพนาวนันต์

ณ สุสานหลวง วัดเทพศิรินทราวาส

๒๐ กันยายน ๒๕๕๓

คำนำ

พลเรือตรี ทหาร ขำหิรัญ ให้มาแจ้งความ ณ กรมศิลปากร ว่า
ในการพระราชทานเพลิงศพ นาวาโท พระอรณพนาภานต (ถอย
มหาศรี) ร.น. มีความประสงค์จะพิมพ์หนังสือแจกเป็นของชำร่วย
อนุสรณ์แก่เรื่องหนึ่ง และใครจะได้เรื่องปลุกใจเดือว่า พระราชนิพนธ์
ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ขอให้กรมศิลปากรช่วยขอ
พระราชทานพระบรมราชานุญาตและจัดการพิมพ์ให้จนสำเร็จด้วย

กรมศิลปากรมีความยินดีรับจัดการให้สำเร็จตามความประสงค์ทุก
ประการ อนึ่ง พลเรือตรี ทหาร ขำหิรัญ มีความประสงค์ให้พิมพ์
พระธรรมเทศนาเรื่อง ธรรมนิยามกถา ของ พระธรรมปาโมกข์ วัด
ราชบพิธสถิตยมหาคีรี และพระธรรมเทศนา เรื่อง ปัญญากถา ของ
พระศาสนโศภน วัดมกุฏกษัตริยาราม ไว้ในหนังสือนี้ด้วย จึงได้ให้
พิมพ์ต่อท้ายพระราชนิพนธ์เรื่องปลุกใจเดือว่า ดังปรากฏในเล่มนี้

กรมศิลปากรขออนุโมทนาคุณบุญราศัพลเรือตรี ทหาร ขำหิรัญ
และเจ้าภาพได้บำเพ็ญอุทิศส่วนกุศลแด่ น.ท. พระอรณพนาภานต
ผู้ล่วงลับไปแล้ว และให้พิมพ์หนังสือแจกเป็นของชำร่วยประโยชน์
ขอผลแห่งบุญกุศลทั้งปวงนั้นจงสำเร็จแด่ น.ท. พระอรณพนาภานต
ตามควรแก่วิบากตามารทุกประการ เทอญ

กรมศิลปากร

๑๘ กันยายน ๒๔๕๓

ก
355, 2321
ม. 5
6/

สำนักหอสมุด

29 ต.ค. 2541

-09197-
ร.ป.อ.พิทักษ์รักษ์, 24437

คำปรารภ

ท่านนาวาโท พระอรณพนาวณตัก (ถอบ มหาศร) เป็นนายทหารพรคนาวิกโยธินชั้นผู้ใหญ่ ได้เคยดำรงตำแหน่งเป็นผู้บังคับการกองพันพาหนะทหารเรือ ซึ่งเป็นหน่วยต้นกำเนิดของกรมนาวิกโยธิน อันเป็นแห่งใหญ่ และเป็นหน่วยหลักของทหารพรคนาวิกโยธินยุคปัจจุบัน จึงนับว่าท่านเป็นบรรพชนผู้สร้างความสำเร็จรุ่งเรืองให้กับทหารพรคนาวิกโยธินโดยวางรากฐานอันมั่นคงไว้เมื่อสิบสองปีมาแล้ว เพื่อให้ผู้มหนาทเจริญรอยตามได้ดำเนินงานก้าวหน้าไปสู่ความวัฒนาถาวรรุ่งเรืองยิ่งขึ้นในกาลต่อไปไม่มิตสิ้นสุด

มรดกกรรมของท่านตกอยู่ในเวลาที่มีเหตุการณ์เปลี่ยนแปลงในวงการทหารพรคนาวิกโยธิน จึงเป็นการจำแนกไม่อาจจัดงานให้เป็นไปโดยควรแก่เกียรติที่จะทอดทิ้งท่านให้เหมาะสมยิ่งไปกว่านี้ได้ การตีพิมพ์หนังสือแจกเป็นบรรณาการเนื่องในงานศพของนายทหารพรคนาวิกโยธินชั้นผู้ใหญ่เช่น ได้เคยจัดขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สำหรับให้ระลึกถึงคุณประโยชน์ที่ท่านผู้ใหญ่ได้บำเพ็ญแล้ว มีผลดีแก่หมู่คณะและประเทศชาติ อีกประการหนึ่งเพื่อเป็นการปฏิการะณของคณะแก่ท่านผู้เป็นบุพการีอันเป็นหน้าที่ของอนุชนควรจะปฏิบัติในโอกาสที่ควร เป็นการสดุดีความกตัญญูกตเวทีแก่ผู้ที่เคยบำเพ็ญคุณงามความดีมาแต่หนหลัง ซึ่งมีผลดีแก่ตนต่อมา

โดยที่ข้าพเจ้าได้เคยเป็นผู้อยู่ในบังคับบัญชาของท่านมาแต่ก่อน และได้อาศัยปฏิบัติที่ท่านมอบไว้ปฏิบัติอยู่ เป็นแนวทางสำหรับดำเนินงาน

หนังสือเดิมนี้ หากจะก่อให้เกิดเป็นกุศลผลประโยชน์แก่ผู้ใด
โดยเฉพาะตนหรือโดยสาธารณะก็ ย่อมเป็นไปได้โดยอาศัยกุศลเจตนา
ของข้าพเจ้าในนามของทหารพรคนาวิกโยธิน ซึ่งขอทิศแต่ท่านนาวาโท
พระอรณพนาถคุณ ซึ่งเป็นนายทหารพรคนาวิกโยธินชั้นผู้ใหญ่
เพื่อดำริผลประโยชน์ในอิฏฐวิบากผลตามควรในสมัยปรายภพในทุ
ประการ.

ทหาร จำหิรัญ

นายพลเรือตรี ทหารพรคนาวิกโยธิน

น.ท. พระอรณพนาวันต์ (ลออ มหาศร) ร.น.

ชีวิตทหารพรคนาวิกโยธิน

ของ

นาวาโท พระอรณพนาวนันต์ (ลือ มหาศร)

ท่านนาวาโท พระอรณพนาวนันต์ (ลือ มหาศร) เป็นนายทหารพรคนาวิกโยธินชั้นผู้ใหญ่ ได้ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองพันพาหนะทหารเรือ ซึ่งเป็นหน่วยคนกำเนิดของกรมนาวิกโยธิน อันเป็นหน่วยหลักของทหารพรคนาวิกโยธิน สืบต่อจากนาวาเอก พระยานาวาพลพยุหวิเศษ (ลือ ชดาชนนิก) ระหว่างปีพุทธศักราช ๒๔๖๗-๒๔๗๔ ท่านเป็นผู้ก่อปรึด้วยบุคลิกดุดดกษณะเหมาะ สัมแก่ฐานะของผู้ที่จะเป็นผู้ใหญ่ เป็นหัวหน้าปกครองบังคับบัญชาคนบ่่าเดนนัน ปรากฏว่าท่านเป็นผุ้หม่ปฏิกษณณ์ในเชิงโต้ตอบและปฏิบัติกรงานให้เป็นทพอใจของผู้งบงคบบัญชาและผู้อยู่ในราชกร ทงเป็นผุ้หม่ศตปในการใช้ความคิดแต่งดัดนทให้สะอาดและดวยงามเป็นทพอดพอใจได้โดยท่วไป ซึ่งเบญคุณดกษณะพิเศษททำไดยากในศตวรรษดกตมได้รบการศกษาอบรมมาในกองชานนโดยะพะาะ ชวะประวดของทนนบวามค่าควรแก่การศกษาสำหรับผุ้ที่จะดำรงฐานะเบญผู้บงคบบัญชาทหาร เป็นศวอย่างทนายทหารพรคนาวิกโยธินผู้เบญอนชนสืบต่อไปน้าจะได้พิจารณาเพื่อนำไปใช้เป็นหลักในการปฏิบัติและดำเนินงานอนเป็นหนาทของตน

ชีวิตเมือเยาวและวัยศึกษา

เมื่อน้องสาวที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๔๒๔ ตรงกับวันแรม ๓๐ ค่ำ เดือน ๑๓ ปีมะเส็ง จุฬศักราช ๑๒๔๓ รัตนโกสินทรศก ๑๐๐ เวลา ๐๘๓๐ น. ท่านได้ถือกำเนิดในสกุล มหาศรี ได้รับตั้งนามว่า ดอ เป็นบุตรของนายสอนและนางอำ มหาศรี คหบดีแห่งบ้านบางขัน ตำบล งวราย แขวงเมืองดพบุรี

เมื่ออายุ ๖ ปีได้เข้าศึกษาวิชาเลขและหนังสือไทยในสำนักเจ้า อธิการโพ (เป็นพี่ของบิดา) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดกระเจียวในภมิดำเนา เดียวกับบ้านเกิด พออายุ ๑๒ ปีได้เข้าศึกษาอักษรสมัยเพื่อที่จะเรียน ปริยธรรมในสำนักพระอุปัชฌาย์เข้ม เจ้าอาวาสวัดบ้านดาด ตำบล โกงธนู แขวงเมืองดพบุรี อายุ ๑๗ ปีได้ย้ายมาอยู่วัดราชบพิตรในสำนัก สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงชินวราธิบดีมณ เมื่อกองทนายดำรง ฐานันดรศักดิ์เป็นทหมอมเจ้า พระธิดาพรพริยะพรต เพื่อศึกษาบาลี ไวยากรณ์และหนังสือไทย สอบความรู้ได้ตามหลักสูตรประโยค ๒ ชั้น ๒ แห่งโรงเรียนวัดราชบพิตร การศึกษาของท่านในตอนปฐมวัย นับว่า เป็นไปโดยควรแก่กาลสมัยสำหรับคนนั้น ซึ่งการศึกษาชั้นต้นถือว่า หนังสือไทยและเลขเป็นวิชาสำคัญใช้เป็นรากฐานในการกำหนดภูมิการ ศึกษา แบ่งเป็น ๒ ประโยคๆ ละ ๓ ชั้น ประโยค ๒ เทียบได้กับชั้น มัธยมสมัยปัจจุบัน ภาษาอังกฤษไม่มีสอนกันในโรงเรียนทั่วไป นอกจากโรงเรียนส่วนกุหาตามอังกฤษ โรงเรียนส่วนกุหาตามในพระบรม มหาราชวังและโรงเรียนอัสสัมชัญ ส่วนวิทยาศาสตร์เกือบจะกล่าวได้ว่า ไม่มีสอนกันแต่ คณิตศาสตร์มีแต่จะเพาะเดชคณิตเท่านั้น

อายุ ๒๐ ปี ได้เข้าศึกษาวิชาในโรงเรียนนายเรือเมื่อวัน ๑๘ มีนาคม ๒๔๔๔ ขณะนั้นคงอยู่ที่ส่วนนนทอุทยาน แรกเข้ารับการศึกษาก็ได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๖ บาท ต่อมาได้รับในตำแหน่งหัวหน้านักเรียนผู้ใหญ่ (หัวหน้าปดุน) เดือนละ ๒๐ บาท ซึ่งเป็นอัตราสูงสุด ศึกษาอยู่จนถึงชั้น ๒ จึงลาออกจากโรงเรียนนายเรือเมื่อวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๔๕๐ เพื่อไปเข้ารับการศึกษาศรีโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (เคยฟังผู้ใหญ่ท่านเล่ากันว่านักเรียนนายเรือคนอื่นลาออกไปทำนองเดียวกันหลายคนในคราวนั้น)

โรงเรียนนายเรือสมัยนั้นอยู่ในระยะที่แบ่งเขตหวัดต่อของการเปลี่ยนแปลง เดิมทีเดียวได้จัดใหม่ นักเรียนนายเรือชั้น โดยยังไม่ได้ตั้งโรงเรียนเป็นแห่งการศึกษามัดถานที่โดยเฉพาะ ต้องอาศัยเรือรบเป็นที่พักสำหรับดำเนินการฝึกหัดศึกษา คัดเลือกนักเรียนนายดับทหารเรือซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียน (คงอยู่ที่วัดวงษ์มุต) จำนวน ๓๒ คนไปเป็นนักเรียนนายเรือชุดแรก นักเรียนนายดับทหารเรือครึ่งหนึ่งได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๖ บาท อีกครึ่งหนึ่งไปกลายเป็นอัตราเงินเดือนชั้นคนของนักเรียนนายเรือ ต่อมาได้จัดตั้งโรงเรียนนายเรือขึ้นที่บริเวณส่วนนนทอุทยาน (ริมคลองมอญฝั่งทิศเหนือ ขณะนั้นเป็นกองหน่วยทหารพรคนวิกโยธิน) แล้วย้ายไปอยู่ที่ตักถันนทาลัย (โรงเรียนราชินีปัจจุบัน) ภายหลังจึงย้ายไปตั้งที่พระราชวังเดิมของพระเจ้ากรุงธนบุรีมหาธาตุ ปัจจุบันคงอยู่ที่ตำบลเบ็ดแดง กิ่งอำเภอวัดคตหีบ อำเภอบางมด จังหวัดชลบุรี ต่อกันทยอยอยู่ในแดนทรกัณดาร ส่วนมากเป็นบางตัง คงจะยังอีกนานจึงจะถึงเวลาที่จะได้ถวายสถาปนาเป็นแดนตำรวจมย

เพราะการก่อตั้งรางดำเนินไปอย่างช้าชดชดชด เมื่อโรงเรียนนายเรือม
 ตั้งตามบทบัญญัติโดยเอกเทศแต่จริงได้มีคนภายนอกเขาเป็นนักเรียน
 ไม่ได้รับนักเรียนจากโรงเรียนนายสิบทหารเรืออีก ซึ่งคงจะเป็นเหตุหนึ่ง
 ทำให้โรงเรียนนี้มีสภาพเปลี่ยนแปลงไป โรงเรียนนายเรือสมัยท่าน
 เป็นนักเรียนอยู่นั้นเป็นยุคเริ่มต้นของความเปลี่ยนแปลงแห่งราชนาวไทย
 ระหว่างยุคเรือใบต่อยุคเรือกลไฟ แผนการศึกษาจึงต้องเปลี่ยนรูป
 ตามเหตุการณ์การเรือสมัยใหม่ในความอำนวยการของเลขาธิการกรมหลวง
 ชุมพรเขตอุดมศักดิ์ ซึ่งทหารเรือทั้งหลายถือว่าเป็นบรรพจารย์อนัน
 ทเขตร์พงศ์การะอย่างยงพระองค์หนึ่ง เพราะพระองค์เป็นพุทธทศคุณ
 งามในทางวิทยาการและดีมีรทภาพหาไม่เปรียบด้วยพระองค์ได้ แม่
 กระจ่างกาดปัจจุบันนี้ยังไม่ปรากฏ วิชาที่นับว่าสำคัญคือวิชาดาร
 ศาสตร์เดินเรือ ซึ่งจะต้องมีความรู้เริ่มต้นด้วยการศึกษาให้มีความเข้าใจ
 ในวิชาคณิตศาสตร์อย่างอื่นนอกเหนือไปจากเลขคณิต มี เรขาคณิต,
 พีชคณิต, ตรรกโนเมตรเป็นต้น ซึ่งจัดว่าสูงและยากสำหรับสมัยนั้น
 เพราะหาผู้ที่มีความรู้เป็นครูได้ยาก การปกครองบังคับบัญชาจัดแบ่ง
 นักเรียนออกเป็นตอนตามลักษณะของเรือ (เช่นเป็นตอนหัวเรือขวา,
 ตอนหัวเรือซ้าย, ตอนท้ายเรือขวา, ตอนท้ายเรือซ้าย) แต่งตั้งนักเรียน
 ที่มีรทภาพเหมาะสมให้ทำหน้าที่เป็นผบงคบัญชาชั้นต้น มีตำแหน่ง
 เรียกว่า กัปตันตอน และแต่งตั้งนักเรียนคนที่มีรทภาพเป็นเยี่ยมคน
 หนึ่งขึ้นเป็นหัวหน้ากัปตัน มีอำนาจบังคับบัญชาเหนือกัปตันตอนขึ้นไป
 ก็จะเปรียบกับเท่ากับเป็นหัวหน้านักเรียนทั้งหมด ตำแหน่งจึงถือว่า
 เป็นตำแหน่งที่มีเกียรติสูงที่สุดสำหรับนักเรียนนายเรือ ท่านได้เคยดำรง

ตำแหน่งนครหลวงขณะท่านเป็นนักเรียนชั้น ๒ ซึ่งยอมแสดงว่าท่าน
เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นหัวหน้า จึงได้รับเลือกให้
ดำรงตำแหน่งเป็นเกียรติอย่างสูงในสมัยนั้น

อายุ ๒๒ ปี ได้เข้าศึกษาวิชาในโรงเรียนนายร้อยตำรวจจุฬาราช
วังประจำกองทัพบกการกองตำรวจจตุรรมณฑลราชบุรีเมื่อวันที่ ๓ มกราคม
๒๔๕๐ ครั้นถึงเดือนมีนาคมคัณห์ เกิดมีผู้ร้ายปล้นสะดมชนทจหวด
เพชรบุรี กรมตำรวจกรมคำสั่งให้ไปช่วยทำการปราบปรามผู้ร้าย ท่าน
ต้องไปปฏิบัติราชการครั้งนั้นด้วย ได้รับเงินเดือนในอัตราเดือนละ ๒๖
บาท กับเบญจยงวันละ ๒๕ สตางค์ เมื่อได้ทำการปราบปรามโจรผู้ร้าย
สงบราบคาบแล้วจึงกลับเข้ารับการศึกษาต่อไปจนถึงชั้น ๓ ซึ่งเป็นชั้น
สูงสุดได้รับเงินเดือน ๆ ละ ๖ บาท จนถึง ๓๒ บาทตามลำดับ โดย
ศึกษาชั้น ๓ ได้ ๑๕ วัน ก็เลื่อนขึ้นชั้น ๒ ศึกษาอยู่ ๒๕ วัน สอบความรู้
ได้เลื่อนขึ้นชั้น ๓ (การที่เลื่อนชั้นเร็วคงจะเนื่องด้วยเป็นสมัยแรกตั้ง
โรงเรียน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถจึงได้รับโอกาสเลื่อนชั้นขึ้นไปอย่าง
รวดเร็ว)

เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๔๕๓ ได้ตั้งในกรมหลวงชุมพรเขตอุดม-
ศักดิ์ (ขณะนั้นทรงดำรงตำแหน่งเป็นเจ้ากรมยุทธศึกษาทหารเรือและ
ทรงกรมเป็นกรมหมื่นชุมพรเขตอุดมศักดิ์) ได้รับสั่งให้กรมตำรวจ
ตั้งกองกิตติมไปรับราชการในกระทรวงทหารเรือ นับว่าได้ตั้งไปทรงพบเข้า
และทรงจำได้จึงรับสั่งให้กลับ แรกทีเดียวก็แต่งตั้งพระประสงค์จะให้
นักเรียนศึกษาต่อไปอีก แต่คงจะทรงเห็นว่าอายุมากแล้วจึงให้ตั้งตัวไป
รับราชการ

ญ

ชีวิตทหารพรคนาวิกโยธินในกองทัพเรือ

วันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๕๓ เชาวราชการประจำกองเรือกตชน ๕
รบยัคเบนพนจำโท รับเงินเดือนในอัตราพนจำโทเดือนละ ๕๖ บาท
โตเดือนยัคเดือนชนเงินเดือนละเดือนตำแหน่งชนโดยลำดับ ดิงน

รายการเดือนตำแหน่ง

รงตาแห่งผบงคกการเรือเทวดารามและ
เบนผชวยผบงคกการกองเรือกต ชน ๕ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒
ต่นกองโรงเรียนพตทหารเรือ ๕ (จังหวัด
ดัมทรปการ) ๓๘ ธันวาคม ๒๕๕๓
รงตาแห่งผบงคกการกอง โรงเรียนพตทหาร
เรือ ๗ (จังหวัดจันทบุรี) ๘ ธันวาคม ๒๕๕๕
รงตาแห่งผบงคกการกอง โรงเรียนพตทหาร
เรือ ๓ (จังหวัดพระประแดง) ๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖
รงตาแห่งผบงคกการกอง โรงเรียนพตทหาร
เรือ ๒ (จังหวัดดัมทรดำคร) ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๗
รงตาแห่งต่นกอง โรงเรียนนายเรือและนายช่างกต ๓๕ สิงหาคม ๒๕๕๗
ต่นกอง โรงเรียนนายเรือและนายช่างกต ๓๑ มิถุนายน ๒๕๕๗
รงตาแห่งผบงคกการกองเรือกตชน ๕ ๒๓ มกราคม ๒๕๖๐
ผบงคกการกองเรือกตชน ๕ ๓๒ กันยายน ๒๕๖๕
ผบงคกการกองพนพาหนะทหารเรือ ๒ มีนาคม ๒๕๖๗
เบนราชของครกษเวรในพระบาทสมเด็จพระ
มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘
ตำรวจราชการกรมชมพตทหารเรือ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๗๕

๗

รายการเลื่อนขึ้นเงินเดือน

นายเรือดรชน ๓ ช.	๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒
นายเรือดรชน ๒ ช.	๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓
นายเรือดรชน ๓ ช.	๓๓ ธันวาคม ๒๕๕๓
นายเรือดรชน ๒ ช.	๑ เมษายน ๒๕๕๖
นายเรือดรชน ๑ ช.	๑ เมษายน ๒๕๕๗
นายเรือดรชน ๓ ช.	๑ เมษายน ๒๕๕๘
นายเรือดรชน ๒ ช.	๑ เมษายน ๒๕๖๑
นายเรือดรชน ๑ ช.	๑ เมษายน ๒๕๖๓
นายเรือดรชน ๓ ช.	๑ เมษายน ๒๕๖๔
นายเรือดรชน ๑ ช.	๑ เมษายน ๒๕๖๕
นายเรือดรชน ๓ ช.	๑ เมษายน ๒๕๖๘
นายเรือดรชน ๒ ช.	๑ เมษายน ๒๕๗๑

รายการเลื่อนยศทหารเรือ

เบนวาทนายเรือดร	๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒
สัญญาบัตรยศนายเรือดร	๑๒ มีนาคม ๒๕๕๓
สัญญาบัตรยศนายเรือดร	๓ มิถุนายน ๒๕๕๔
สัญญาบัตรยศนายเรือดร	๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๘
สัญญาบัตรยศนายเรือดร	๒๘ มีนาคม ๒๕๖๓
สัญญาบัตรยศนายเรือดร	๒๗ มีนาคม ๒๕๖๗

ฎ

รายการเลือกบรรดาศักดิ์

สัญญาบัตรหลวงอรณพนาวนตก

๒๓ เมษายน ๒๔๖๓

สัญญาบัตรพระอรณพนาวนตก

๒๖ เมษายน ๒๔๖๗

รายการบริวารราชอิสริยาภรณ์

เหรียญตระกูลงานบรมราชาภิเษก (รัชกาลที่ ๖

แห่งบรมราชจักรวงศ์)

๒ ธันวาคม ๒๔๕๕

จิตรภรณ์ มงกุฎสยามชั้นที่ ๕

๑ มกราคม ๒๔๖๐

เหรียญราชวิถีทอง (รัชกาลที่ ๖ แห่งบรม
ราชจักรวงศ์)

๒๖ กรกฎาคม ๒๔๖๓

เหรียญรัตนาภรณ์ (รัชกาลที่ ๖ แห่งบรม
ราชจักรวงศ์) ชั้น ๕

๖ สิงหาคม ๒๔๖๔

เบญจมาภรณ์ช้างเผือก

๑ มีนาคม ๒๔๖๕

จักรภรณ์ มงกุฎสยาม

๒๔ พฤศจิกายน ๒๔๖๖

เหรียญจักรมาตา

๓๐ ธันวาคม ๒๔๖๖

เหรียญตระกูลงานบรมราชาภิเษก (รัชกาลที่ ๗
แห่งบรมราชจักรวงศ์)

๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๖๘

จักรภรณ์ ช้างเผือก

๒๔ ตุลาคม ๒๔๗๔

เหรียญตระกูลงานฉลองพระนครครบ ๑๕๐ ปี

๑ เมษายน ๒๔๗๕

รายการรับพระราชทานของพระลัทธิลัทธิพระองค์
พระมหากษัตริย์

เข็มขัดดวงเดิมในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

๓๒ กันยายน ๒๔๖๐

เสมาทองคำชนบท ๔ อักษรพระปรมาภิไธยย่อ ว.ป.ร.

๘ สิงหาคม ๒๔๖๑

แหวนทองคำชนบท ๒ อักษรพระปรมาภิไธยย่อ ว.ป.ร.

๘ พฤษภาคม ๒๔๖๓

เข็มอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ร.ร. ๖ ชนบท ๒ (เทียบข้างเผือก)

๓ พฤศจิกายน ๒๔๖๕

ตุ้มเสื้อชนบททองคำชนบทอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ร.ร. ๖ ชนบท ๒

๑๕ ธันวาคม ๒๔๖๖

ตุ้มเสื้อเชคทองคำชนบทอักษรพระปรมาภิไธยย่อ ร.ร. ๖ ชนบท ๒

๑๕ ธันวาคม ๒๔๖๖

แหวนทองคำชนบท ๒ อักษรพระปรมาภิไธยย่อ ป.ป.ร.

๑๗ ตุลาคม ๒๔๗๑

รายการรับของพระลัทธิ

จากพระบรมวงศานุวงศ์และท่านผู้ใหญ่

แหวนทองคำชนบท ๒ ของสมเด็จพระราชปิตุดาบรมพงศาภิมุข เจ้าฟ้า

กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช

แห่บทองคำ ของดมเดจเจ้าพาวพตวรตัมพนุ กรมพระนครสวรรค์
วรพนต

แห่บทองคำ ของดมเดจเจ้าพาวชฎางคเดชาวุธ กรมหลวงนคร
ราชดีมา

แห่บทองคำ ของพระองค์เจ้าวรตักษณาวดี

แห่บทองคำ ของกรมหลวงตังหวิกรมเกรียงไกร

แห่บทองคำใหญ่ ของกรมหลวงชุมพรเขตคอุดมศักดิ์

แห่บทองคำ ของเจ้าคุณพระประยูรวงศ์

แห่บทองคำ ของเจ้าจอมมารดาโหมด รัชกาลที่ ๕

แห่บทองคำ ของเจ้าจอมมารดาแตร์ รัชกาลที่ ๕

แห่บทองคำ ของเจ้าจอมมารดาทบทม รัชกาลที่ ๕

แห่บเงินดงยา ของเจ้าพระยารามราฆพ

แห่บเงินดงยา ของพระยาอนิรุทธเทวา

แห่บทองคำใหญ่ ของกองพดทหารบก ๔ (ที่ระตักในงานฉลองได้
ปี ๒๔๖๓)

ตามรายการแสดงการเดอนตำแหน่งหน้าทราชการ ปรากฏว่า
ท่านได้ปฏิบัติงานในหน่วยต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นหน่วยทหารพรคนาวิก
โยธินหรือเป็นหน้าทสำหรับทหารพรคนาวิกโยธิน มี กองเรือกลตณ ๔
กองโรงเรียนพดทหารเรือ, กองโรงเรียนนายเรือ และ กองพันพาหะ
ทหารเรือ อนมกการแผกกัน กตาวคคือ

ฅ

กองเรือกดชน ๔ เป็นหน่วยทจตชนดวความม่งหมายที่จะให้
ปฏูปตงานเกยวคกับการชนล่งทางนาแะกกิจการอื่นๆซึ่งตองใช้เรือกดเด็ก
เป็นพาหนะหตค จงนับวาเป็นหน่วยทหารพรคนากโยชนเหตพาหนะ
ในกิจการฝ่ายเรือกดเด็ก บรรดาเรือกดทมได้ใช้สำหรับเดชนะเดจคเป็น
เรือกดชน ๔ ส่วนเรือกดใช้สำหรับเดชนะเดจคเป็นเรือกดชน ๓ ชน ๒
ชน ๓ตามขนาดแะความดำมารถของเรือ แบ่งประเภทเป็นเรือรบกับเรือ
ช่วยรบ มีกำหนดก้าหนดชนแะประเภทของเรือเป็นหตฐาน ใน
ยามปรกตเรือกดเดชนะเดทมีขนาดเล็กมากแะอยู่ในประเภทเรือช่วยรบ
บางโอกาสจคเป็นเรือกดชน ๔ สุ่มทบอยในกองเรือกดชน ๔ เช่นเรือ
เทวดาราม ซึ่งท่านเคยดำรงตำแหน่งเป็นผบคกับการเรอยุคราวหนึ่ง
แะตั้งกตอยู่ในกองเรือกดชน ๔ กิจการในกองเรือกดชน ๔ แบ่งได้เป็น
๒ ดกษณะ คอ ปฏูปตงานเกยวคกับการชนล่งแะกิจการอื่นๆในราชการ
ของทหารเรือโดยตรงดกษณะหนึ่ง มีการชนล่งพลัดเครื่องใช้ส่เบียง
อาหารหรือเครื่องดรรพาวุธไปให้ตามเรือใหญ่หรือให้กับหน่วยทหารทตง
อย่ห่างไกลตามความตองการ แะปฏูปตงานเกยวคกับระบวงเล็ดจพระ-
ราชดำเนินของพระมหากษัตริย์หรือระบวงเล็ดจประพาสของพระบรม
วงศานุวงศ์ทางชลมารค หรือการเดินทางของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ใน
หน้าทราชการ ซึ่งตองอาศัยเดินทางตามแม่น้ำตาตองออกดกษณะหนึ่ง
ทงล่งดกษณะนล่งวนมากตองปฏูปตงานสัมพันธ์กับหน่วยเรือแจวพาย
ทตั้งกตอยู่ในกองพันพาหนะทหารเรือ ซึ่งจคเป็นเรือพระประเทียบทใช้
เป็นพาหนะสำหรับพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์แะเรือแจว
พายทใช้สำหรับกิจการทวไป การปฏูปตหน้าทราชการของท่านในกอง

เรือกตชน ๕ มี ๒ คน คือ คนแรกเข้ารับราชการได้รับตำแหน่ง
 หน้าที่ชนชั้นซึ่งเป็นโอกาสให้เกิดความรอบรู้ ในการปฏิบัติและดำเนินงาน
 เริ่มแรกชนชั้นอนเบนรากฐานต่ำคณูทจะก่อให้เกิดล้มรรถภาพในการปฏิบัติ
 และดำเนินงานชนสูง ในตอนหลังเมื่อได้รับตำแหน่งเป็นผู้บังคับการ
 ซึ่งมีฐานะเป็นหัวหน้าหน่วย ท่านจึงปฏิบัติและดำเนินงานในหน้าที่ของ
 ท่านได้เป็นอย่างดีเยี่ยมมถขนาดทกตาวได้วาทานเบนผู้บังคับบัญชาทกอบ
 ด้วยดีคณูญาดำมารถเบนท์ไววรางใจของมบังคับบัญชาชนเหนือ ในตำแหน่ง
 ผู้บังคับการกองเรือกตชน ๕ ท่านได้มีโอกาสปฏิบัติหนทราชการ
 ด้นองพระเดชพระคุณไถ่ชีวิตพระยุดบาทพระมหากษัตริย์และไถ่ชีวิต
 พระบรมวงศานุวงศ์ตอดดิงข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ทงข้าราชการในพระ-
 ราชดำนิกและข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนทวไป กระทงเบนท์ไววราง
 พระราชหลุทยของพระมหากษัตริย์ตอดดจนเบนท์ไโปรดปรานของพระ-
 บรมวงศานุวงศ์ทงทานผู้ใหญ่ ดังจะเห็นได้จากรายการที่ได้รับของ
 ทระตกโดยพระมหากษัตริย์คุณในพระมหากษัตริย์และโดยพระกรุณา
 ในพระบรมวงศานุวงศ์ทงโดยความกรุณาของท่านผู้ใหญ่ การปฏิบัติงาน
 ของท่านดำเนินอยในहतก่อนมคุณลักษณะทกตาวได้วามความเข้มแข็ง
 เด็ดขาด ตระเอียดประณตพลพลนและอยในระเบียบวินัยอย่างเคร่งครัด
 จนเบนท์เควพนบอยและยำเกรงดำหรบผู้ทอยในบังคับบัญชา และเบนท์
 ทเชยถอยไววรางใจของมบังคับบัญชาชนเหนือ ทงในหนาทราชการและ
 ด้นตว ตวอยาทพอกจกนได้จะชกมากตวเบนท์เรองประกอบเพแ่งตง
 ให้ปรากฏถึงคุณลักษณะของท่านมอย เบนท์นวาระเบยบราชการได้
 กำหนดไว้ให้ตรวจความสะอาดในวนอาทคยชงเบนท์นพกงาน โดย

กองโรงเรียนพดทหารเรือนบเป็นหน่วยทหารพรคนากโยชน เบน
 แหรงทตนาเณการผกหตบรรมบคคตทกคคตเตอชเาเบนทหารเรอกอง
 ประจําการ เพอโหมความร้ความล้มาวถนในการปฏบตงานคานหาท ดง
 ยยตามหวเมองทเรยกคนเชารบราชาการเบนทหารเรอมอย ๗ แหรง กอง
 โรงเรียนพดทหารเรอท ๑ ประจําจังหวดล้มทล้ดงคราม, ท ๒ ประจํา
 จังหวดล้มทล้ดงคร, ท ๓ ประจําจังหวดพระประแดง, ท ๔ ประจํา
 จังหวดล้มทล้ดงคร, ท ๕ ประจําจังหวดชดบร, ท ๖ ประจําจังหวด
 ระยอง และท ๗ ประจําจังหวดจันทบร กองโรงเรียนเหตนดงกคอย
 ในกรมทหารเรอชาเยเต บคคตทกคคตเตอชเาเบนทหารเรอกอง
 ประจําการจะตองเชารบการผกฝนบรรมนกองโรงเรียนพดทหารเรอท
 ยยในภมตนาเณน เมอเบนทหารบท ๑ ตามหตลคด้ครทกาหนดไวกายน
 เวตาอนล้มควรแวงจยายไปประจําตามเรอหรือหน่วยทหารอน ๆ เมอ
 เล้จภาคการศกษาแวง ล้มนนยงหาควมบงคบบญชาไปทาหาท
 เบนบงคบบการกองโรงเรียนพดทหารเรอไดยาก โดยททาณไรบความ
 เชอถอแะความไววางใจของทางราชการจ้มโอกาสไรบคําแหงน
 ดงคตยมยค้เบนนายทหารชนผนอยแะไคดางคําแหงนเบนบงคบบ
 การกองโรงเรียนพดทหารเรอเบนหาเยแหง โดยคําแหงนทาณไคแ้ดง
 ความล้มาวถนในการปกรองบงคบบญชาไ้ปรากฏ เบนทเชอถอยงน
 เบนดําคบ กระทงไรบโอกาสไ้ยายไปดางคําแหงนค้กองโรงเรียน
 นายเรอ ช้เบนคําแหงนล้คคญแะเบนนนไคทจ้กาไ้ไปดําคําแหงนบงคบบ
 บญชาหน่วยทหารชนล้งชนไป กองโรงเรียนพดทหารเรอไ้โดยนคกไป
 นานแวง บคนหน่วยทหารตางทาหาทผกหตล้ดงล้ดงทหารบท ๑ เอง
 ตามฐาณะแะหาทของหน่วยน ๆ

กองโรงเรียนนายเรือเบนแห่งททการฝึกหัดอบรมนักเรียนนาย-
เรือททการศึกษาศึกษาเพื่อไปทหาหนาทเบนผู้บังคับบัญชาทหารในเรือหรือ
ในหน่วยทหารด้วยนจนจัดใหม่ผู้บังคับบัญชาเบนฝ่ายปกครองฝ่ายหนึ่ง
กบจัดใหม่ครออาจารย์เบนฝ่ายวิชาการอีกฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายปกครองมักคิด
เตอกบคตตถสามารถในการปกครองบังคับบัญชาทเคยปรากฏผลออกมา
แต่เมื่อครั้งเบนนักเรียนนายเรือให้ดำรงตำแหน่งหนาทนายทหารฝ่าย
ปกครอง ซึ่งโดยมากเบนนายทหารพรรคนาวิกโยธิน ผู้บังคับการ
โรงเรียนนายเรือ, ต้นกองแต่นายกราบกับนายทหารประจำกราบ โดย
ททานเคยทหาหนาทเบนทหาหนาทเบนเมื่อครั้งเบนนักเรียนนายเรือ และ
เคยดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองโรงเรียนพดทหารเรือมาแต่ แต่ดั่งว่า
เบนผู้สมัครในการปกครองบังคับบัญชาอยู่ จึงได้รับโอกาสให้ดำรง
ตำแหน่งต้นกองโรงเรียนนายเรือ ซึ่งเป็นตำแหน่งสำคัญตำแหน่งหนึ่ง
นายทหารฝ่ายปกครองมหนาทฝึกหัดอบรมนักเรียนให้มีความรู้และความ
สามารถในวิชาการเรือและวิชาทหาร ซนคนซึ่งจะต้องปฏิบัติงานเบน
บุคคลและเป็นหน่วยตามฐานะ ทั้งในการดำเนินงานและการปกครอง
บังคับบัญชาททของฝึกหัดคนเบนซนๆ ซนไปตามลำดับ นายทหารทเบน
ครออาจารย์มหนาทส่งสอนอบรมให้นักเรียนมความรู้ความสามารถในการ
ปฏิบัติงานเองในวิชาการเรือสำหรับเรือเดินทะเล ทั้งทเบนเรือรบและ
เรืออื่น ๆ ในระหว่างเวดททนักเรียนไปฝึกหัดทางทะเล ทหาหนาทเบน
ผู้บังคับบัญชาดำเนินการฝึกหัดอบรม ให้มีความรู้และความสามารถในการ
กิจการทางทะเลอีกส่วนหนึ่ง

กองพันพาหนะทหารเรือเป็นหน่วยที่จัดขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะให้
เป็นหน่วยทหารพาหนะที่ใช้เรือแจวพายเป็นพาหนะหลัก สำหรับปฏิบัติ
งานเกี่ยวกับการขนส่งทางน้ำ จึงนับเป็นหน่วยทหารพรคนาวิกโยธิน
เหล่าพาหนะในกิจการฝ่ายเรือแจวพาย นอกจากจัดเป็นหน่วยทหาร
พาหนะแล้วยังจัดให้เป็นหน่วยที่มกาดังสำหรับปฏิบัติกิจการเกี่ยวกับ
การรักษาการณที่ดำรงไว้เป็นกาดังรบได้หรือปฏิบัติงานอื่น ๆ ทำนอง
เป็นหน่วยแรงงานด้วยอีกด้วยหนึ่ง กองพันพาหนะทหารเรือขณะนั้นจึง
เป็นหน่วยที่มกาดังประกอบด้วย ๕ กองร้อย (พันเล็ก) กับกองรักษา
เรือบางโอกาส กองตำรวจทหารเรือก็ขึ้นอยู่กับด้วย การจัดเป็น
ลักษณะเช่นนี้ตลอดมาช้านาน ถึงปี ๒๔๗๕ จึงได้เปลี่ยนแปลงใหม่ ในสมัย
ที่ท่านดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกองพันพาหนะทหารเรือ กิจการซึ่ง
กองพันเหล่านี้ทำของปฏิบัติแบ่งได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการ
การจัดพาหนะและแรงงาน ทำการขนส่งหรือปฏิบัติงานรักษาการณและ
งานอื่น ๆ ในราชการของทหารเรือโดยตรงลักษณะหนึ่ง อีกลักษณะหนึ่ง
ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารคของ พระมหา
กษัตริย์โดยพระบรมพยุหยาตรา ในพระราชพิธีพระราชทานผ้าพระกฐิน
หรือเสด็จเสวยพระนคร หรือเสด็จพระราชดำเนินประพาสต่างจังหวัด
โดยเรือพระประเทียบหรือเรือพระที่นั่งกราบ หรือการเสด็จประพาสทาง
ชลมารคของพระบรมวงศ์ต่างจังหวัดโดยเรือพระประเทียบ หรือ
การไปปฏิบัติกิจการของข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ที่ต้องเดินทางไป
หัวเมืองโดยทางเรือเหล่านี้ กิจการที่ต้องใช้เรือแจวพายเป็น
พาหนะ ถ้าบรรทุกหนักหรือไประยะทางไกลก็ต้องใช้เรือกลจุ้ง กองพัน

กองพันพาหนะทหารเรือบดเป็นหน่วยต้นกำเนิดของกรมนาวิกโยธิน
ซึ่งเป็นแห่งที่ใหญ่และเด่นหน่วยหลักของทหารพรคนาวิกโยธิน ตั้งอยู่ที่
ตำบลวัดคดหีบในปัจจุบัน โดยเปลี่ยนแปลงฐานะไปตามลำดับ เริ่มตั้งแต่
๒๔๗๕ เป็นต้นมา

๒๔๗๕ เบงกอล

ระหว่างที่ท่านอยู่ในฐานะนายทหารนอกประจำการจนถึงปี ๒๕๑๒
ได้รับความอนุเคราะห์จากพลเรือตรี ประยูร ยุทธศาสตร์โกศล ให้เข้าทำ
งานในบริษัทเกษตรกรรมทหารผ่านศึก ตำแหน่งหัวหน้าแผนกสัตว์บก
จังหวัดสมุทรสาคร เมื่อวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๑๒ บวชเบเนดิกตังแก
กรรมเมื่อเวลา ๑๐.๓๐ น. ที่บ้านพักแผนกสัตว์บกของบริษัทเกษตรกรรม
ทหารผ่านศึก จังหวัดสมุทรสาคร จำนวนอายุได้ ๖๘ ปีเศษ

ผู้นับถือนิกายโรมันคาทอลิกหรือผู้ใหญ่มากคนเคยคบท่าน เมื่อ
ปรารภถึงมกกด้าวชวญกนในคุณลักษณะของท่าน ว่าเป็นผู้มีความ
เข้มแข็ง เด็ดขาด ตระเขยตประณตพถพถนแต่อยู่ในระเบียบวินัยอย่าง
เคร่งครัด ซึ่งเบเนดิกตัมบศทหาไดยากในควนคคตศทหาทหาทเบเน
ดิกตัมบศทหาทหา

บทที่ ๑

เลื้อปาคืออะไร

(แสดงครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๖ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔)

ก่อนที่จะพูดกันเรื่องอื่น ควรจะเข้าใจกันเสียก่อนว่าเลื้อปาคืออะไร

คำตอบปัญหาข้อนี้มียุทธวิธีในหนังสือจดหมายเทศเลื้อปาเล่ม ๑ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือนพฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๔ นั้นแล้ว แต่พอจะขอให้พูดเลื้อปาที่เขาใหม่คงลำบากในการที่จะค้นหาหนังสือนั้น ขอชี้แจงไว้ในนอก

เลื้อปาเป็นนามเดิมสำหรับใช้เรียกทหารทาทานใช้แบบฉบับชาวคราวเรืองชาคึกมาแจ้งให้แม่ทัพทราบ เป็นต้นว่า ชาคึกมาถางเตาได้ มีคัสตราอาวุธอย่างใดบ้าง ยกมาถึงไหนแล้ว และจะเดินมาทางไหนต่อไป ดังนั้นเบตน ทหารทาทานหาที่ซ่อนในปัจจุบันนี้เรียกชื่อไว้ในกองทัพว่า “ผู้ลัดแนม” ถ้าไปเบนกองกเรียกว่า “กองลัดแนม” ยังมีพวกทหารออกจาวอก ๑ ซึ่งเรียกว่าแมวเซาหรือแมวมอง ชาวเจ้าเขาใจว่าพวกแมวมองนั้นหาจะมีหน้าที่เป็นผุคอยเหตุ มีหน้าที่คอยๆ เลื้อปานั้นเอง แต่แมวมองไม่มหนาทไปไกลๆ มีหน้าที่รักษาใกล้ๆ ถักกันด้านทางเบตน และเลื้อปากับแมวมองคงจะตอมมีหน้าที่ตอกระตาดตอดกันอยู่เป็นอันมาก จนถึงปลายข้อจึงตอดกันอยู่ ถ้าเมื่อจะพูดถึงเลื้อปาก็พูดถึงแมวมองเป็นคู่ตอดกันไปว่า “เลื้อปาแมวมอง” ดังนั้น พวกแมวมองในปัจจุบันนี้เรียกชื่อไว้ในกองทัพว่า “กองระวังด้าน”

เดี๋ยวกับแม่มอง ถึงแม่ว่าจะต่างกันแต่ต้องอย่างก็จริง
แต่คงจะต้องการคนชนิดเดียวกันน่ะเอง ถ้าใครเป็นเดี๋ยวมานั่งกับ
แม่มองดเหมือนกัน งานที่ของทำกคล้ายกัน ผิดกันแต่เดี๋ยวมานั่งไป
เที่ยวเดินเล่นแถวหาชาในทางกองหลวง แม่มองมหัน เหวงรักษา
อยุ่กับททานน เพราะฉะนั้นในทจนจะเรียกกรวมเดี๋ยเบนชื่อเดียวกัน
“เดี๋ยมา” ทงน ก็จะเป็นทเขาใจกันพอย่อยแต่ ในการสงคราม
แมทพคองอาศัยคนสืบชาเป็นเบเนดา เพื่อจะได้ทราบเหตุการณ์ชาง
ฝ่ายชาคัก เพราะในการสงครามจะใช้วชเคาตดอดไปไม่ได้ ต้อง
อาศัยวชเหตุการณ์ประกอบด้วย เพราะฉะนั้นหาทเดี๋ยมาจึงเป็นหาท
ด้าคญอยางยง เพราะเดี๋ยมเป็นหาทเบเนดาของแมทพ ถ้าเดี๋ยมาไม่
สืบชาไม่ได้มา แมทพก็ทากับคนดาบอด จะไปชกกับคนดาชชนะ
อย่างไรได้ ถึงจะมกาดงดักทเอาได้ก็ไม่ประโยชน์เลย ถ้าสืบชา
มาได้บักๆ พร่องๆ หรือคดาตเคดชน แมทพก็เหมือนคนดาฟาง อยุ่ใน
ฐานแพเปรียบคนดาตอก นเบเนดวนเวดารบ แต่กองทพมใช้วชจะมแค่
เวดารบอยางเดียว ก็ยอมจะคองมเวดาหยุดพักแรมบาง แต่วาทาแม
คองวคคคอยรวงไม่ไหชาคักเขาจ้ใจมคโดยไมรู้ดักทว กคงจะไม่เป็น
อนหัดบนอนหรือพคผอนวางกายบางเดย เพราะฉะนั้นจึงคองแบ่งหาท
ให้คนบางคคนคอบระวงคตรวจตราดเหตุการณ์พอบองกน ให้ชาคักจ้เขา
โดยกองทพไมรู้ดักทวได้เดย คนในกองทพจ้จะไดม้โอกาสหัดบนอนผอน
พคได้โดยไมคองเบเนหวง ผทมหนาทสืบชาและคอยเหตุทงด้องจาวพกน
จึงนับวาเป็นผทมหนาทรบผคชอบอยางด้าคญ เพราะแมทพจะคองมอให้
มหนาทรักษาคของเพอนทหาว เพราะฉะนั้นผทจะกระทำหนาทเดี๋ยมา
คองเป็นผทคควรจ้ไวจ้ได้ แมทพจ้เดือกใช้ในหาทชนด้าคญเชนน

ลักษณะของผทควรเลือกเป็นเลื้อบานัน คือ ต้องเป็นคนทพอใจ
 ในการเที่ยวในทางบาและทางท่ง วัจกทางดี เดินทางไหนไม่หลง เพราะ
 วัจกดังเกศพนท กระจวน ถม รอยเทา และสิ่งอื่น ๆ เป็นผุจาวรณา
 ดังทงปวงตะเอยดตะออ ไม่สะพร้าว ไม่เหม่อ วัจกระวงวัจษาคว
 ไม่เป็นคนอ่อนแอ เป็นคนอดทน ไม่กลัวความลำบาก ไม่หัดหู่หรือ
 กัดขี้ดิดโดยไม่จำเป็น และไม่กลัวตายในเวลาที่ควรจะตาย ต้องเป็น
 คนชนะนทเรียกว่าใจเด็ดเดี่ยว ต้องนั่งถงควนอยท่ดัด เมื่องเวลาท
 จำเป็นแวดต้องยอมสละชีวิตของตนเอง เพื่อวัจษาชีวิตของเพื่อนทหาร
 หรือสหายรวมชาติกัน เพื่อวัจษาพระเจ้าแผ่นดินผเป็นเจ้าของเรารวัจษา
 ชาติบ้านเมืองและค่าตัวของเรา

คนชนะนททถาวมาแวด ย่อมเป็นทนยมนับถอของคนทไปไม่ว่า
 ชาติใดภาษาใด ชาติใดจะเป็นใหญ่เป็นโตและตงอยมนคงไปไดก็เพราะ
 มคนชนะนทมาก ๆ ถ้วนชาติไทยเราไม่เคยมมากไม่ไดมชาติมภาษา
 เดียวดวยชา หากมคนจาวพวก ๑ ทมใจเด็ดเดี่ยวเป็นผตของดวยลักษณะ
 เลื้อบา เป็นผทไม่ยอมเป็นข้าให้ใครกตข จึงสู้สู้ให้แยกขออกมา
 ตงคนชนะนท ๑ ต่างหาก เรียกนามคนชนะนทว่าไทยเพราะมี
 อดสรภาพเทมท ไม่ได้เป็นข้าใคร ครนตอ ๆ มา ชาติไทยกมนคงและ
 เจริญรุ่งเรืองชนทกท การทเจริญรุ่งเรืองมาแวดเพราะมคนทมลักษณะ
 เป็นเลื้อบาแทนนอยเป็นถาคบมา ถ้าจะตรวจดูในพระราชพงศาวดาร
 ก็จะแวดเห็นได้ถนด ว่าเวลาใดสมัยใดมผทมีใจเป็นเลื้อบาอยู่มาก เวลา
 นนยอมเป็นเวดาทเมืองเรารุ่งเรืองท่ดัด ส้มเดจพระมหากษัตราธิราช
 ของไทยเรามลักษณะเป็นเลื้อบาหลายพระองค์ จะว่าแทบทุกองค์

เกือบได้ เมืองเราอาจถูกรื้อเกือบจะจากตมาเป็นหลายคราวแล้ว ก็ยังไม่ถึงแก่พินาศล่มจม ยังกตบักตัวได้เสมอ เพราะเหตุไรเล่า ก็เพราะ
 “กรุงศรีอยุธยาไม่สิ้นคนดี” “คนดี” ในทันทกคอคคนหมดทุกชั้นควร
 เป็นเลื้อบานเอง ในพระราชพงศาวดารถ้าจะตรวจดูทุกตอนของดุษณ
 เลื้อบาเช่นกล่าวมาแฉฉฉ เชื่อว่าจะหาได้มาก ในส่วนพระเจ้าแผ่นดิน
 กรุงเทพทวารวดี กรมสมเด็จพระนเรศวรมหาราชเป็นตัวอย่างอันดีของเลื้อบา
 ถ้าไม่จริงแล้ว เมื่อพระมหาอุปราชกรุงหงสาวดีคิดปองร้ายทไหนดย
 จะรอดพ้นมาจากเขตต์เมืองมอญได้ ครั้นเมื่อเป็นพระเจ้าแผ่นดินแล้ว
 พระเจ้าหงสาวดีให้พระมหาอุปราชยกกองทัพมาตีพระนคร พระมหา
 อุปราชอดเขื่อนเพราะเหตุไร เพราะกลัวพระทัยสมเด็จพระนเรศวร
 นนเอง จึงต้องนบว้าแพกนเลื้อยแตกอนออกจากหงสาวดีมาแล้ว ครั้น
 เมื่อถึงเวลาออกกระทำการสงคราม สมเด็จพระนเรศวรและสมเด็จพระเอกา-
 ทศรฐได้จับมกรกเข้าไปในกตาง กองทัพมอญ แต่โดยดำพังข้าง
 พระทง ๒ ข้างเท่านั้น ไม่ใช่เลื้อบาหรือ และเมื่อเข้าไปถึงท่ามกตาง
 ทพมอญแล้ว มอญมอญเป็นหลายพัน เหตุไฉนจึงไม่มกรกทราย
 พระนเรศวรและพระเอกาทศรฐได้ เพราะมอญทงหลายยอมแดเห็น
 นาทพระทัยของดองกษัตริย์ว่าเป็นเลื้อบาเท มีแต่ทรงมความดั่งคูกตด
 คออันตราย มีแต่ทรงเลื้อยตายพระชนมชีพ ทรงยอมดะพระชนม
 ให้แก่ชาติบ้านเมือง พระมามอญทเบณฑหารกมใจเป็นเลื้อบาเหมอนกน
 เมื่อพวกคนมอญมากกว่าหลายเท่าเช่นนจนมใดทอาอันตรายแก่ไทยทม
 จานวนน้อย เพราะฉะนั้นนบวากษัตริย์ทง ๒ ไตทรงมชัย เพราะม
 พระราชหฤทัยเป็นเลื้อบาเท ครั้นมาขึ้นจจากด้อมยเมอเลื้อยกรกแก
 พระมาแล้ว กรมเจ้ากรุงธนบุรีเป็นผคองดกษณเลื้อบาอย่างด เป็นผคูกษัต

ไทยไว้ได้ในมือกรุงโตเสียแก่พระมา เพราะขุนหลวงสร้อยคำน้อยมรินทร์
 ผู้ใดเป็นเลื้อบา ชาวไทยเราได้กระจัดกระจายแตกฉาน เจ้ากรุงธนบุรี
 ได้เป็นผุ้รวบรวมคนไทยให้คงตัวเป็นชาติชนได้อีก นับว่าเป็นผุ้ที่ได้อำ
 คุณทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองอย่างประเสริฐ ควรที่เรทางหลายจะ
 จดจำกำหนดไว้ในใจ ไม่ควรจะหนักงเจ้ากรุงธนบุรีแต่ในตอนที่หนึ่งเมื่อ
 มนต์พณเพื่อนแต่ยแต่ เพราะคนแต่ยจะรักไทยไปหนักหนาทำไม
 อย่างไม่รู้ ๆ เจ้ากรุงธนบุรียกย่องว่าพระเจ้าแผ่นดินบางองค์ มนุหหลวง
 สร้อยคำน้อยมรินทร์เป็นคน ซึ่งมีความบกพร่องในหน้าที่ของพระราชอาชบด
 เพราะคิดถึงแต่ส่วนความดีความดำราญ และถึงการบริหารยศ มิได้
 คิดถึงส่วนที่เป็นภาระจะต้องปกครองอาณาประชาราชน มิได้คิดการต่อสู้
 บองกนศัตรูที่จะมาขยายชาติบ้านเมือง เมืองเราจึงต้องเสียแก่พระมา เจ้า
 กรุงธนบุรีนั้น ถึงแม้ในตอนที่ปลาย เมื่อผู้พณเพื่อนแต่ยจะได้ประพฤติ
 การไม่คิดต่าง ๆ มากจริง แต่ความชอบที่ได้กู้ชาติได้นั้น ควรจะเอาชน
 เองซึ่งดุดยอกข้าง ๑ จึงจะเบญยติธรรม จึงจะแแต่เห็นโตว่าเป็นผุ้ที่สมควร
 คนไทยเราจะจดจำไว้เป็นควอย่างอนติได้ผู้ ๑ แแต่ด้อมากมพระบาท-
 ด้มเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก อนทรมตคณเลื้อบาอย่างบริบูรณ์
 ได้ทรงสร้างกรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทรมหัทธาโยชยาน และเป็น
 ปฐมบรมกษัตริย์ในพระราชวงศ์จักรี เป็นทเชษฐกษัตริย์แห่งกรุงสยาม
 ยิ่งนัก แต่ในพระราชพงศาวดารมใช้จะมีแต่พระเจ้าแผ่นดินท
 ดกษณเบญเลื้อบาชนกต่างมาแแต่ ถึงในหมุ่ข้าราชการกมผุ้ตคณ
 เลื้อบาอยเป็นอนมาก ที่ได้นามปรากฏมาในพระราชพงศาวดาร มี
 เจ้าพระยาจักรีและพระสุนทรสังครามในแผ่นดินสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
 เป็นคน ชนนางทง ๒ นกบพระรามเศวตเป็นเลื้อบาจริง ๆ แแต่ว่าพระเจ้า

หงส์สาวตเวदानนมอันมาจากอยู่ แต่กบงโตทตทวนในการที่จะให้
 ช่างเผือกไป นกเพราะรักเกียรติยศของชาติบ้านเมืองจึงกดตัวฮักเหม
 เช่นนั้น ถ้าเมวไว้ในเวदानนมผู้ใจเป็นเลื้อบ่าอยู่มาก ๆ ที่ไหนเคย
 ไทยเราจะคงพวยแพ ครนเมอแพแด้วพระเจ้าหงส์สาวต ขอเจ้าพระยา
 จกรกบพระคันทรังครามไป คนทั้ง ๒ นกรอยตัวคงตองตาย มีความ
 ยอทอดหรือ เปตาเคยคนทั้ง ๒ นกรู้จักวางเงตทาจจะคงตอชวต เพอ
 ประโยชน์แห่งพระเจ้าแผ่นดิน และชาติบ้านเมือง เขากยอมตอชวต
 เช่นนั้น เขาจึงได้มชอเตียงคตแผ่นดินมาจนทกวนน นกเป็นพระยานพอ
 อยู่แล้ว ว่าคนไทยเรานยมมนบถอณตมตักษณเป็นเลื้อบ่า จึงได้ยกยอ
 ตั้วรเด็ญแต่บคคตษณคน ไยงกวางบคคตษณคน ความนยมอนนใช้
 จรมปรากฏแต่ะเพาะในพระราชพงศาวดารเท่านั้น ทงในหนังสือทแต่ง
 ไว้อานเล่นกม คอในกตอณเด็การองชุนชางชุนแผนเป็นคน ในเรื่อง
 ตัวสำคัญกคชุนแผนซึ่งเป็นคนทคตอณตมตักษณเลื้อบ่าหตายประการ ถ้า
 ใครยังไม่ได้อ่านกคทจจะอ่านเชื่อว่าคงจะตงน และจะทราบตักษณ
 เลื้อบ่าไตมาก แต่กเป็นธรรมดาอยู่เองทคนในบคยบถมยมน จะประพฤค
 อย่างชุนแผนทกประการไม่ได้ คตองเข้าใจว่าเรื่องเขาแต่งมานานแล้ว
 และเขาแต่งไปตามความนยมในตมยมน แต่กแม่แหวกอ่านตงไปให้
 เขาใจถึงแก่นหรือหัวใจจะตงเห็นได้ว่า ชอทเขากถาวชมชุนแผน หรือ
 ทแต่งให้ชุนแผนนิกตอพคแต่ะทำ ตัวนบถตงทคทว “คนค” จะประพฤค
 และบถตงทเรา ๆ ผู้อ่านในบคยบถมยมนควรจำเอามาไว้เพอตอชใช้
 ในทอณเหมาะได้ตามทคทวเก้การตมย

ตมตักษณควรเป็นเลื้อบ่าเช่นกถาวมาตงวนน ใช้ว่าจรม แต่
 ผู้ชาย ผู้หญิงกม เช่นตมตอพระสุริโยทัย อนตทงตอพระชนมชีพ

เพื่อบอกกษัตริย์สมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้าเป็นพระราชดำริ และ
ท้าวเทพกษัตรี ท้าวเทพกระษัตรี ท้าวศรีสุนทรฯ เสด็จมาทูลเกล้าฯ ถวาย
นบนบอด้วยเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระมหาจักรพรรดิราชาธิราชเจ้าในกรุงศรีอยุธยา
จึงได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาบดินดีเดชา
มีโอรสเป็นพระนามปรากฏมาในพระราชพงศาวดารไทย นอกจากสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวฯ นี้ไม่เป็นพระยาน้อยหรือว่าคนไทยนิยมนับถือด้วยใจเป็น
เดื่อๆ เพราะสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระพุทธเจ้าทรงเป็นเดื่อๆ จึงได้มีพระนาม
ปรากฏอยู่ในตำนานแห่งชาติเป็นตัวอย่างอันดี เชิดชูชื่อหญิงไทยชาว
สยามมาจนกาลบัดนี้

เมื่อคนไทยเราอ่านถึงผู้ชอเลี้ยง ทั้งผู้ชายผู้หญิง ที่ได้ทำความ
ดีปรากฏอยู่ในตำนานของชาติเราตงนแล้ว ควรจะพากันรู้สึกภูมิใจที่
ว่าเราได้เกิดมาในชาติคนกล้าหาญ รักเจ้ารักชาติรักศาสนา จนไม่
กลัวความตาย ไม่เคียดแค้นใคร คนเหล่านี้เป็นปิตุมาตยาของเราทั้งหลาย
ท่านผู้เลื่อมใสความดีของท่านผู้ตลอดจนชีวิตให้แก่ชาติบ้านเมืองและศาสนา
เพื่อจะได้ให้เราเป็นไทยอยู่สืบมา ฝ่ายเราผู้เป็นลูกเป็นหลานได้มีความ
ดีของท่านผู้ตลอดมาทางชาติศาสนาได้ถาวรรุ่งเรืองอยู่ นับว่าเราทั้งหลาย
ได้บรมมรดกจากท่านผู้ตลอดไปแต่อย่างประเสริฐ หาทรัพย์สิ่งใด
จะสู้ได้ก็ออกไปแล้ว เราทั้งหลายที่ได้บรมมรดกไว้เช่นนั้นแล้ว จะมา
ปล่อยให้มรดกของเราเสื่อมทรามไปจะเป็นการควรแต่หรือ เปรียบเหมือน
หนึ่งเศรษฐีได้พยายามเก็บหอมรอมริบทรัพย์สมบัติไว้โดยความพากัน-
แรง เศรษฐีผู้มั่งคั่งได้บรมมรดกต่อมาก็ได้ประกอบกิจการใดที่จะ
รักษา หรือทำให้มรดกของตนนั้นเพิ่มพูนทวงขึ้น แม้จะใช้จ่ายบำรุง
ความสุขความพอใจของตน ทรัพย์อันเป็นมรดกนั้นก่นบวชนบจะร้อยหรือ

ดึงไปทักท้วงแม่ว่าจะไม่หมดสิ้นไปในชีวิตของคน เมื่อถึงชนบทและ
 หาดาน ทวพยดัมปนทนนกอาจอนตรธานถึงความพินาศนับหายได้ เว้นไว้
 แต่บุตรหลานจะขมื่นชมก่อบหามาได้อีก ดึงนกกบว่าต้องเริ่มตนรวบรวม
 ทั่วไปใหม่ ขอนัตนใดในส่วนของคต ในส่วนของชาติก็เหมือนกัน ดังที่
 บิยาตายายเราท่านได้อำนาจหาได้มาแต่รักษาไว้ด้วยเลือดเนื้อและชีวิต
 ของท่าน ควรแต่หรือที่เราจะมาเพิกเฉยละทิ้งให้ชำรุดทรุดโทรมไป หรือ
 ให้ตกไปอยู่แก่ผู้อื่นแม้แต่ด้วยน้อยที่สุด ต้องตอบว่าไม่ควร ไม่ควรเลย
 เราจะยอมให้มรดกของเราเสื่อมทรามไปไม่ได้เป็นอันขาด ถ้าถึงไรที่ท่านได้
 ให้เรามาแล้ว เราจะต้องช่วยกันรักษาไว้ให้จงได้ เราเกิดมาในชาติไทย
 เราเกิดมาเป็นไทย เราต้องตายเป็นไทย ถ้าจะต้องเป็นชาวเขาแล้ว เรา
 เท่ากับตาย เพราะเราจะเรียกตัวเราว่าไทยไม่ได้อีกต่อไป เพราะฉะนั้น
 ถ้าเมื่อถึงเวลาทรมานอันตรธานมาสู่ประเทศบ้านเมืองเราแล้ว แม้ใครไม่
 ทำใจยอมสละชีวิตของตนเพื่อบอญกษัตริย์บ้านเมือง ก็จงเลิกเป็นไทย
 เสียเถิด อย่าเอาชื่อไทยไปใช้เรียกคนให้เพื่อนบ้านพลอยอายด้วยเลย ผู้ที่
 ไม่นิยมพร้อมอยู่ในใจว่าจะสละชีวิตเพื่อรักษาพระเจ้าแผ่นดิน รักษา
 ชาติบ้านเมืองและรักษาคำสั่งฯ อันเป็นทนต์บถของตนแล้ว ก็ควรหัด
 หนีไปเสียให้พ้นถิ่นฐานบ้านคน ไปอยู่โดยลำพังตน อันเป็นทรรักยิ่งกว่า
 ชาติคำสั่งน่านนเดียดยกกว่า

ทางที่จะแสดงให้ปรากฏว่าตนเป็นคนทศนิยมใจจะสละชีวิตเพื่อ
 รักษาพระเจ้าแผ่นดิน ชาติบ้านเมือง และคำสั่งน่านน ทบแนวทางตรงที่
 สดกคือโดยทางเบรทหาร แต่มใช่ว่ามทหารอยแล้วจะเป็นการเพียงพอ
 การงานอย่างอื่น ๆ ทเบรกว่าการพดเรอนกตองมมลูกกระทำเหมือนกัน บาน
 เมืองจึงจะจำเรญรู้เรื่องได้ คนเรางจะเบรทหาร หรือพดเรอนกตาม

ขอคำนิยมอยู่คอยของกระทำการตามหน้าที่ของเรา โดยเต็มลัดกำลังความ
 ดำรง ต้องหวังประโยชน์ของชาติบ้านเมือง ยิ่งกว่าพึงได้ในส่วน
 ประโยชน์คน และเมื่อบุคคลหรือครอบครัวมาขายบ้านเมืองเรา หรือแม่แต่
 คนที่จตุรตถกการจตุรตถชนภายในเมืองเราเองก็ด เบนหน้าที่ของคนไทย
 ทุกคนที่เรียกคนว่าเป็นตถุชนชาย จะต้องรับอาตาดำรงที่หรือหมั้นทราชน
 จันต์ลัดกำลังและชีวิตของเรา แต่ถึงแม้ว่าจะตกอยู่ในใจแต่เช่นนั้นก็
 ถ้าเป็นผลไม่เคียดได้ผลเพียงใดก็จะกระทำประโยชน์ได้น้อยนัก เพราะถ้า
 แม่ใจความเต็มใจเพียงใด ถ้าไม่รันทดที่จะทำตนให้เป็นประโยชน์ได้
 อย่างใดแล้ว ก็เท่ากับเบรทอนไม่ไปเกิดเกาะเกาะเปล่าๆ ถ้าผู้เบรทการคง
 มีความรันทดทราทการเป็นประโยชน์ได้ แต่ถ้าเบรทเรณต้องตั้งใจ
 ทการเป็นผลชวยทหาร และทางใดก็ไม่ดีเท่าทางชวยสืบชาวดคราว เพราะ
 ฉะนั้นพดเรณจึงควรเบรทเลอบา ควรฝึกฝนและเรณให้ชานชานาญใน
 ทางเลอบาใจเดียวแต่เมอบานเมืองยังดั่งบราบคาบอยู่ ฉวยความเหตุการณ์
 ฉกฉนมากจะไดทการเป็นประโยชน์ไดทนที่
 ในที่สุดนี้ ขอเลอบาทกคนจงอย่าได้ตามภาษาศตได้ดงปรากฏไว้ใน
 รัชประจำองของเรา ขอจงจำไว้ให้มั่นและหมั่นหนักหมั่นทงอยู่ในใจ
 เด่มขอว่า “ได้ยัพ ยยาได้ยดตย”

บทที่ ๒

ความมุ่งหมายในการตั้งกองเล็บบ้าน

(ได้แสดงครั้งแรกเมื่อวันอังคารที่ ๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๔)

เมื่อได้อธิบายลักษณะแห่งเล็บบ้านมาแล้ว ก็ควรจะอธิบายความมุ่ง
หมายในการตั้งกองเล็บบ้านต่อไป หวังใจความกมลชัดเจนอยู่แล้ว
ในพระราชปรารภทพพไฉนขอทรงยกปกครองกองเล็บบ้าน ซึ่งเล็บบ้าน
ทุกคนควรจะอ่านและพิจารณาให้เข้าใจชัดเจนขึ้นทราบ แต่ถึงแม้ว่า
พระราชปรารภมอญแล้วเช่นนั้นก็ดี ควรที่จะเล่าถึงกันฟังอีกชั้น ๑ เพื่อ
จะได้เข้าใจดียิ่งขึ้น

เมืองไทยเราแต่เดิมมา บรรดาชายฉกรรจ์ก็ต้องเป็นทหารทุกคน
ที่เป็นเช่นนั้นเพราะเหตุที่ชาติไทยเราได้เกิดขึ้นจากคณะชนพวก ๑ ซึ่งทน
ความกดขี่ของผู้ปกครองไม่ได้ จึงได้แยกกันออกมาตั้งตนขึ้นเป็นคณะ ๑
ต่างหาก เรียกกันว่าไทย ตามที่ข้าพเจ้าได้อธิบายมาแล้วในบทที่ ๑ ซึ่ง
ว่าด้วยลักษณะเล็บบ้าน คณะที่แยกออกมาตั้งขึ้นใหม่เช่นนั้น ก็เป็นธรรมชาติ
ของมนุษย์ที่จะต้องคอยตั้งหาตัวศัตรูไว้ เพื่อบอกกันมิให้คณะนี้แตกความ
พินาศไปได้ และเพื่อจะได้มีโอกาสจู่โจมขึ้นเป็นลำดับ ไทยเราได้มาจับ
เด็กเขาที่แผ่นดินซึ่งนั้นบว้างอยู่ เพื่อดึงชนเป็นภมรดานะเทศา คื
แผ่นดินนั้นน้อยในย่านกต่างระหว่างชาติอื่น ๆ ที่มอานาหรือมพวกมาก
อยู่ก่อนแล้ว คือขางฝ่ายเหนือเป็นภมรดอยของพวกจีนที่เราเรียกกันว่าฮ้อ
ตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันออกเป็นภมรดของพวกญวน ตะวันออกเฉียง
ใต้เป็นแดนของพวกเขมร ฝ่ายใต้เป็นของพวกมลายู ตะวันตกเป็นของ
พวกพม่ารามัญ ไทยเราอยู่ในระหว่างกต่างเช่นนั้น ก็ย่อมจะมีแนวทางที่จะ

ถูกบคนได้มากอยู่เอง ถ้าจะตรวจอ่านดูในพงศาวดารและตำนานของ
ชาติ เราจะเห็นได้ว่า ในอดีตกาลนั้น ไทยเราต้องรบพุ่งเองกัน
ตัวเราอยู่แทบไม่เวดว่างเลย เพราะฉะนั้นเป็นธรรมดาจะเป็นความ
จำเป็นโดยแท้ ที่คนไทยจะต้องรักษาตัวรักษาคนอย่างแข็งแรงที่สุด
คนไทยในโบราณกาลรักกษัตริย์เช่นนี้ จึงต้องให้บรรดาพสกนิกรเกิดมาเป็นชาย
เป็นหญิงสามารถจะรบของกันชาติของตนได้ จึงถือเอาการชำนชำนาญของ
ไว้ในเพลงกล่อมเด็กเป็นดังคำขวัญดังกล่าวนั้น เด็กผู้ชายพอเดินได้ก็
เพราะใจให้ว่าแรงในการรบพุ่งซึ่งชาย เพราะใจให้นิยมในการออกกำลัง
กายเพื่อให้ร่างกายแข็งแรง เพราะคนที่ไม่แข็งแรงก็ไม่มประโยชน์ใน
การสงคราม นับว่าอยู่ปดต้องขาดเสียเปล่า การฝึกหัดเด็กผู้ชายจึงเป็น
ไปทางไหว่ง ให้อายุขัยมา ให้อายุขัยมาและเดินเร็ว ให้ปลาน้ำและชกกัน
ให้รทำกระบะของและทำมวย ดึงนบนคน ครนเคบใหญ่ชนบน
ดำดบถกถกฝนให้แควดต้องชำนาญชนบนดำดบ จนผู้ชายทุก ๆ คนอาจ
จะทำการต่อสู้ศัตรูที่จะมาเบียดเบียนภัยอันตรายของคนได้ คำว่าทหารนั้น
เอง แปลตามศัพท์กว่าคนหนุ่มหรือคนฉกรรจ์เท่านั้น คือ ๆ มาเกิดมีคน
ชอนแอนบาง คนที่ชอนแอนนกรเรียกชื่อเป็นทางคเคยนว่า “ไม่ใช่
ทหาร” คือไม่แข็งแรง ไม่สามารถจะกระทำตามหน้าที่ของชายหนุ่ม
หรือชายฉกรรจ์ได้ เป็นสิ่งทนาอบอายกนยงนถ ถ้าใครถูกเรียกว่าไม่ใช่
ทหารเท่ากับถูกเรียกว่าไม่ใช่ผู้ชาย คำว่าทหารไม่ได้แปลว่าพลรบ แปล
ว่าชายหนุ่ม

ความนิยมเช่นนั้นใช้ว่าจะมีแต่ในหมู่คนไทยเรา ถึงในชาติอื่น ๆ ก็คิด
ตรงกันหมด ในสมัยนี้ประเทศคนทั้งปวงแบ่งเป็นชาติใหญ่ ๕ ชาติ คือ
ชาติกษัตริย์หรือนครบ๑ ชาติพราหมณ์หรือชนกบ๑ ชาติแพศย์หรือคน

คาชาย ๓ ชาตคัทหรือคนทำงาน ๓ ในชาตทง ๕ นถงเมวพรหมณจะ
 เบนชาตคัทเพราะเบนผมความรูในวิทยาอาคมแะไตรเพทกัจริง แต่ใน
 การปกครองคณระกคองชาคัยชาตกษตริย ซึ่งเบนผู้ได้ฝึกฝนตนให้ชำน
 ชำนาญในการรบ แะได้ฝึกฝนให้มก่าดังวงษาเค็ดคคองว่องไวม่า
 เตะเด็ก แะโดยเหตุทพระราชาขบถมกคองเค็ดกคองให้คนชาตกษตริย
 เบนโดยมก คำวามหากษตริยจิงมาเค็ดเขาใจกนเบนนามของพระราชา
 ขบถ คคิเรียกพระราชาขบถวากนรบใหญ่เนนเอง เมคความนยิมมอย
 เชนนแะว บรรดาพระโอรสของพระราชาขบถกจาเบนคองฝึกฝนคักษา
 ให้ว่องไวในเพดงคัศตราวคแะยทชวค จิงจิงไมเค็ดยททใดเค็ดมาในวงคั
 ชตคยะหรอนกรบ ตงแะพอมก่าตงพอกให้คักษาวชาคคองแะนกรบ คคิ
 คองว่องไวในเพดงคัศตราวคทุกประกว คองชมาค ทคัศจนการเค็ดนค
 หคัให้นยิมในชะนคทจิงเบนประกว โยชนในทางชมา มการคคองเบนคน การ
 ชมานน ชาวมชฌิมประกวคณนยิมมกนมาก จนเมจจะคัจรรคัฎพระเกยรค-
 ยคัพระราชาขบถจิงถววยพระนามวาคัศวคคิบาง อคัศวโกคิทบาง คัง
 นเบนคน เมคผู้เบนใหญ่เบนทนบถเบนนกรบเชนนแะว ผู้นอยในคณะ
 กยอมจิงพากนนยิมในการเบนนกรบตามกนไปมคด เพราะเบนธรรมคค
 ผู้นอยย้อมพอใจประกวคคิตนตามผู้ใหญ่ไม่ว่าในกาดใดคัคมีไค ชคั
 กถาวมาแะวในลัณณมชฌิมประกวคณน ย้อมกนความคตคตไปคังประกวค
 อน ๆ ทโกคคเคยงทุกทคั มชฌิมประกวคคเ็นประกวคคัคไคความจิงญ
 รุงเรืองมาชำนานกว่าประกวคคอื่น ประกวคคอื่น ๆ จิงคองคคยคคอย่างแะ
 ทำตาม ความนยิมในนกรบเชนนคถาวมาแะวเนน จิงแะมาทางภาคบูรพา
 โดยทาง พะม่า รามัญ ไทย มะตายุ เขมร แะไปภาคอุดรทาง

จนตลอดถึงญี่ปุ่น แล้วไปทางประจิมทางคันธารราชบุรี (อัฟกานิสถาน)
อิหร่าน (เปอร์เซีย) อัศรีย (อัลดียะ) ไอยคุปต์ (อียิปต์)
ยูเทีย (ยูเดียหรือปาเลสไตน์) โยนก (อิโอเนียหรือกรซ) และโรม
จนตลอดทั่วยุโรป

ฝ่ายไทยเรา โดยเหตุที่ได้อำนาจความร่ำรวยจากขมิ้นประเทศ
ก็เปนธรรมดาอยู่เองที่ความนิยมจะไปทางเดียวกัน คือนิยมนับถือนกรบ
นับถือนุชชานชานาญในเพลงศึกศร้าวและยทวิช แต่ทว่านิยมเช่นนั้นไม่ใช่
แต่นิยมตามครไปอย่างเดียว นิยมเพราะรู้จักความจำเป็นด้วย นิยม
เพราะร้อยยี่ดวาคณะจะ ครอบคุมกันไว้ได้และจะ สามารถต่อสู้ศัตรูจะมา
เบียดเบียนได้ก็ด้วยอาศัยกาวดลรบเท่านั้น จึงต้องอดคำพูดเฉพาะ
ความว่าแรงในการรบไว้ในใจของคนทุกคนทั้งชายและหญิง ทดลองด้น
ให้ผู้หญิงนิยมในนกรบด้วยนั้น เพราะมารดาชอบเป็นบรมอาจารย์ของบุตร
มารดาเป็นผทจะได้ฝึกสอนนาใจบุตรของตนก่อนครบาอาจารย์อื่น จึงมี
โอกาสที่จะจงใจและความคิดของบุตรไปในทางใด ๆ ได้ดีกว่าคร
บาอาจารย์อื่น ด้วยความประสงค์คือนั้น เรืองนทาทนามาเดาก่อนโดย
มาก จึงมักเป็นเรือกทถาวถึงการรบพุ่งซงชัย ละครทเด่นกพอใจเด่น
เรอรวบเหมอนกัน ถาดังเกิดตหงดือเรอรวงค่างๆทแดงซนไวเดโบราณ
กาด ก็จะได้เห็นได้ว่า ตัวเอกในเรอูงนทาทหรือเรอูงละครคงเป็นนกรบ
ทุกคนไม่ว่านเดย จะจับหน่งสือใด ๆ ซนก็ไดคงเหมอนกันทงนนั้น ตัวเอก
ในหน่งสือคองมเรียกว่า พระทรงฤทธิ พระทรงเดช พระทรงศรี พระทรง
ขรรค ดงนเป้นคน

เมื่อความนิยมในนกรบฝังแน่นอยู่ในสันดานคนไทยซนก่อนเช่นนั้น
แล้ว ก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่จะคิดจะจัดการใดๆกเป็นไปในทางเตรียมรบ

หรือจะพูดตามภาษาที่เขาใจกันในคยบนั้นว่าทางทหารแบบทหาร
ลักษณะปกครองคณะ กคือลักษณะหัวใจปกครองพรรคพวกพลรบ
นั่นเอง พระราชาธิบดีเป็นหัวใจหรือแม่ทัพใหญ่ทรงปกครองควบคุม
ประชาชนโดยพระองค์เอง ครั้นต่อมาคณะจำเรณฺชน เติบโตขึ้น
พระราชารบิจะทรงปกครองโดยดำฟังไม่ไหว กคือทรงคงแต่งตั้ง
พระราชหฤทัยให้เป็นผู้ดูแลควบคุมแยกออกเป็นหมวดกองย่อยออกชน ๓
ผู้ทรงมอบให้รับอำนาจแบ่งเช่นนั้นจึงมีนามว่าเสนาบดี คือผู้เป็นใหญ่ใน
กองทัพ ต่อมากลยขยายและแบ่งการบังคับบัญชาลงไปอีก เป็นหมวด
เป็นกองย่อยลงไป ห้มีคนที่แบ่งออกไปเช่นนั้นเรียกว่ากรม มีเจ้ากรมเป็น
ผู้กำกับควบคุมออกชน ๓ ต่อเมื่อนั้นไทยเราได้ตั้งอยู่ร่มเงาเป็นเหตุ
ฐานมั่นคงแล้ว จึงเกิดมีบ้านเมือง พระราชาธิบดีเป็นพระเจ้าแผ่นดินชน
เจ้ากรมก็เป็นเจ้าบ้านเจ้าเมือง ส่วนเสนาบดีเป็นผู้ดูแลควบคุมเจ้าเมือง
ซึ่งแต่เดิมเป็นเจ้ากรมอยู่ในกองทัพของตน ดังนี้ แต่ลักษณะปกครอง
ก็มิได้เปลี่ยนแปลงอย่างใด คงเป็นไปตามแบบปกครองกองรบตามเดิม
นั่นเอง แต่ครั้นเมื่อนั้นได้ตั้งอยู่เรียบรอยเป็นเหตุฐานแล้ว เมื่อบนเวตา
กว้างการศึกสงครามก็ได้คิดทำไว้ทำนา พอสะสมเสบียงอาหารขึ้นไว้ใช้ใน
เวตาฝึก ซึ่งบนเวตาหาเสบียงอาหารได้โดยยาก ส่วนการปกครองก็
ต้องใช้ทรัพยากรเพื่อบำรุงผู้คน หรือปลุกสร้างและหาของต่างๆ ที่ไม่มีอยู่
ในเขตของเราเองเป็นคน จึงต้องมีด้วยอำนาจการเก็บจากประชาชน เพื่อ
รวบรวมมาเป็นกองกตางไว้ใช้สอยในการทำนํารวมตามที่ต้องการ ส่วน
ประชาชนที่ตามมาหากินเกิดมีทะเลาะวิวาทกันด้วยเหตุต่างๆ กคือมี
พิจารณาตัดสินคดีให้เป็นบทประองคองกัน หน้าที่ในแผนกปกครองทวชน

ทกท พระเจ้าแผ่นดินจะทรงวินิจฉัยแต่งการงานทุกแผนกก็ยอมจะ
 ไม่ไหวอยู่เอง จำเป็นจะต้องมอบการให้ผู้อื่นกระทำแทนพระองค์บ้าง
 เป็นแผนกๆ ไป ผู้ที่จะมอบให้ทำการงานแทนพระองค์เช่นนี้ ก็คง
 เลือกผู้ไว้วางพระราชหฤทัยได้ จึงทรงเลือกผู้เป็นนายทพหรือเสนาบดี
 นนเอง มอบให้เป็นผู้บังคับบัญชาการคนละแผนก ผู้ที่เป็นใหญ่บังคับ
 บัญชาการในกระทรวงทบวงการจึงได้มีนามว่าเสนาบดีคนมาจนทุกวันนี้
 ซึ่งมีเมืองเดียวแต่เมืองไทยเท่านั้น เมืองอื่นๆ ไม่ได้เรียกเจ้ากระทรวง
 ว่าเสนาบดีหรือนายทพเลย ใช้เรียกด้วยศัพท์ที่แปลตรงๆ ว่าอำมาตย์หรือ
 ผู้รับใช้ (มินิสเตอร์) บ้าง ว่าเสนาธิการ (เสครีตารี) บ้าง ดังนั้น
 ฝ่ายเสนาบดีในเมืองเราได้รับมอบหน้าที่เป็นผู้บังคับบัญชาการต่างๆ
 นั้นแล้ว คนกเป็นทหาร จึงเป็นธรรมดาต้องเลือกใช้นายทหารที่ตนได้เคย
 บังคับบัญชามาแล้ว ฝ่ายนายทหารก็เลือกใช้ทหารที่ตนเคยบังคับบัญชาแล้ว
 นั้นต่อไปเป็นลำดับ กันจนว่าเป็นการปกครองดำเนินไปโดยสะดวก
 เพราะมิได้มีการเปลี่ยนแปลงอันใด คงจัดการตามระเบียบจัดทพตนเอง
 เมื่อได้แบ่งกันทำการงานเป็นแผนกๆ เช่นกล่าวมาแล้ว เจ้าหน้า
 ทกๆ คนก็ต่างมีความประสงค์ที่จะให้การทำงานในแผนกของตนดำเนินไป
 โดยเรียบร้อย จึงเกิดการหวงแหนผู้คนกันขึ้น การหวงแหนคนของตน
 เอง ทำให้เกิดธรรมเนียมดักหมายหมิ่นกันขึ้น เพื่อจะได้ติดตามกันได้โดย
 สะดวกและไม่ไปกระทบกับคนหมิ่นของผู้อื่น นับเป็นต้นเหตุของการมีเดช
 ดังกิต ส่วนการที่แบ่งคนเป็นทหารกับพลเรือนนั้น ไม่ใช่แบ่งเป็นคนต้อง
 รับกับคนไม่ต้องรับ ความจริงนั้นพวกที่เรียกว่าทหาร คือผู้ที่ยังมีเดช
 เหล่าเรือนครอบครัวเป็นหลักฐาน ยังเป็นหนุ่ม พวกพลเรือนคือพวกบุคคล

๑๑ ๒ ๒ ๑๑ ๑๑ ๒ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 ทมครอบครองเหยาเรือน้อยเป็นเหตุฐานแดง ดั่งนี้ ก็การรบนมใช้ว่า
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 จรมแต่เฉพาะในเวลาที่ศึกษาใหญ่มาคิดเมืองเท่านั้น ถึงในเวลาปรกค
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 ยอมจรมคนรายททำโจรกรรมปล้นสะดมข่มเหงประชาชน จึงจำเป็น
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 ต้องปราบปรามคนรายเหตานั้นเอง ๆ หนาทปราบปรามคนรายเหตนั้น
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 คอยเฝ้าทุกไม้มครอบครอง คือไม่หวั่น กคอกคนหนุ่ม คนหนุ่มกคอกทหาร
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 เพราะฉะนั้นผลทหนาททการปราบปรามคนรายจึงเคยมีนามปรากฏว่า
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 ทหาร แต่มใช้ว่าทหารนั้นจะเป็นคนเจ้าพวก ๑ ต่างหากจากพลเรือนที่เคย
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 ทหารนั้นเองเมื่อมครอบครองเหยาเรือนเป็นเหตุฐานแดงเมื่อใดก็เป็นพล-
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 เรือนเมื่อนั้น ตามคำทใช้ในกฎหมายไทยก็ปรากฏชัดอยู่ คือพลเรือน
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 แปลว่าผู้ครองเรือน เพราะฉะนั้นทหารทมเรือนกเป็นพลเรือนเหมือนกัน
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 ในโบราณสมัยนั้นทหารหรือชายหนุ่มกดี พลเรือนหรือชายผู้ครองเรือน
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 กดี ถ้าเมื่อศึกมาคิดเมืองเมื่อใด ก็ต้องจับอาวุธขึ้นต่อสู้ศัตรูทุกคน
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 เด่มอหนากนหมัด ขอนเป็นพระยาน้อยว่า พระราชาบัญญัติลักษณะเกณฑ์
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 ทหารทใช้อยู่ในบัดนี้นั้น มิได้ผิดแผกไปจากประเพณีโบราณของไทย
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 เราเลย ผู้ทเกณฑ์เขามารับราชการประจำในกองทัพบก กองทัพเรือ
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 กองกระเวน และตำรวจภูธร กคอกชายหนุ่มทงมีได้เป็นพลเรือน ยัง
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 ไม่มครอบครอง เป็นทหารตรงตามนามศัพท์เดิม ผู้ทเป็นกองหนุนคือ
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 พลเรือนนั่นเอง เพราะฉะนั้นถ้าจะว่าไปตามจริงนับว่าเป็นอนหนักกับ
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 เขาหาทางเดิม ซึ่งได้ปรากฏแน่นอนมาแต่ความเป็นประโยชน์แก่ชาติ
 ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑ ๑๑
 บ้านเมือง และเป็นหนทางที่ไทยเราได้รักษาตัวรอดมาได้จนทุกวันนี้

การทคนไทยมาเกิดตรงเกลจในการเป็นทหารนั้น เพราะความม
 เราได้ส่งบราบคาบไม่มศึกสงครามมานานแล้ว คนไทยเราได้รับความ

ดุชต์บายมากเขา จึงชวนจระตมเดี่ยวว่า การทไทยเราไดรรักษาตัวรอดเบน
 ชาติมาได้คตอดก เพราะท่านผู้เบนคนตระกูลเบนชนกของเราทางหลายได้
 อดต่ำห็นความลำบากมาดวยกันโดยความพร้อมเพรียง มิได้หาความสู้
 กัน ๆ นอน ๆ อยู่เปล่า ๆ คนชาติใดที่หาความสู้ความดำรงเก็นไป
 แดว ในไมช้ากตอตมจม เพราะได้ปล้อยคนให้อ่อนแอเสียแดว ครน
 เอมมชาศึกศัครมาเบยตเบยพจิงไมมกาตงเตะความสำมารถพอที่จะคอ
 ด้บองกันตัวได้ ความขอนปรากฏอยู่ในตำนานของชาติทใดเคยมีอำนาจ
 มาแดวโดยมากทั่วไป ในยุโรปมั่งกรงโรมและประเทศโยนกเบนตัวอย่าง
 อันเตเห็นได้ถนด โรมและโยนกเคยมีอำนาจเบนเจ้าโลกมากรง ๓ แดว
 มาหมตอำนาจตงก็เพราะชาวโรมและชาวโยนกพากันมัวเมาในความสู้
 ด้วนตัวจนตมหนักงชาติ ถังในชมพทวป (อาเซีย) นเองกเซ่นกัน ท่าน
 ทางหลายรู้ด้กหรือไม่ว่า ในชมพทวปน มีประเทศทยงเบนอดัด้ระบริบูรณ
 อยู่เพียง ๔ ประเทศเท่านั้น คือประเทศดัยาม ๓ ประเทศอิหร่าน ๓
 ประเทศจีน ๓ ประเทศญบุน ๓ ประเทศทใดตเคยกกับเราได้คกไปอยู่
 ในอำนาจของชาวยุโรปเสียแดวกประเทศ ท่านทางหลายรู้ด้กหรือไม
 ขอให้เตดด้กน่อย พะมาทเคยเบนคชนกกับเรามาหน บดินกเบนชา
 อกฤษเสียแดว เขมรทเคยเบนชาตรุงเรองอยางยง เคยเบนนายไทยเรา
 บดินกเบนชาฝรังเศ้เสียแดว ญวนกเบนชาฝรังเศ้ มะดาญกเบนชา
 อกฤษเสียกวาครังแดว ชะวาทเคยรุงเรองมามากแดวกเบนชาวดนดา
 ถ่าจระดูให้ห่างออกไปอีกน่อยกจะเห็นเบนทนาดัดตใจอก มชฌิมประ-
 เทศอื่นใหญ่โต มีผู้คนเบนกายกอง เบนทเกิดแห่งคิตพิทยาแทบทก
 อยาง เบนทเกิดแห่งพระพุทศคำด้นาและคำด้นาอื่น ๆ บดินของกฤษก

ครอบครองอยู่ เกาหลีกเบนชาญบนแดง ด่วนในประเทศที่ยังคงเหลือ
 เป็นอิสระอยู่ & ประเทศในชมพูทวีป อหฺวานกกำลังตกอยู่ในเงา
 ฤๅษะหูกแทบจะเอาตัวไม่รอด ฝ่ายजनนเดา กมเหตุการณ์ไม่เรียบร้อย
 ใดๆ อยู่เนื่องๆ คงเหลือแต่เมืองเรากบญบนที่ยังตั้งมั่นอยู่พอที่
 จะเงยหน้าได้ ใน ๒ ประเทศนี้ โดนนิยมนับถือประเทศไหนมากกว่ากัน
 มีความเสียใจที่จะตอบว่าเขานับถือประเทศญบน เพราะเหตุไร
 เพราะญบนได้แสดงให้เห็นปรากฏแก่โลกชัดเจนแล้ว ว่าเมืองญบนยังมี
 นครบริบูรณ์มั่งคั่ง มหฬารทศอดิชาติก็ไม่ย่อหย่อนมั่งคั่งมากพอที่จะ
 บอกรับชาติบ้านเมืองได้ ใช้แต่เท่านั้น ยังมีกาดังพอที่จะยกออกไปทำ
 สงครามนอกอาณาเขตตามชายแดนได้ด้วย

ก็ไทยเราเล่า เราจะอดเขาได้อย่างญบนหรือไม่ เราจะแสดง
 ให้ปรากฏแก่โลกได้หรือไม่ ว่าในเมืองเรากยังมีนครบริบูรณ์มั่งคั่ง
 มหฬารพอที่จะบอกรับรักษาความเป็นไทยของเราไว้ได้ ถ้าเราอดเขา
 ไม่ได้โดยเต็มปากเต็มคอแล้ว ก็อย่าเพื่ออดเขาเสีย เรามาช่วยกันตั้งใจ
 เพ่ง देखให้แต่เห็นชัดเสียก่อนเถิด ว่าเวลานี้เราคงอยู่อย่างไร ไทยเราได้
 มีความล้มเหลวเสียหายชวคนแล้ว เพราะบ้านเมืองของเราไม่ได้มีศึกใหญ่
 มาคิดชานานแล้ว ไม่ได้รบพุ่งชงชวยมาเสียชานานแล้ว จรงอยู่การรบ
 เล็กๆ น้อยๆ เราได้กระทำอยู่บ้าง เช่นปราบฮ่อ ปราบฝบญ ปราบเงี้ยว
 เบนตน แต่การปราบเหลาร้ายเช่นนี้จะเรียกว่ารบจริงไม่ได้ เพราะผู้
 ต่อสู้กับเรามิได้เป็นคนจำพวกที่เล่มีอกกับเรา ความคิดหย่อนกว่า อาวุธ
 เสอถว้ของเรา ทงวรบริภไม่ชำนาญเท่าเรา แต่เพราะเหตุที่การศึก
 ใหญ่จรงๆ ไม่ได้มีมาคิดเมืองเราเสียหายชวคนแล้ว ครนเราปราบ

โด่เต๋จั้งจะไม่วะทำหนาทบองกักรักษาชาติไทยและเมืองไทย แค่ด้คว
 เตยรฉานมนยงวักกรักษารวงวังทอ้ายของมนั คนเราจะไม่รักษาบาน
 เมืองของคนจมีเดวทรมเดยเตมทหรือ จริงอัยมชาวยโรบบางจำพวก
 ทเรียกคนว่าเป็นนกราชญพ้อใจพุดคทหารต่าง ๆ ร้องว่าเปตองเงิน
 แผ่นดินเปต่าเพราะไม่ได้ทำประโยชน์ให้บังเกิดชนเดย ไม่ได้ทำการอันใด
 ทนาเงินเขาคตงเดย ม้แตกเงินแผ่นดินผายเดยว และเรียกทหารว่า
 คนรบฉันจวงฉวนคน เช่นนเบนคน คนทพตเช่นนมกเบนผทอยากจะอด
 โวหารทานน ถ้าเมอเกิดเหตุการณ์ชาวคี่คตังครวฉนเดว กจะเบน
 ผวรองตะโกนหาทหารก่อนคนอื่น ซาฟเจ้าขอเดยทเกิดคนไทยอัยวรพตเช่น
 นนบางเดย ของทจะใช้ตามทำตามอย่างชาวยโรบทของเราคี่ ๆ กมถม
 ไป อัยไปเดอเกอซาของเดวของเขามาเบนควอย่างเดย ชาติไทยเราคตง
 ชนได้คยชาคัยกตางของนกรบ เราอัยพาคนคตอกนกรบเดย เรามาชวน
 กนเบนนกรบบางจะคักว่า จะไดไมเดยททเกิดมาในตระกูลนกรบ ใคร
 ทมโอกาสได้รบราชการอัยในกองทพบกทพรอเบนคนเดว กควรยนควว่า
 คนเดินตามรอยเท้าชนกของเราทงหลายอัยเดว แต่ถงเมผทมได้รบ
 ราชการประจำอัยในกองทพ กควรจะให้โอกาสได้กระทำหนาทชนควร
 แก่คนไทยบางเหมอนกั น โดยความมุ่งหมายทจะให้โอกาสอ้นนและ
 ซาฟเจ้าจได้จคตงกองเดอบาชน และซาฟเจ้ามความหวังอัยว่า คงจะ
 ได้เห็นคนไทยถอเขาโอกาสทซาฟเจ้าได้โหน เพอฉ่าแดงให้เห็นปรากฏว่า
 ไมตมว่าคนเบนฉ้วน ๑ แห่งชาติไทย และมความเต็มใจทจะกระทำหนาท
 ซงผเบนคนตระกูลเบนชนกของเราทงหลายได้กระทำมาเดว เต่มใจท
 จะตตความฉ่ฉ่าฉาญของคนและประโยชน์ในฉ้วนคน จนถิงยอมฉ่ฉะ

ชีวิตเป็นที่สุด โดยความประสงค์จะให้ชาติของเราคงเป็นไทยอยู่ อย่าให้ต้องรับความอับยศตกต่ำไปได้

แต่ท่านทั้งหลายอย่าเข้าใจผิด อย่าเข้าใจไปว่าข้าพเจ้าบังคับหรือ
บังคับคนหนึ่งผู้ใดให้เขาของเลื้อบาเพื่อประโยชน์ของตัวข้าพเจ้าเอง อย่า
เข้าใจผิดไปว่า ถ้าไม่เขาของเลื้อบาจะไม่มีทางเจริญในราชการได้
เพราะไม่ใช่เป็นพวกข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีแต่ความคิดความประสงค์เช่น
เคยเป็นความดีศย์ บรรดาคนไทยทุกคน ข้าพเจ้าถือว่าเขาของเลื้อบา
ล้วนในหมู่คนไทยด้วยกันไม่ควรจะแบ่งกันว่า ผู้หนึ่งเป็นพวกเขา ผู้หนึ่ง
พวกเรา ชนชาวไทยทุกคนควรจะเป็นพวกเราด้วยกันทั้งนั้น หาก
จะเป็นพวกเขาแก่คนต่างชาติต่างภาษาเท่านั้น เพราะฉะนั้นถึงแม้ผู้ใด
จะมีได้เขาของเลื้อบาโดยมีเหตุขัดข้องอย่างใดอย่างหนึ่งก็ตาม ข้าพเจ้า
ไม่ถือถือว่าผู้หนึ่งเป็นคนหนึ่ง คงยังถือเป็นคนหนึ่งอยู่เช่น ข้าพเจ้าขออย่าง
เดียวแต่อย่าให้หลงเชื่อไปว่าชาติเรามั่นคงอยู่พอแล้ว ไม่ต้องห่วงอะไร
ต่อไป ขอแต่ให้คนไทยทุกๆ คนนึกถึงชาติบ้านเมืองอย่าได้ขาดเลย ขอ
อย่าให้ผู้ใดพูดเลยเถิดว่า ถึงนั้นเป็นหน้าที่ของผู้หนึ่งต่างหากผู้หนึ่งต่างหาก มิใช่
หน้าที่ของคนโดยเฉพาะ เพราะฉะนั้นจึงจะเขาของเลื้อบาไปตาม หรือจะ
มีได้เขาของเลื้อบา ถ้าผู้ใดตั้งใจทำการตามหน้าที่ของตน โดยหวังประโยชน์
ให้บังเกิดแก่ชาติบ้านเมืองอยู่เต็มอู่แล้ว ก็เป็นอันเพียงพออยู่แล้ว แต่ถา
ผู้ใดนึกแต่ถึงตัว หาแต่ความดีใจได้ตัว ไม่ต้องนึกถึงชาติบ้านเมือง ชาติ
บ้านเมืองจะเป็นอย่างไรไปก็ตามที่ ถึงก็ควรจะมาช่วยกันทุกช่วงเกิด
ขอแต่อย่าให้มาชวนเรอตนเองเท่านั้น คนเช่นนั้น ข้าพเจ้าคงคิดเคย
อย่างแรง ต้องเรียกว่าเกิดมาเสียชาติ

คนไทยทั้งหลาย ข้าพเจ้าขอเตือน อย่าเผด็จความหวงห้าม
เมืองดังบรรดาบอญ์ จะไม่ต้องกระตือรือร้นเตรียมตัว เราคงเตรียม
ไว้ให้พร้อมเต็มมือ การไม่พร้อมเหมือนหนึ่งชวนศัตรูให้มาแย่ง
ธรรมชาติศัตรูจะคิดคดเมองใดต้องเลือกหาเวลาที่ระดั้ร่าย ในพระราช
พงศาวดารกรุงเทพทวารวดีถาอ่านดูก็คงจะเห็นได้ว่า พระเจ้าหงสาวดี
ยกมาทไ้ ก็เลือกเวลาที่คิดว่าไทยเราจะมิได้เตรียมตัวไว้พร้อมแล้ว
ทุกครั้ง ส่วนพระยาตะแวกก็มักคอยรอนจันที่หงสาวดีมาติดกรุงศรีอยุธยา
เสียก่อน จึงจะยกมาเข้าตี นักคอเลือกเอาเวลาที่ไทยเราไม่ได้เตรียม
ต่อสู้ทางด่านเขมรนั่นเอง ยกมาทางไหนก็พอจะเห็นได้แต่กว่า การ
เตรียมตัวเป็นการจำเป็นที่จะคงทำตวงหน้าไว้แต่ในเวลาที่บ้านเมืองราบ
คาบ เมื่อประเทศอื่นเห็นว่าเราเตรียมตัวไว้พร้อมที่จะต่อสู้ ชะดะชวร้าย
ก็เลยคิดความคดที่จะมาตี เพราะเป็นธรรมชาติการที่จะยกไปแย่งชิงชาติใด
เมืองใด ถ้าคนชาตินั้นเขาเตรียมไว้ว่าจะต่อสู้จนสุดกำลังแล้ว ก็คงจะตี
ได้โดยยาก และคงเบียดเบียนกำลังคนและทรัพย์สินมาก บางทีประโยชน์ที่จะ
ได้จะไม่เพียงพอกับที่เสีย เพราะเหตุฉะนั้นพวกเราไม่ควรจะนอนใจ เวลานั้น
เป็นโชคของเราที่เมืองเราดังบรรดาบอญ์ เราควรถือเอาโอกาสนั้น
เพื่อกดจัดการเตรียมตัวไว้ให้พร้อม

ในที่สุดนี้ ข้าพเจ้ามีภาระข้อ ๓ ซึ่งได้ตอ้งประพันธ์ขึ้นไว้เพื่อให้
จำได้ง่าย ๆ ขอท่านทั้งหลายจงจำฝังไว้ในใจว่า

“แม่หวงตงดังบ จงเตรียมรบไว้พร้อมสรรพ
ศัตรูกล้ามาประจัญ จงอาจสู้รบปล้ตาย ”

หน้าที่ประจำตัวคนทุกคน

(แสดงครั้งแรกเมื่อวันอังคารที่ ๑๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๔)

ในครั้งก่อนข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้ว ว่าชนชาติคนไทยด้วยกันแล้ว
ควรต้องถือว่าเป็นพวกเดียวกันทั้งนั้น ไม่ควรจะถือว่าแผนนเป็นพวกเรา
แผนนเป็นพวกเรา เมื่อจะถือว่าคนไทยเป็นพวกเดียวกันเช่นนั้นแล้ว ก็ควร
ต้องประพาศให้สัมพันธ์กับการถือเช่นนั้น ชวรมดาคนที่เป็นพวกเดียวกัน
แล้ว ต้องคิดอ่านทำการงานให้บังเกิดประโยชน์แก่กันและกันให้มากที่สุด
ดีที่จะพึงกระทำไปได้ ต้องต่างคนต่างช่วยกันและกัน อุดหนุนเจือจาน
กันและกัน จึงจะเรียกว่าชอบกันจริง เป็นพวกเดียวกันจริง

ในชนคน เมื่อแรก ๆ คนไทยเราจะก่อร่างสร้างตัวกันขึ้น ทุก ๆ คน
ย่อมจะนับว่าตนเป็นพวกเดียวกัน รวมทุกชีวิตด้วยกัน ตายด้วยกันเป็น
ด้วยกัน จะคิดการสิ่งใดก็ร่วมมือซึ่งกันเป็นการจำเป็นโดยแท้ เพราะศัตรู
อยู่รอบข้าง ต้องเป็นนาหนังใจเดียวกัน จึงจะป้องกันกันได้ คน
ไทยทุกคนในโบราณสมัยนั้นได้รู้ดีอยู่ว่า ทุก ๆ คนมีหน้าที่จะต้อง
กระทำเพื่อต่อสู้ศัตรูป้องกันรักษาคนละในเวดาสังคราม ส่วนในเวดาสัง
สงบศึกวางสังครามก็มิได้ตามประโยชน์ของคนะ ยังคงต้องกระทำหน้าที่
ต่อคนละอยู่เดิม ต้องต่างคนต่างช่วยกันทำนุบำรุงคนละ และช่วยกัน
แข็งแรงปลุกใจก่อกำเนิดให้กระทำหน้าที่ของตน ๆ เพื่อประโยชน์แห่งคนละ
ถ้าใดคงเป็นเช่นนั้นตลอดมา เมืองไทยเราจะได้จำเริญรุ่งเรืองยิ่งกว่าเดี๋ยว
นี้เป็นอนันต์มาก ก็ตามใดเป็นมาตลอดอย่างเช่นที่กล่าวมาแล้วนั้นเพราะเหตุ
ใด ข้าพเจ้าจะขอตอบอธิบายตามอัธยาศัยของข้าพเจ้าต่อไป

ข้าพเจ้าได้อธิบายมาแต่ในบทที่ ๒ ถึงคณะปกครองเมืองไทย
 เราเห็นได้เป็นมาตามแบบปกครองกองรบตลอดมา ไม่ได้เคยใช้วิธีเช่นเคย
 ที่ตั้งจนการมีเดชะดังกตชนนั้น ก็ประสงค์ให้เป็นความดีต่อกแก่การ
 เกณฑ์กองทัพ คือผู้ชายทุกคนต้องสังกัดชนอยู่ในกรมใดกรมหนึ่งเพื่อ
 เวลาทัพศึกสงครามเมื่อใด ก็จะได้อะเกณฑ์เป็นหมู่เป็นกองไปแต่โดย
 ใครก็ได้เคยเป็นนายควบคุมอยู่ในเวตาสังบศึก ก็คงเป็นผู้ควบคุมในเวลา
 ศึกนั้น บ้างเป็นทางทัพ บ้างก็ถูกกองรุกรณายกองของตนทุกคน เป็นอนัตต
 ทางที่จะยุ่งเหยิงในวณพุดจาตั้งแต่ไม่เข้าใจกันนั้นได้ทางหนึ่ง ถึงคณะ
 ควบคุมเดชะดังกต ในเมื่อสมัยทัพการรบอยู่เนื่อง ๆ นั้น ก็เป็นหนทางที่
 ดีต่อก และไม่เป็นเหตุเดือดร้อนอันใด แต่ต่อ ๆ มา การรบพุ่งซึ่งชย
 ห่าง ๆ เข้า ผู้คนคงภมตาเนาเป็นหลกฐานตั้งได้มากจน ก็เริ่มจับตาการ
 เพาะปลูกและหาเลี้ยงชีพโดยวิธีต่าง ๆ ตามแต่คนจะถนัดและด้ามารก
 ทำได้ ฝ่ายการปกครองก็ต้องการทรวัยและพลที่จะใช้ด้วยเพื่อบ้าง
 คณะและบ้านเมืองให้รุ่งเรืองขึ้นเป็นลำดับ โดยความประสงค์ทรวัยและ
 พลเหล่านั้น ๆ จึงจัดการผ่อนผันให้ผูกมัดครอบครัวเหยาเรือน คือพลเรือนได้
 มีโอกาสพ้นจากการเกณฑ์มาประจำหรือมาเช่าเวรเป็นพลรบ คงมีไว้
 แต่ชายฉกรรจ์หรือหนุ่ม คือทหาร ประจำอยู่สำหรับทำการปราบปราม
 คนร้ายที่กระทำการปด็นละเมิดข่มเหงประชาชน ผู้ที่เป็นพลเรือนเป็นผูก
 ครอบครัวและมีหลกฐานมั่นคงแล้ว และได้ประกอบการทำงานหาเลี้ยงชีพ
 อยู่เย็น ก็ผ่อนผันให้ได้ทำงานหาเลี้ยงชีพตามสบาย แต่เพราะยังคงเป็น
 ส่วนหนึ่งแห่งคณะ จึงต้องให้ช่วยบ้างคณะในทางสั่งด้วยดีอากรต่าง ๆ
 มาเข้ากองกตาง บ้างเป็นอนใดกระทำการหาหนทางพดเมืองส่วนหนึ่ง คือ

ออกทrophyหรือฟัดต์แทนก่าตงกาย ผ่ายคนหน่มยงไมเเหยาเวอน ยงมได
 มีโอกาด้ดัดมดบคฟัดต์ค้อย่างใด กคงให้ออกก่าตงกายแทนทrophyหรือ
 ฟัดต์ นบวาเบนอนกระทาทนาทแห่งพดเมองด้วนหน่งเหมอนกน เพราะ
 ณะนจิงแดเห็นได้วาคนไทยทก ๆ คน ย่อมจจะตอมหนาทประจาคนทจะ
 พงคองทาเพอประโยชน์ของชาตบ้านเมอง นับวาควมคิดเคิมทได้จิด
 ดงไวนน โดยควมม่งหมายอนดแะเบนการดัดมควรอย่างยง

กเหตุใดเตาการจิงมาเด่อมกอยหรือผดเพนไปจากควมคิดเคิม
 ด้าเหตุเบองคณกคองควมจ่าเรญแห่งคณะนเอง ในชนคณะนยงยอม
 อยกมทางทญอนจจะรงเกได้มากอย จังคองตุดเบงคบบญชาว่ากถาวกน
 อย่างกวดชน จจะปด้อยแผนกใดให้หะหตวมไม่ได้เตย เมอรกษาควด
 อยกตงมนอยได้ ควมมนคองของคณะนเองทำให้คณะนควมจ่าเรญ
 รุงเรองชนโดยเวอพตณ ผคณกทวชนเบนดาดบ ทงเกดชนในคณะนเอง
 ทงมคณจรมางพาศัยหาวมเยน คณะนยงจ่าเรญชน ยงเตบไคชน ก
 ยงมก่าตงมากชนเบนดาดบ คนชน ๆ กออกจจะย้าเกรงชน การกรทงแก
 เซนทเคยมมาแต่แรก ๆ กนอยดง ห้างไปเบนดาดบ จังทำให้บงเกด
 ด้าเหตุ ๒ คคณเรวมเวดาทวางรบมากชน มเวดาทามาหากนมากชน
 มุดนายผคคคคกรรมแะคองกอนญาดให้ตลกคองของคณทมิเเหยาเวอน
 แะมเหตุฐานให้ไปทำมาหากนควมภมดเา คคเมอใดคคกตั้งควม
 จังจะเรยกระคมเขาประจาคองรบทวกน แต่ผทมิได้ประกอบการทำมา
 หาเตยงชฟกคเกณทให้อยประจาเบนพดรบ ผทปด้อยไปทำมาหากน
 นน ตามทใดกถาวมาเดว คคองตั้งด้วด้วด้วด้วด้วคคตามคคจะกระเกณทเบน
 ด้วนอดหนนคณะ ถ้าใครตั้งด้วไม่ได้คคองให้ออกก่าตงกายแทน คค
 คคองเขามาอยประจาหรือเขาเวรเบนพดรบ คนเหตณ โดยมากคคเบนคน

หนุ่ม คอทหาร ทหารยอมเป็นสมภารบวชบวชน้อย เพราะฉนั้นเมื่อ
 ไม่มีการรบ จะให้อยู่เปล่า ๆ ก็เปลืองข้าวตอก จึงใช้ให้ทำการงานซึ่ง
 ต้องการกำลังกายมากกว่ากำลังทรัพย์หรือพลัด ทหารจึงมาเกิดเป็นบ่าว
 ของผู้ควบคุมชน จึงทำให้บังเกิดข้าศึก ๓ คือคนไทยเรานั้นดีด้อยไม่
 ชยเป็นบ่าว จึงคิดหาทางที่จะหักเหยมิให้ต้องทำการอย่างบ่าว ผู้
 อดข้าพหวนขายหาทรัพย์หรือพลัดมาด้วยเป็นด้วย เพื่อจะได้หลุดพ้นจาก
 การเป็นบ่าว หรือถ้าไม่ทรัพย์แต่พลัดจากพ่อแม่จนมาบวชแทนตน
 ผู้ทรมตรกให้จตุบตรเขารับการแทน เพราะบวชเป็นหนุ่มแต่ยังไม่
 ครบบริวาร ยังไม่หมั้นโย ยังมีได้ตั้งมื่อท่ามาหากิน ถึงแม่จะต้องถูก
 เกณฑ์ไปประจำอยู่กับมदनายกไม่เสียประโยชน์อันใด ทั้งเป็นทางที่
 ผลุณคนหนุ่มให้จกอยในบังคับบัญชา และให้ได้กระทำการซึ่งสมควร
 เป็นหน้าที่คนหนุ่ม นับว่าเป็นการถูกต้องด้วยแล้ว เกือบจะถึงเป็นรอย
 เต็ม แต่คราวนั้นมาถึงข้าศึก ๔ คือการศึกถึงมามากชน มีการทจะต้อง
 รบห่างเขา คนมเวหาหาความดีชมากเขา ผู้ที่เป็นมदनายกหน้าที่จะควบคุม
 พต จึงเกิดคิดใช้อานาจสำหรับตำแหน่งหน้าที่ของตนเพื่อประโยชน์
 ของตน ใช้คนที่ตั้งกตอยู่ในกรมกองของตนให้กระทำการงานให้ตนบ้าง
 บังคับให้ตั้งด้วยอำนาจเป็นทรัพย์แต่พลัดแทนมารบรบบ้าง ยังมีความ
 ดีชมากชนกยประสงค์ความดีชทวชนเป็นลำดับ การหาทรัพย์แต่พลัด
 จะหาได้โดยอาการใดเป็นอย่างสะดวก กับเขาคนเขาทางนั้น ในตอนนั้น
 ข้าพเจ้าจะเล่าไม่ได้เท่าที่ควร (๓) ได้แต่ได้ อยในหนึ่งล้อมตบท
 บรรพกิจ เรื่องพระไชยสุริยา ซึ่งบางทาทนทงหลายจะได้อ่านแล้ว แต่
 จะมิได้เพ่งเตงความให้ตกชง เพราะฉนั้นข้าพเจ้าขออนุญาตนำมาว่า
 ให้ฟังในทน

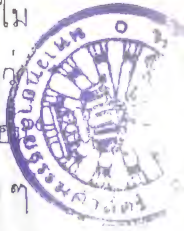
- “๑ ขยี้มาห่มข้าเฝ้า กหาเขาวนาร ทห็นาคาตๆ ทามโหรทเคหา
 ๑ คำเจ้าเฝ้าช้อ เขาแต่ห่อพอกามา หาได้ให้ภริยา โตโภพาให้บ้าใจ
 ๑ ไม่จำคำพระเจ้า เหยไปเข้าภาษาไธย ถัดคัมขำไท น้อแต่ไพร่ได้ช้อคา
 ๑ คดทมค คือโก๋หมเจ้าธรรมา ใครเอาเขาปดามา เจ้าธรรมาว่าด
 ๑ ทแพแชนะ ไม่ถอพระประเวณ ชนอกโตด ไตตามคอาญา
 ๑ ทชอถอพระเจ้า ว่าโง่งเงาเตาปดมา ผู้เฒ่าเหต้ามะธ ว่าโบบ้าธระยา
 ๑ ภษณณะ เต่ากธพระธรรมา คากว่าตำนำ ไปเร้วทำเนโก
 ๑ ไม่จำคำผู้ใหญ่ คัศะไม่ใจโยได้ ทดมอะโห ขาขอโมทนาไป
 ๑ ภราธระถ ใครไม่มปราณใคร ดคอกถอแต่ใจ ที่ใครได้ได้เขาพอ
 ๑ ผู้ทมสมบ ทำคคอไม่ชอชอ ไตควาผาทคอ อะไรพอก์เอาไป
 ๑ ข้าเฝ้าเหต่าเณนา มได้วาห่มขำไท ถอนารวเขาไป แต่หน้าใจไม่นำภา
 ๑ หาได้ใครหาเขา ไพร่ฟ้าเศร้างเปด่าอุรา ผู้ทมอาญา ไตคต่าไม่
 ปราณ”

ข้าพเจ้าคงขออภัยในการที่มาท้องกลอนมดบทเดียวดยาวเช่น
 แดข้าพเจ้าเหต่ากตอนคอนน เป็นเหมือนหนึ่งรูปภาพทนายช่างไคเขียน
 ชนโดยไซเส้นน้อยเส้นตึด แต่เบเนรูปภาพทเขียนจากของจริง เพราะ
 ฉะนณกัจจุแต่เณนๆ คงแต่เหต่าแต่เส้นทชดๆ ไว่ล่องด้ามเส้นเกอบจะ
 ไม่เบเนรูปเบเนร่างอะไร คอเนอพิจารณาเขาแฉฉจะแฉเหต่าไควารูป
 ภาพนไกตควมจริงเพียงไร บทกตอนคอนนเป็นเหมือนหนึ่งเถาต่านน
 ของชาติไทยเรา นับจาเดิมตงแต่เมอไคตงชนเบเนบกเณนเน่นหนาแฉ
 มเวลาตงบคักมากกวามคัก ต่างคนต่างหาควมดีชและคคิงควของ
 ควมากชนททที่ ใครมีอำนาจวาสนามากๆ ก็ใช้อำนาจใช้กำลังผู้คนที่
 ลังกคเพอบำรุงควมดีชของคณ และใครเล่าจะมีโอกาศทำเช่นไคคกว่า

เจ้าหมื่นนายกองทัมหินาตปกรวงศ์คุมกองรบ พวกมदनายเหตานุกรม
 กตชนในบังคับของตนหนักเข้า จนคนระอาทนอยู่ไม่ไหว ต้องขอความ
 ราชานุญาต จะเรียกเอาทนายหรือพ่อค้าอย่างใด ๆ ก็ตามใจทรงต้น ขอด้วย
 อย่างเดียวแต่อย่าให้ต้องเข้าไปประจำหรือเขาเวรเบ็ดพันบาทนั้น ขอน
 แดะเป็นขอทนายให้คนไม่ล้มครืนเบ็ดพันบาท ขอนเป็นขอทนายให้คนพากัน
 กตเบ็ดพันบาท ขอนเป็นขอทนายให้นามของทนายกตเบ็ดพันบาทเรียกบุคคล
 ที่เดือดร้อน คือคนไม่มียศฐานตั้งคดีขึ้นทางที่จะตนให้หลุดแฉะ จึงต้อง
 คงประจำอยู่ในหมื่นทหาร

พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงได้ทรงหยั่งด้วยพระปรีชาญาณ
 ทอดพระเนตรเห็นความจริงโดยถ่องแท้แล้ว ทอดพระเนตรเห็นเป็นเน
 ชัดอยู่แล้ว ว่าเมืองไทยเราจำเป็นต้องจัดใหม่กาตงทหารไว้เพื่อบอกกัน
 มิให้ศัตรูมาย่ำ แด่ถึงแม้ว่าจะคิดจัดการฝึกหัดทหารให้ถูกต้องตาม
 แบบที่ใดกันยมนักแล้วแต่สักเพียงใดก็ตาม ถ้าคนไทยเรายังมีความ
 รังเกียจในการเบ็ดพันทหารอยู่แล้ว ก็คงจะจัดให้กองทัพเจ้าเวรเบ็ดพันบาท
 โดยรวดเร็วไม่ได้ วิชาที่จะตัดความรังเกียจนั้นให้สูญหายไป ก็ได้แต่
 คัดรากเงาที่บังเกิดแห่งความรังเกียจนั้นให้หมดไป จึงได้ทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลิกวิชาควบคุมคนเป็นหมื่นเบ็ดพันตามธรรมเนียม
 เดิมตั้งกตเบ็ดพันบาท ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติ
 ลักษณะเกณฑ์ทหารขึ้นแทน พระราชบัญญัตินั้น ถ้าแต่ดูเผิน ๆ ก็ดู
 เหมือนหนังสือใหม่มา แด่แต่แทนที่คนเบ็ดพันบาทเป็นหนังสือเบ็ดพันบาท
 เดิม ดังข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๒ และขอความที่กล่าวมาแล้ว
 ในบทนี้จะทำให้แต่เห็นถนัดขึ้นนอกนั้น ๓

ข้อสำคัญที่สุดซึ่งคนไทยไม่ควรจะลืมเลย คือคนไทยทุก ๆ คน
 ต้องกระทำหน้าที่ของตนตามที่ตนตระกุดตระชนกของเราทั้งหลายได้
 กระทำมาแล้วก่อนเรา ทุก ๆ คนต้องเตรียมตัวพร้อมและต้องกระทำตน
 ให้เป็นผู้สามารถจะต่อสู้กับศัตรูที่จะมาขายชาติเรา ต้องเป็นผู้สามารถ
 ป้องกันรักษาบ้านเกิดเมืองนอนของตน ผู้ใดเป็นคนจนกรรจ์ เป็นคนหนุ่ม
 ก็ควรจะต้องใจกระทำหน้าที่ซึ่งควรคนหนุ่มจะกระทำ คือหน้าที่ทหาร ไม่
 ควรรังเกียจในการที่จะรับราชการเป็นทหาร ควรรู้สึกและเข้าใจเสียว่า
 การทเป็นทหารนั้นไม่ใช่เป็นอะไรที่เลวทรามต่ำช้า ไม่เป็นที่น่าอายอ
 โดเลย ถึงที่ควรอายคือความประพฤติชั่วเลวทราม การที่จะอยู่เฉย ๆ
 กิน ๆ นอน ๆ และเที่ยวเตร่เล่นไปเรื่อยเรื่อยถึงที่ควรอาย คนที่อยู่ประจำ ๆ
 ไม่ทำประโยชน์ให้แก่ชาติหรือบ้านเมือง อันเป็นที่เกิดและที่อาศัยของตน
 นั้นแต่เป็นผลควรอาย คนที่มิได้เตรียมตัวไว้ให้พร้อมที่จะป้องกันรักษา
 บ้านเกิดเมืองนอนของตนนั้นแต่เป็นผลควรอาย คนเราในสมัยนี้พอใจ
 อยด้อยกว่าตนดีกว่าคนไทยคนเก่า ๆ ไม่ใช่หรือ ก็คนไทยเก่า ๆ เขามักระทำ
 กระทำเพื่อประโยชน์ของชาติบ้านเมืองทุกคน คนไทยรุ่นใหม่จะไม่
 ด้มกระทำหน้าที่เช่นนั้นบางจะว่าตนดีกว่าเขาอย่างไร ข้อเสียของคนไทย
 ใหม่ใหม่มียกข้อสำคัญคือสิ่งใดที่เป็นของเก่าจะทิ้งเสียให้หมด แต่ของ
 ใหม่ก็ไม่มาแทน ไฉนฝรั่งเขาพูดอะไรไฉนแล้ว ๆ ฟังไม่ได้พทกจับ
 เขามักระเดียด เขาพูดก็พูดไปบางอย่างนั่นเอง การที่ประพฤติตนตาม
 อย่างฝรั่งนั้น ถ้าประพฤติตามในทางที่ดีไม่ว่าดีแค่ไหน นเลือกประพฤติ
 แต่เฉพาะในทางที่จะได้ตัวแก่ตนอย่างเดียว ที่จะไม่ละตัวก็ไม่เก็บมา
 ประพฤติตามบ้าง ฝรั่งเขารักชาติบ้านเมืองของเขา ทำไมเราไม่รักบ้าง
 จึงไปรักไปนิยมชาติอันภาษาอันของเขาทำไม ชาติของเราเองเลวทราม

อย่างไรจึงรักไม่ได้ ขอให้เชอข้าพเจ้าเถิด ข้าพเจ้าได้ไปศึกษาอยู่ใน
 ประเทศยุโรปเกือบ ๓๐ ปี ข้าพเจ้าคงจะต้องได้สังเกตได้รู้จักอริยาถัย
 และความคิดของชาวยุโรปบ้าง เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าจะกล่าวได้โดยความ
 เชื่อมมั่นว่า คนไทยที่ไม่รู้จักรักษาตัวของตนเอง อย่าเผลอไปว่าชาวยุโรป
 เขาจะนับถือ มัแต่เขาจะถูกเอานั่น

การที่จะแสดงให้ปรากฏว่ารักษาดีกว่ารักษานั่น มุ่งประโยชน์
 ของชาติดีกว่าประโยชน์ของคนนั้น ก็น้อย ที่เบ็ดเสร็จที่สุดคือผู้ใด
 หนาท้อย่างไร ควรตั้งใจกระทำหนาทอนนั้นไปให้ดีที่สุดถ้ามารจะ
 กระทำได้ ผู้ที่เป็นข้าราชการหนาทอย่างใด ควรตั้งใจกระทำหนาทของ
 คนโดยข้อดีข้อชั่วจริงดั่งมาเสมอ ไม่ควรทำแต่เพราะค่อหนาทหนึ่งหรือ
 ค่อหนาทใหญ่ ค่อหนาทาอย่างไรตบหลังกทาอย่างนั้น แต่มิใช่ว่าจะ
 จากัดเพราะเป็นข้าราชการเท่านั้น จึงจะมหนาทควรกระทำสำหรับ
 แผ่นดิน เกิดมาเป็นคนคองมหนาทกระทำสำหรับแผ่นดินและชาติทุกคน
 ไม่เเวเวลาที่จะวางแวนหนาทอนนเดย คงแต่เเวเวยชาติตลอดจนวนตาย
 และจะเป็นผชายหรือผหญิงคองมหนาทประจำสำหรับควทุกคน ทุกๆคน
 มหนาทอนควรจะทำเพื่อประโยชน์แห่งชาติบ้านเมือง แต่หากจะยัง
 มไทมเษให้แต่เห็น จึงมผฐักนอยนค ประหนึ่งเส้นผมบงภเขาอยเทานน
 ในชนคณ เมอยงเบนเด็กมหนาทศึกษาเาเรยนคิตปวทยาคางๆ
 เพื่อจะได้ต้อมคความรเาถานนไคเพื่อประกอบการทำมาหาเลี้ยงชีพ และ
 จะได้ไมเอนคณเาอยเป็ดองทแผ่นดินเป็ดองชาวตัก เมื่อคณมคความรค
 คงจะล้ามารถประกอบการงานได้โดยลกคองตคความผทไมมคความร เมื่อ
 การงานทาคคจะมีผลงอกงามอนจะเบนประโยชน์เกณนทางตรง และ
 และเบนประโยชน์แก่ชาติทางอ้อม เพราะคณๆ หนึ่งกคยล้งน ๓ แห่ง

ชาติ ถ้าส่วนแห่งวัตถุใดเจริญรุ่งเรืองโดยมาก วัตถุอื่นก็มักจะเจริญ
รุ่งเรืองมาชน จึงเห็นได้ว่า การเตาเรือนบนหน้าทของเด็กทุกคน
ไม่ว่าชายหรือหญิง จะต้องพึงกระทำเพื่อประโยชน์แห่งตนเองและ
ประโยชน์แห่งชาติด้วยเป็น ๒ ด้าน

ครั้นเมื่อมาชมาชนแล้ว ถ้าบนหญิงกมหน้าทฝึกฝนตนใหม่
ความดีมารถบนแม่เหยาแม่เรือนใดดีและต้องช่วยมารดาทำงานใน
บ้าน อันเป็นกิจของหญิงจะควรกระทำ ฝ่ายชายก็บนหนุ่มชนแล้ว เป็น
ชายนกรรจนาแล้ว มักตงพอกจะบองกนชาติบ้านเมืองของตนได้แล้ว
กมหน้าททำการตามทควรแก่ชายหนุ่มควรทำหน้าทให้เต็มนาม คือเป็น
ทหาร มหน้าทฝึกหัดใจให้มีความรู้และดีมารถพอดสมควรที่จะต่อสู้ศัตรู
ได้ในเวลาทมีกมาคิดเมือง ในระหว่างเวลาทกาดังฝึกหัดให้มีความชำนาญ
ชำนาญในเพลงอาวุธและยุทธวิธี กคองรบหน้าทบนผู้ปราบปราม
คนพาดทจรรคทาวรายชนแห่งประชาชนให้ได้ความเดือดร้อน ทามาหากน
ไม่สะดวกเพราะคนพาดทน ถ้าแม้วาไม่ผู้ใดบนหน้าทคอยปราบปราม
คนพาดอยู่แล้ว จะหาความดีชั่วร้ายทให้ขึ้นมาได้แต่ คนทุกคนจะมคอง
มคองคองคองของกนกรรจนาทพดมคองคองของตนเองอยู่ทกคนหรือ
ถ้าคองทาเช่นนอยเด้มจะหาเวลาทให้ขึ้นมาประกอบการทามาหาเตียงขฟ
อกเดา เมื่อการบนนอยเช่นแล้ว จึงจาเป็นคองแบ่งให้คนเหตา ๓ เป็น
ผู้บนหน้าทของกนกรรจนาทพดมคองคองของประชาชนทวไป ก็ใครเดา
จะควรได้รบมคองหน้าทอนน กคองคนหนุ่ม เพราะประการ ๓ มักตง
บริบูรณ์อยู่ ประการ ๑ ยังมคองมคองคองหรือเหยาเรือนทจะต้องปก-
ครอง จึงบนนอยยังมคองหวง อกประการ ๑ ยังมคองทามาหาเตียงขฟ
บนบกแผน หรือถ้าหากจะมบางกนอยด้วน เหตนจึงมกาหนดกณท

คนหนุ่มเขารับราชการในกองทัพบก กองทัพเรือ กองตระเวน และกอง
ตำรวจภูธร การเขารับราชการในแผนกเหล่านี้เขาเป็นหนาทอนชาย
หนุ่มควรจะกระทำ เพื่อประโยชน์ตน ก็จะได้รับความฝึกฝนให้เป็น
นักรบ ให้เป็นผลดีมารับของกันชาติของตนได้ดีถนัด ๑ เพื่อประโยชน์
แห่งคณะ คือเพื่อนบ้านจะได้ไม่ต้องมาเป็นห้องระงูรพพด้นบตมให้
เป็นอันตรายด้วยโจรภัย ก็เหมือนหนึ่งด้นมณาคณผู้ใหญ่ที่ได้ทะนุถนอม
เลี้ยงดูคนมาด้วยความดีเนหา ให้พอได้มีโอกาสนอนตาหลับบาง ดงน
ถนัด ๑ เพื่อประโยชน์แห่งชาติคือถ้าแม่คักมาติด ก็จะได้มีผลดีมารับ
คือได้ศรัทธาโดยเข้มแข็ง หรืออย่างน้อยก็จะได้ช่วยทำให้คนองเกรงใจ
ไม่มาข่มเหงชาติเราได้ง่ายๆ ดงนอกถนัด ๑

ครั้นเมื่อพนักงานบริหารราชการประจำอย่างทหารแล้ว ออกไป
เป็นพลเรือน กรมหนาทดงทามาหาเลี้ยงชีพให้เป็นเหตุฐานเพื่อจะได้
เป็นผลครองเรือนให้ด้นนามทว่า "พลเรือน" ขอจงอย่าได้ด้นเดยว่า
พลเรือนด้องมเรือน ด้องมทอยโดยมณคงเบนเหตุฐาน ด้องมทงได้
มาใหพอกบทางเดย์ ด้องเบนผลดีมารับช่วยบำรุงชาติบำรุงคณะด้วย
ทรพด้นทามาได้โดยนาพกนาแรง ผู้ทมครอบครองกรมหนาทปกรครอง
ครอบครองของด้นมิให้ประพดตตทานองคดของธรรม ด้องด้งด้นบตร
และด้นนอยทอยในความปกครองของด้นให้เดินไปด้นทางทตชอบ ด้อง
คอยหม่นคกเตอนให้กระทำการตามหนาทซงด้นควรเก่าย คอบตรทง
เยา บดามารดตามหนาทจคการให้ได้รับความคักษาตามด้นควรเก่ายดง
และโอกาสทม ถ้าบตรมร่างกายบริบูรณ์ควรด้งดวไปเขาโรงเรียน
เพื่อจะได้มีโอกาสคบค้าด้นมาคกบเด็กอนๆ ทมชายเด่มอกน ควรวม
เพาะปลูกความร่าเริง ในการเบนนกรบและด้งด้นให้มีความรู้ด้นก

ถึงชาติคำด้า ให้ความวิถึกันผ้งอยู่ในสันดานตงแคยงเขาว เมอมฮาย
 ต้มควรทจะทาหนาทอย่างชายหน้ม คอเบนทหารไคแฉว กควรตคเคอน
 ชแจงให้แฉเห็นประโยชน์แฉความจำเบน อย่าให้โอกาด้ให้ห้ถกเคยง
 หนาทของชายหน้ม ผู้ใหญ่ทงชายแฉะหญิงทเบนบคทาแฉะมารดาหรือท
 เบนผู้ใหญ่ในวงศักระกุดแฉะครอบครวดของวิถึกเบนหนาทของคณอย่าง ๓
 ทจะไปเบนทหรณผชายของคณเบนทหาร ถึงเมอว่าการทบุตรหรือหรณ
 จะไปเบนทหรณ จะเบนเครองทาให้วิถึกฮาดยวาทะในส่ฉวนคณบาง
 กควรจะคิด้เลอว่า คณเบนผู้ใหญ่จะคิด้คิด้ถึงประโยชน์ของเค็กแฉะ
 ประโยชน์ของชาติมากกว่ความดีชคความดีราญในส่ฉวนคณเอง บุตรเรา
 หรณเรามิใช่จะต้มหายตายจากกันไปเมอไร เขาจะไปกระทำการตาม
 หนาทของชายหน้ม เขาจะไปผีกหิดไว้ให้ผความข่านข่านาญพทจะบ้อง
 กันพระเจาแฉ่นคิณ แฉะชาติคำด้า จะมาเกยคณไว้มิให้เขาได้ม้โอกาส
 กระทาหนาทของผชายเช่นนัณ ไม่ควรเคย ถ้าผคิได้เกยคิณตคชายไว้
 เทากบไม่วิถึกของคณ หรือวิถึกในทางทผคิ วิถึกเช่นเบนเครองให้ตค
 เคยคณ ธรรมคาคณถามการงานกระทาอยเคมมอแฉวคณกจะประพฤคคณ
 เวยบรอยอย ถ้าไม่มงานการทา อยเปเลาๆ กคิด้เคฉทางทจะเทยวจะเคณ
 ให้ส่ฉกถ่านเพตคเพตค ยงเบนคณหน้มกจะยงเบนไปเช่นนเร็ว เพราะ
 เบนธรรมคาคณหน้มมากถอยเคมคคว ถ้าแม่ไม่หาการงานให้กระทา
 เพอไซ่กาถงเคยแฉว กาถงทเคตอเปเลาอยนนเอง ท้าให้อยากเทยว
 อยากเคะกะต้างๆ คณทเบนพาดเคกมะเรก ถ้าแม่ส่บประวคคจจะ
 ใต้ความว่า เบนเพราะบิตามารดาหรือผปกครองตามใจมาเคมเมอยงเค็ก
 หรือเมอแรกน คณทเบนทคคณ กาถงทเคตคณในคณผชายทหรณ

โดยมากมักจะชักนำไปพอใจไปในทางใช้กำลังนั่นเอง เพราะฉะนั้นเป็น
หน้าที่ของผู้ใหญ่ที่จะชักจูงใจของชายหนุ่มให้นิยมในทางทหาร ซึ่งเป็น
หน้าที่อันจำเป็นต้องใช้กำลังจริง ๆ เด็กชายเอียง ๆ ไปข้างอยากเป็น
ทหารอยู่แทบทุกคน เพราะฉะนั้นไม่เป็นการลำบากยากเย็นอันใด
ในการที่จะชักจูงปลุกใจให้นิยมในการเป็นนักรบ

คนไทยทั้งชายและหญิงไม่ควรจะลืมเลยว่า ชาติเราคงชนได้
เพราะผูกพันกันของเรากับหลายมโนใจเป็นอย่างที่ชาวเขาเรียกว่า “ใจ
เดียว” เราเป็นบุตรหลานกตัญญูควรจะพยายามทำใจเราเป็นเดียว
เหมือนกัน และเลื่อมใสไม่แตกจะตั้งหน้าตั้งตาของตน เราทุก ๆ คนควร
จะเข้าใจและจำความตอนฝังไว้ในดวงจิตของเรา แต่ท่านทนายไม่พอ
รายงานหน้าทศไปเอก ค้อมหน้าทศถนัดบุตรหลานของเราให้ใจเป็น
อย่างเดียวทุกคน ตัวของเราเองทุก ๆ คนจึงจะมีความสุข จึงจะนอน
ตาหลับ ถ้าหากเราหลานเราไม่ใจซื่อตรง รู้จักความกตัญญูต่อพระเจ้า
แผ่นดิน รู้จักรักชาติและบ้านเกิดเมืองนอนของตน รู้จักเคารพนับถือ
และเลื่อมใสในพระศาสนา เราจะไม่ต้องรอนใจต่อไป เพราะจะเป็น
ทิวเอื้อเอื้อใจมอบให้เป็นมรดกความดีของไทยของชาติไว้ได้ เพราะ
ฉะนั้นหน้าที่สำคัญอัน ๓ ซึ่งชาวเขาขอฝากเตือนเตือนมาทุกคน และ
ขอให้ช่วยกันปฏิบัติให้เขาคนไทยทุกคนทั้งชายและหญิง อย่างใหญ่โต
นอนใจเลย อย่างดัดตนว่านหน้า หรือเดือนหน้า หรือบหน้า จึงค่อย
พูดกัน เวลาไม่คอยใคร ควรจะเริ่มตั้งต้นและพูดกรอกหูไว้เสียแต่
เดี๋ยวนี้ ถ้ารอไว้ให้ลูกหลานโตเสียก่อนจึงค่อยตั้งต้นค่อยพูด ก็จะไม่
เวลาเสียแล้ว

เดี๋ยวทุกคน คนไทยทุกคน คงพยายามกระทำตนให้สมควร
 เบนพชพณธเดื่อบา เทือกเถาของเราได้ประพฤตินิยมมาอย่างไรว่าดี
 เหวเราทงหลายคองพยายามประพฤตินิยมตาม ท่านแต่ก่อนได้เบน
 “เดื่อบา” มาเดื่อ เราต้องเบนไปตามท่าน ท่านส่งวนคักัด (ซึ่งคนชน
 ไหม่มักมาใช้เรียกกันไปตามศัพท์ของกฤษว่า “ออนเนอร์”) ยิ่งกว่าดิน
 แะพัดคองปวง แต่คักัดนยงยอมสละได้เพื่อแสงวงความรูซึ่งจะเบน
 ประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง เดียวเราอดทนทานว่าให้ขอความดีดัยให้
 มั่นไว้ ส่วนความดีดัยนทานว่าคองรักษาไว้เมดวยชีวิต ควรเรา
 ทงหลายจะจำได้ใจไว้เบนคคิครองจิตคทุกเมือไป แะเพื่อจะช่วยความ
 จำให้แม่นชน จงหมั่นทองโคตงในโตกนคิบทนไว้ คื่อ

๑ เดื่อดินส่งวนคักัดไว้	วงค์หงัด
เดื่อคักัดต้ประดังค	ดังรุ
เดื่อรเรงคาวง	ความดีดัย ไวนา
เดื่อดีดัยอยาเดื่อต้	ชพมวณมรณา ฯ

บทที่ ๔

ภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดิน

(แสดงครั้งแรกเมื่อวันศุกร์ ที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๔)

เลียบบาทกนทมอายบรมณแดว และจะเข้าประจำกองมขอ
กำหนดไว้ในข้อบังคับว่า ต้องกระทำสัตย์สาบานในท่ามกลางที่ชุมนุม
กองเลียบมา มขอทสาบานเปน ๓ ข้อ คือข้อ ๑ จะจงรักภักดีต่อ
พระเจ้าแผ่นดิน ข้อ ๒ เมื่อบุคคลใดเป็น จะรับอาสาต่อข้าศึกศัตรู
มายายกรงสยาม หรือปราบปรามคนทุจริตกองการจลาจล เพื่อรักษา
ความเปนไทยแห่งชาติ และป้องกันพระพุทธศาสนา ข้อ ๓ จะยอมฟัง
บังคับบัญชาแห่งผู้เป็นนายเหนือตนในกองเลียบมา และจะไม่ประพฤติ
การใดที่จะนำความพินาศเสียหายมาสู่คณะ รวมใจความในคำสาบาน
๓ ข้อดังนี้ ข้อที่กำหนดให้เลียบมาสาบานนั้น ถอนเบ็ดเสร็จซึ่งควรคนทุกคน
จะประพฤติด้วยตัวเองแล้ว ไม่ควรจะแต่ผู้เป็นสมาชิกในกองเลียบมาเท่านั้น
การที่กำหนดลงให้เบ็นข้อสาบานก็เพื่อจะให้รู้สึกฝังมั่นอยู่ในใจไม่มั่วเผลอ
ตาม แต่ถ้ามั้จะกำหนดจดจำไว้แต่เพราะถ้อยคำที่สาบาน และไม่เข้าใจ
เนื้อความโดยแจ่มแจ้งก็เท่ากับพูดไปด่าบ้านไป เหมือนนกแก้วนกขุนทอง
ที่เจ้าของได้ฝึกสอนให้พูดเสียงมนุษย์เท่านั้น ข้าพเจ้าจึงจะขอโอกาส
อธิบายชี้แจงและขยายเนื้อความในข้อสาบานทั้ง ๓ ข้อนั้น ให้แจ่มแจ้ง
ต่อไปเป็นลำดับ

ข้อสาบานข้อที่ ๑ ซึ่งว่าจะจงรักภักดีต่อพระเจ้าแผ่นดินนั้น ก่อน
ที่ข้าพเจ้าจะอธิบายต่อไป ต้องขอให้ท่านทั้งหลายตั้งใจเสียอย่าง ๑ คือ
ตั้งใจเสียว่าจะฟัง (หรืออ่าน) ถ้อยคำซึ่งบุคคลผู้หนึ่ง จะกล่าวไปตาม

ความจริงผมขยู่และทศพรจะเป็นไป อย่างกำหนดในใจแล้วว่าข้าพเจ้า
ผูกตัวลอยคาเห็ดานเป็นเจ้าแผ่นดิน จงกล่าวเช่นนั้นเช่นนั้นเลย

บัดนี้ ข้าพเจ้าจะขอเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นกับพระราชาธิบดีชนในหมื่นคน
ตามความเทียบเคียงกับเรื่องราวต่าง ๆ หรือจะเรียกว่าคาดคะเนก็ตาม
ที่เกิด แรกเริ่มเดิมทีคนกตัญญูด้วยรณานกต คงต่างคนต่างอยู่โดยดำรง
แยก ๆ กันอาศัยอยู่แต่แต่ละจะมีทศพรอาศัยอยู่ได้ ครั้นต่อมาคนแต่ละตัว
ด้วยรณานกตต่างมีมากขึ้น การแย่งหากันก็เกิดมากขึ้น ตัวใดที่มัวร่างกาย
แข็งแรงก็จับเอาสัตว์ที่มากดขยอหย่อนกว่าชนกับเป็นภักษาหาร ธรรมชาติ
สัตว์ทั้งปวงทุกชนิดย่อมมีความรักชีวิตของตน ครั้นเมื่อเห็นว่าจะต่อสู้
สัตว์ใหญ่แถมมีกำลังมากกว่าโดยดำรงตนได้ ก็จากตองหาพวกพ้อง
ที่เป็นสัตว์ชนิดเดียวกันคบคบกันเขาเป็นหมื่นมาก ๆ พอจะได้ช่วยแรง
กันได้ ช่วยป้องกันรักษาตัวพวกพ้องกันได้บ้าง อย่างน้อยก็จะได้
พออดตายได้จนคอยระวังเหตุการณ เมื่อจะมีภัยมาถึงก็พอจะได้
บอกได้กล่าวกันให้รู้ตัว และจะได้มีเวลาซ่อนเร้นหรือหลบหนีไปจนหาย
ไปได้ครั้ง ๓ ครั้ง ๑

ขอทศพรมาแต่ในส่วนของสัตว์เดียรฉานชนิดใด ในส่วนของมนุษย์กน
นั้น มนุษย์จะรวมรวมกันเขาเป็นหมื่นเป็นคณะก็เพื่อรักษาตัวคงทศพร
มาแต่ และมนุษย์จะรวมรวมกันเขาและอยู่ด้วยกันเป็นหมื่นเป็นคณะ
เช่นนั้นได้ ก็คงจะต้องเป็นญาติพี่น้องกัน จึงจะมีความรักใคร่
ปรองดองกัน แต่ญาติพี่น้องถึงแม่จะรักใคร่ปรองดองกันสักเพียงใดก็
ตาม จะให้ความคิดตรงกันเต็มร้อยไม่ได้ด้วยเอง แต่ถ้าแม่ปด้อยให้
ต่างคนต่างคิดหรือต่างประพฤติไปตามความพอใจของตน เมื่อมีภัย
อันตรายมาถึงคณะ ก็จะต้องคนต่างเอาตัวรอด ตกถึงเป็นกาตได้สุดสำหะ

รวบรวมกันเขาเป็นคณะนั้น ไม่มโนตนโตเลย เท่ากับต่างคนต่างอยู่โดย
 ง่ายอย่างเดิมตนเอง เพราะฉะนั้นต้องคิดอ่านให้ความคิดแก่คนในหมู่
 เดียวกันตรงกันทั้งหมด หรือโดยมากส่วนที่ล้น ในขณะเมื่อมีเหตุการณ์
 สำคัญ เช่นในขณะที่จะต่อสู้ศัตรูเพียบพร้อมกันคณะเป็นตน ที่จะให้
 ความคิดตรงกันได้ในเวลาเช่นนั้น ก็จะเป็นไปได้ทางเดียวแต่โดยมอบให้
 บุคคลผู้หนึ่งในคณะนั้นเป็นผู้ออกความคิดวางการ แต่ละคนอื่น ๆ ต้อง
 ยอมรับทำตามความคิดของผู้นั้นทั้งสิ้น การจึงกระทำไปให้สำเร็จได้คง
 ความปรารถนา ก็มักจะมอบฉันทะให้เป็นผู้ออกความคิดแทนผู้อื่นเช่น
 นี้จะเลือกใครเล่า คงจะต้องเลือกผู้ใหญ่ในหมู่ญาติพี่น้องซึ่งอยู่รวมกัน
 เป็นคณะนั่นเอง จะผิดเพี้ยนกันกระทำหน้าตาเป็นผู้ออกความคิดเช่น
 นั้นก็ตาม หรือจะมอบให้เป็นที่หน้าตาบุคคลคนใดคนหนึ่งแต่ผู้เดียวให้กระทำ
 ไปจนตลอดกาลก็ตาม คงอยู่ในฐานะของผู้ออกความคิดสำหรับคณะ
 นั้นคนหนึ่งเสมอ ผู้ที่จะรับหน้าตาเช่นนั้น ก็คงจะต้องเป็นผู้มีอายุและวัยการ
 คอโตเคยเห็นเคยมาแล้ว วาจาเกิดภัยเช่นนั้นเช่นนั้น จะควรจัดตั้งการ
 แก้ไขป้องกันอย่างไร จึงจะรอดพ้นภัยได้

แต่นอกจากการป้องกันรักษาคณะในเมื่อมีภัยมาแต่ภายนอกยังมี
 การรักษาความสงบภายในคณะของตนเองอีกอย่างหนึ่ง ความคิดซึ่ง
 บุคคลอาจจะมีแตกต่างกันไปได้นั่นเอง เป็นสิ่งซึ่งทำลายความสงบใน
 คณะ ถ้าเช่นนั้นจะต้องให้คนทุก ๆ คนต่างคิดต่างประพฤติตามอำเภอใจ
 ในไม่ช้าก็ไม่มีความใคร่อยู่ร่อบรรยากาศกับใครได้ เพราะต่างคนก็จะต่างประพฤติ
 ต่างซึ่งจะนำความสับสนและประโยชน์มาแก่คนฝ่ายเดียว จึงจำเป็นต้องตกลง
 กันมอบให้บุคคลผู้หนึ่งในคณะเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด ในเมื่อคน ๒ คนหรือ ๒
 พวกมีความเห็นแตกต่างกัน คนอื่น ๆ ต้องยอมรับประพฤติตามคำตัดสิน

ไปไม่มีใครจะสะดุดก จึงเกิดธรรมเนียมตอกตงผูกครองให้ดำรงอยู่ใน
ตำแหน่งหน้าที่ จนกว่าจะถึงกาลถึงหรือถึงชวตจึงปลดผูกครองใหม่
ผูกครองตำแหน่งหน้าที่ขงย่นอยเสนา คอพระราชาขบด

เมื่อได้อธิบายมาแต่โดยย่อพอให้เห็นเหตุผลที่จะบังเกิดมพระ-
ราชาขบดขึ้นในหมคนดงนแต่ จะขอชี้แจงว่าเหตุใดคนทุก ๆ คนจึงควร
ยกย่องนบถ คเารพ และมความจงรักภักคคออพระราชาขบดเป็นเจ้า
เป็นใหญ่ในคณะของตน พระราชาขบดคอผู้ได้รับมอบให้อำนาจ
แห่งคณะไว้ และใช้อำนาจนั้นเพื่อประโยชน์และความดีชของคณะ
เพราะฉะนั้นการทนบถหรือเคารพพระราชาขบดคเารพนบถอำนาจ
แห่งคณะ บคคตทุก ๆ คนทเป็นด้วนหนึ่งแห่งคณะกเป็นเจ้าของด้วนหนึ่ง
แห่งอำนาจ ซึ่งได้รวบรวมมอบถวายให้พระราชาขบดทงเป็นผู้ออไว้
เพราะฉะนั้นเมอนบถอำนาจอนน กได้มอมนบถตนเองดวยเหมือนกัน
ผูกคหมนพระราชาขบด คคคหมนอำนาจทได้มอบให้พระราชาขบดทง
ถือไว้แทนตน กนบได้วาคหมนตนเองดวย

การจงรักภักคคออพระราชาขบดนั้นแต่ กเหมือนหนึ่งรักตนเอง
เพราะพระราชาขบดทงมหนาทบองกนรกษาชาติบ้านเมือง มให้เป็น
อันควายไปโดยคิครายนอกมายาย หรือดวยเหตุวาวรานเลื่อมเลียมความ
ดังบรรบาคบอันจะบังเกิดมชนภายใน ถ้าคนทเป็นด้วนหนึ่งชาติเอาคว
ออกหากจากคเป็นเจ้าเป็นใหญ่ของตน ไม่กระทำใจนอบนอมยอมอยู่ใน
อำนาจแต่ ผเป็นเจ้าเป็นใหญ่กจะไม่ก่าดงด้มารถจะกระทำการได้
ตามตำแหน่งหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายไว้ แม้คนทงปวงยินยอมน้อมใจ
จงรักภักคอยู่ในพระราชาขบดแต่ ไม่ว่าการใด จะใหญ่ก็ตาม ย่อม
ก็ตาม คงจะกระทำไปให้ด้มเร็วได้ด้มดังคองมปรารภนา การงานดังค

ถ้าไม่หวนหันก็จะทำให้สะดุ้งตกใจได้โดยยาก แม่คนจะใช้เรือเบน
พาหนะเพื่อแล่นไปในท้องทะเล ก็ต้องมอบอำนาจให้บุคคลหนึ่งเป็น
นายเรือ บรรดาคนอื่นๆ ก็ไปในเรือตาเดียวคนนั้น ต้องกระทำตามคำ
สั่งของนายเรือทุกประการทุกเมื่อไป ถ้าไม่กระทำเช่นนั้นแล้วเรืออาจจะ
เบนอันตรายถึงแก่ขอบปางได้ คนที่ไปด้วยกันในเรือตานักอาจจะพากัน
เบนอันตราย ถึงขั้นสะดุ้งตกใจได้ ดังนั้นใด ความจงรักภักดีต่อพระ
ราชาธิบดีคนนั้น ชาวบ้านเมืองเปรียบเหมือนเรือ พระราชาธิบดีคือ
นายเรือ ประชาชนคือผู้ไปด้วยกันในเรือตานั่น

อันคนเรา ไม่ว่าชาติใดภาษาใด ถ้าถึงที่ไม่อาจจะเห็นได้
ด้วยตา ยืนได้ด้วยหู ดมได้ด้วยจมูก ดมได้ด้วยตน หรือถูกต้องได้
ด้วยกายแล้ว ก็เป็นสิ่งที่เข้าใจได้โดยยาก นักไม่วิเคราะห์ว่าเป็นอย่าง
ไร มีลักษณะอย่างไร เช่นความคิดและความชั่ว นักไม่วิเคราะห์ ครอบ
ไปไม่วิเคราะห์ มนุษย์ในชนตงจึงต้องดื่มด่ำเอาความดีใหม่รูปแบบมนุษย์
อันสวยงามและให้นามว่า “ดัวร์” หรือ “เทว” ดื่มด่ำเอาความชั่ว
ใหม่รูปแบบมนุษย์อันน่าเกลียดชั่วร้ายและให้นามว่า “อัวร์” บาง
“รากษส” บาง “กัมภณฑ” บาง “ยักษ” บาง “ปิศาจ” บาง
หรือเรียกตามศัพท์สยามเป็น “เจ้า” บาง “ผี” บาง ดังนี้เป็นตัวอย่าง
รวบรวมใจความว่า สิ่งไรที่ไม่วิเคราะห์ ก็ให้มีความหมาย เพื่อจะได้เป็นเครื่อง
ช่วยเตือนใจให้ระวังถึงภัยอันตราย ถึงแม้อำนาจเป็นสิ่งที่ไม่วิเคราะห์ของ
หาตัวอำนาจนั้น ตัวอำนาจคือพระราชาธิบดีเป็นเหมือนกว่าผืน เพราะ
เป็นผลของอำนาจของคณะอยู่แล้ว เพราะเหตุนี้เองพระราชาธิบดีกับอา-
นาจจึงจะมารวมตัวกันเป็นอันหนึ่งเดียวกัน ชาติใดเมืองใดมีพระราชาธิบดี
ครอบครองอยู่โดยมั่นคง จึงได้นบวามพยานแน่ชัดต่ออำนาจเดิม

บรรพชน มอด้ด้รัภาพเดิมท คงอยมนคง ชาตทมอานาจเดิมบรรพชนอยม
 มอด้ด้รัภาพเดิมทอยตงมนคงอย กนบวาเป็นชาตทมถึงาราค์เบทนบถอ
 ยำเกรงแห่งชาตอื่น ๆ พระราชาธิบดี เป็นเครื่องหมายแห่งอำนาจ
 ไบราณท่านจึงกล่าวเป็นคำภาษิตว่า “พระราชาเป็นเครื่องหมายปรากฏของ
 แคว้นแคว้น” คือเป็นธงของเมืองแต่ละชาติ ดังน

คนเราเมื่อทราบว่าได้เป็นถึงเจ้าแผ่นดิน ก็ยอมจะอดคำหยาบถนอม
 ดั่งนั้น และบอกรักวิชาไว้อย่างดีสุดที่จะกระทำได้ พระราชาธิบดีเป็น
 ธงของชาติ ก็ยอมเป็นธงของคนทุกคนที่ถนัดคนว่าเป็นส่วนหนึ่งของชาตนั้น
 จึงเป็นหน้าที่ของคนทุกคนที่จะตบแต่งใจรักษาพระเจ้าแผ่นดิน มิให้เหต
 ร้ายใด ๆ มาแผ้วพานพระองค์ได้ ดังไร้ใดถือว่าเป็นธงของตน แม้
 มนุษย์จะจวนมาจะทำอันตรายแก่ของดั่งนั้น ผู้เป็นเจ้าของคงจะต้อง
 คอยผู้ทมิ้งจะมาทำลายดั่งนั้นจนลัดล้นลัดกาดงและความคิด ถ้าแม้จะ
 กระทำไ้เช่นนั้นเพื่อรักษาสิ่งซึ่งเป็นถึงฐานะเพราะเหตุว่า พระราชาธิบดี
 เป็นธงของชาติ จะมยงเป็นการดัดมควทระบองกนรักษายกกว่าหรือ
 เมื่เป็นเช่นนั้นแล้ว แต่โบราณดัดมยมาท่านจึงดัดด้นให้คนทุกคนรับอาดา
 คอด้ด้ราชค้ตวรทงกายนอกรายในจนเต็มลัดกาดงและความด่ามารถ แม้
 ชวดกยอมลัดระถายเป็นราชพต ผทประทษรายคตพระเจ้าแผ่นดินคตง
 นบวาเป็นทตเดวทรมอยายง เพราะเป็นผทประทษรายคตชาติ เป็นผ
 ทาตายดั่งถึงาของบ้านเมือง เป็นผทาตายความดั่งบและความดั่งชของคณะ
 จึงควรนบวาเป็นผประทษรายคตประชาชนทวทกคตคน เมื่อผผประทษ-
 รายพระเจ้าแผ่นดินแล้ว ประชาชนทกคตคตงรัดกเจบรอนประหังงวาคน
 ถกประทษรายเองทกคต การเปตยนพระเจ้าแผ่นดินมกเป็นเวดทชาศักก
 ศ้ตวรถอเป็นโอการดัดมาคต ในอดดัดมยเดมมาเดววจกจากคตกรง จะยกมา

ได้โดยยาก จะทำให้เป็นที่พอใจและพอใจคนทุก ๆ คนไปนั้น เป็นอัน
 พ้นด้วยเหตุผลที่จะกระทำไม่ได้ ผู้ที่มากกว่าตำแหน่งพระเจ้าแผ่นดินเป็นผู้
 พงปรารภว่า คอผไท้ไม่ระไรตกชง ร้อยแคว้นหนึ่ง ๆ ไ้เงินแผ่นดิน
 ก็นับด้วยตามมรรฐิหิตมาก มบวรารณคนมาก จะทำอะไรหรือ
 ประสงค์อะไรไ้ใดทางต้น เพราะเป็นผู้ยเห็นอกกุหมาย ถ้าแม่เจ้าแผ่นดิน
 ดินไ้เงินมากเช่นนี้ มทรพยด้มบคและบวรารมมากเช่นนี้ แดวไม้มหนาท
 อย่างอนทจะตองกระทำนอกจากหาความด้ชไ้ด้ตัว ก้ควรท้จะปรารภนา
 อยู่บาง แต่ควหาพเจ้าเองไม้ใช่คนชนะดินน เป็นความด้ชย ถ้าให้
 หาพเจ้าหนึ่งยหนึ่ง ๆ กน ๆ นอน ๆ อยู่เป้ด ๆ หาพเจ้าจะเตอดรอนหาบอยไม้
 หาพเจ้าร้ดกอยควหาพเจ้าของพระเจ้าแผ่นดินนยักเพียงใด ทหาพเจ้า
 ด้ใจกระทำหาพเจ้ามาแดว โดยเต็มด้คักางด้และความด้มารถของหาพเจ้า
 กเพราะหาพเจ้าเห็นว่าคนเราเกิดมาชาติหนึ่ง คองทำประโยชน์ให้แก
 ประเทศชาติบ้านเมืองไ้มากท้ด้ทจะทำได้ กงแมการทตงมอทาจะ
 ไม้ได้แต่เห็นผลในชวชวตตนเอง กงจะไปบงเกิดผลปรากฏในเบองหน้า
 หาพเจ้าเห็นว่าควรคคเช่นจจะตองถษณะ "เลื้อบา" จังจะด้มควร
 เบนถกหาพเจ้าแห่งชนกผู้ตงคณะไทยนชน และผู้ใดร้ชวความเป็นไทย
 ไ้หยงนด้มนามมาจนกาตบตน

หาพเจ้าขอชกชวณและวงวนทาทงทหาย ทานกบหาพเจ้ากเป็น
 คนไทยด้วยกน มาคคให้ตงคตองกนด้กกรทงหนึ่งจะไ้หรือไม้ ขออย่า
 ไ้หนักวหาพเจ้าเบอนมมนุษย์ ขอไ้หนักเล่ยวเบอนมนุษย์ผหนึ่งคนไทยคน
 หนึ่ง ชงไ้รบนตงทงของทาทงทหายไ้เบอนผทงวไ้ชงอำนาจของชาติ
 ไทย ขอไ้ทาทงทหายชวหาพเจ้าร้ชวอำนาจและอิดด้รภาพของ
 ชาติไทยไ้ไ้หม่นกตอไปอีก หาพเจ้าไม้ได้ขอไ้ทาทงกระทำกรด้งไ้

ซึ่งข้าพเจ้าจะไม่เต็มใจกระทำเองเลย ถ้าข้าพเจ้าเต็มใจจะลดละความ
 ดุชดำร้าย ดุชว่างกาย ดุชชวตเบนนทศิด เพื่อประโยชน์แห่งชาติ
 และท่านทั้งหลายก็เต็มใจจะลดละเช่นเดียวกับข้าพเจ้าแล้ว ก็พอจะเป็นที่
 ไว้วางใจได้ว่าชาติไทยจะยังมีมั่นคงอยู่ได้อีก แต่ถ้ามหาชนทั้งหลายไม่กระทำ
 ให้พร้อมกันว่าจะยอมลดละเช่นกล่าวมาเดฉวนั้น ข้าพเจ้าก็ไม่เห็นหน
 ทางที่ชาติไทยจะรอดพ้นความพินาศได้ดังใจไปได้อีกเลย เพราะฉะนั้นขอ
 ให้ท่านทั้งหลายกำหนดไว้ในใจว่า ท่านกับข้าพเจ้าเหมือนอยู่ในเรือลำ
 เดียวกัน จะเอาตัวออกจากกันและกันไม่ได้ ไม่งั้นทางที่จะหลุดกัน
 ไปพ้นได้แล้ว ถ้าจะจมจมกจมด้วยกัน ถ้าจะรอดก็รอดด้วยกัน ท่านกับ
 ข้าพเจ้ามาคงใจพร้อมกันเสียเถิดว่า เราจะพยายามพาชาติของเรา
 ไปให้ตลอดห่วงมหาสมุทร เมื่อเป็นกรรมของเรากันทั้งหลายจะข้ามไม่พ้น
 กออย่าหลุดกออย่าเฉยเลย มากมหนายด้วยกัน อย่างไร ๆ ข้าพเจ้าคง
 จะไม่ทอดทิ้งท่านเลย คงจะไม่หนีเอาตัวรอดเลย ฝ่ายท่านทั้งหลาย
 ก็ขอให้เข้าใจไว้เถิดว่าวันใดที่ท่านทั้งหลายสิ้นความไว้วางใจในตัวข้าพเจ้า
 วันใดที่ท่านเห็นว่าข้าพเจ้าไม่ควรเป็นผู้รักษาอำนาจ รักษาเกียรติยศ
 รักษาอิสสระภาพของชาติไทย วันนั้นจะเป็นวันตายของข้าพเจ้า

(แสดงครั้งแรกเมื่อวันอังคาร ที่ ๒๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๔)

ส่วนเหตุเราทั้งหลายควรจะรักชาติของเราอย่างไร ควรรู้จักเป็น
หน้าที่ต่อสังคมเพื่อนของกันและกันอย่างไร ควรกระทำหน้าที่ต่อ
ชาติอย่างไร ข้าพเจ้าได้อธิบายมาแต่ในบทก่อน ๆ จึงไม่จำเป็นต้อง
มาอธิบายซ้ำในบทนี้อีก

ภยชนทรายทจะเบเนเครื่องทาดายชาตชาจจะเกดชนแะมมาไต ทง
 แต่ภายนอกทงทภายใน ฌนทรายทจะมาแต่ภายนอกน กคคมชาคก
 ศตวรรษมายาตบานตเมองเรา การทชาคกคคตวรรษมาตนน เขาอมจะ
 คองเตอกหาเวดาไเวดาหน่ง ซงชาตกาดงอ่นอยแะมิไตเตรยมควไ
 ให้พรอมเพอตอด้บองกนทน เพราะฉะนในบท ๒ ชาพเจ้าจงได้เคอน
 ทานทงหลายอย่าให้เผดอคว แต่ชบด้าคณทล่ดซงจะเบเนเครื่องทอน
 กาดงแะทำให้เสียหตกความมั่นคงของชาติ คอความไม่สงบภายในชาติ
 นนเอง จงควรรบรายชยายชอนด็กนอย

ความไม่สงบทจะเบงเกดชนภายในเมองโต คงจะเบเนไปเพราะเหตุท
 ราษฎรถูกกดชแะมิไครบความยุติธรรมประการ ๓ เพราะชาวด่าง
 ประเทศทมาอาศัยอยู่ก่อเหตุชนโดยหวังประโยชน์ของพวเขาประการ ๓
 เพราะบุคคลหน่ง หรือคณะหน่ง ก่อเหตุชนโดยหวังประโยชน์ในด้วน
 ควประการ ๓ ความหยกหยิกย่งเหยียงภายในนจะเบงเกดชนด้วยเหตุใด ๆ
 กต แต่ผดคงจรมคดาย ๆ กนทงน คอถามเหตุหยกหยิกชนในบานเมอง
 จนถงแะจะเรียกไคความการจลาจลแะว การฐาตของประเทศปราบ
 ปราบพวกกระทำการจลาจลไม่ได้ หรือปราบไคแต่ในเวदानาน กนบ
 ว่างานเมองระด้าระด้าย แะเมอบานเมองระด้าระด้ายเป็นโอกาสให้
 ชาคกคตวรรษมายา เพราะฉะนนผู้ทกการจลาจลหรือการหยกหยิก
 ชนในบานเมองจงควรรบว่าเบนศตวรรษของชาติ แะถ้าจะว่ากตาดห้าม
 ปราบไม่พ่งแะว กตองปราบดวยกาดง คตองช่วยการบให้ยอมแพ
 ไปให้ได้โดยเร็วทล่ด ถ้าจะอุปมากเหมอนหน่งคณโดยด้ารเร็วไปดวย
 กนมาก ๆ ถ้าแม่เรือเบนอนทรายรว นาเขาเรือ กตองตงมอชวยกน
 วดินาแะยาเรือดวยกนหมด ถ้าจะมวไปเกยงให้แะกตาดงวดินาแะยา

เรือไปพวกเดียว เพราะกตาดับจ้างมาทำงานเช่นนั้นแถว ถานาเขา
 มาก ๆ บางทีเผลอฟังกตาดักจรวัดนาให้หมดไม่ได้ทันการ แะยังมีพาย
 มาซอกตดยกจะยิงรายใหญ่ บางทีเรือจะเฉยจมนกได้ เพราะฉะนั้นจึง
 เบนหน้าทคนโดยด่าวทุกคนจะต้องช่วยวัดนาแะกระทำการอื่น ๆ เพื่อ
 รักษาชีวิตของตนเอง ดงนั้นใด ในตัวนบ้านเมือง กอบไม่ยฉนนั้น
 คอถาแมเกิดเหตุหยกหยิกหรือจาดจตชนในบ้านเมือง ถาแมจะพากนง
 นงเดี่ยวแะกล่าวว่าการปราบเหต่าจาดจตเป็นหน้าทของทหารต่างหาก
 เช่นนั้นแถว ก็เหมือนคนโดยด่าวทเกยงให้แตกด่าววัดนนานนเอง แะถา
 ยงมีศกภายนอกมาตตหรือแมแถมหนทางทอาจจะมีศกมาตตได้ด้วยอก
 ชน ๓ แดวกยงรายใหญ่ จึงเป็นหน้าทประชาชนทกตคนว่าเป็นส่วน
 หนึ่ง ๆ ของชาติทจะต้องช่วยกันปราบปรามเหต่าทรชนทกการจาดจต
 ในบ้านเมืองให้พ่ายแพ้ไปโดยรวดเร็ว จึงจะนับว่าได้กระทำหน้าทถูก
 ผู้ชาย คือรักษาความมั่นคงของชาติตนไว้ บุคคลจะเอาตัวออกหาก
 จากชาติไม่ได้ ถาชาติถึงแก่ความพินาศตมจมแถว บุคคลก็ต้องพินาศ
 ไปด้วยเหมือนกัน

จึงอยู่เหตุทนาให้มการหยกหยิกหรือจาดจต อาจจะเป็นชน
 เพราะบุคคลหม่ ๓ จำพวก ๓ รู้ดีกว่าตนถูกกดขี่แะไม่ได้รับความ
 ยุติธรรมเต็มที่ แะบางทีความจริงก็เป็นเช่นนั้นใด เพราะฉะนั้นจึง
 อาจจะมีบุคคลบางคนหรือบางเหต่ารู้สึกวา ผู้ทถูกกดขี่หรือมิได้รับ
 ความยุติธรรมเช่นนั้น ก็เบ้นหน้าดั่งด่าวอยู่บาง แะก็ไม่ควรจจะตม
 ว่า ผู้ทถูกกดขี่หรือมิได้รับความยุติธรรมกมหนทางทจระองทกชให้
 ปรากฏชน การก่อเหต่าทำลายความสงบแห่งชาติบ้านเมืองแะการชตชน
 อำนาจผู้ปกครองไม่ใช่ทางดีที่สุดที่จะหาความยุติธรรม ถาคนใช้ใน

บ้านของท่านผู้ใดหนึ่ง จะไม่พอใจในการที่ควรรับใช้งานการมากแต่
ไม่ได้เงินเดือนมากพอแก่ความประสงค์ กควรที่คนใช้คนหนึ่งจะต้องพุดจา
วงวอนต่อนายโดยดี นายคงจะมีความเมตตาบ้าง แต่ถ้านั้นจะ
ตกงานขาดขาดชชนอันอาจนาย ถึงแม้นคนใช้อื่น ๆ จะรู้สึกเห็นใจคนที่
ขาดระขาดนั้นบ้าง ก็คงจะไม่พากันหนึ่งนงเดีย คงจะต้องช่วยกันจับกุมผู้
ขาดระขาดนั้นให้วุ่นวายมากไป ถ้านั้นคนใช้อื่น ๆ ไม่ทำเช่นนั้น นายคง
จะปราบปรามผู้ขาดระขาดไม่ได้หรือโตกโดยยาก ฝ่ายคนที่ได้ช่วยนาย
ปราบปรามผู้ขาดระขาดนั้น ก็มิใช่ว่าจะมีเกียรติยศเกียรติคุณอันใด จะมีแต่
ผู้ตเคยแทนน ในด้านการบ้านเมืองก็เช่นนั้น ผู้ที่ไม่ช่วยรัฐบาล
ปราบปรามผู้ก่อการจลาจลก็มิได้เกียรติยศเกียรติคุณอันใด ไม่ใช่แต่
ไทยเราคนเดียวจะตเคย ถึงคนชาติอื่นภาษาอื่นเขาก็จะชงนาหนาหรือ
ตลกให้เท่านั้น คนไม่ว่าชาติใดภาษาใด ผู้จะเหตองก็ตาม ชาวก็ตาม
ตลกก็ตาม ถึงแม้วาจะรักความยุติธรรมแต่ชงค เขามกตชดักเพียงใด
ก็คงไม่ใคร่นิยมนับถือเขากับศัตรูแห่งชาติตนเอง คงไม่นิยมนับถือ
ผู้ทงนตตายเมื่อนทรายบงเกิดชนภายในเมืองตน

ส่วนพระคำสอนนั้น เหตุไรแต่เดี๋ยวนี้จึงควรรับรองกันไว้ให้ถาวร
สืบไป ในอนาคัดซึ่งมีเดจกรมพระยาวชิรญาณวโรรสได้ประทาน
แก่กองเดือบาเมื่อแรกชงชชนน ได้ทรงอธิบายข้อความไว้แล้ว ว่าชาติ
“ที่บรรพชนดวยคุณธรรมยอมจำเรญ ที่ไรคุณธรรมยอมตกดาคะเดจกรม
ยอมถึงความพนาศเป็นที่สุด ” ดังนั้น ชาวเจ้าเห็นว่าเป็นความจริงตาม
พระดำรัสทุกประการ แต่ไม่ใช่จะพงมาเห็นตามในภายหลังน ได้แต่
เห็นแต่ได้ดังเกิดมานานแล้ว จึงขออธิบายตามความเห็นของข้าพเจ้าเอง
ตยไปว่า คุณธรรมทมิประจำอยู่กับชาติกต กับบุคคลกต นับว่าเป็นศรั

ยิ่งกว่าเครื่องประดับใดๆ ทุกอย่าง ไซ้แต่เท่านั้น มินหาซาเบนดังที่
 จำเอนจะต้องมดขย ถ้าแม่คนต่างคนต่างไม่มคนธรรม ต่างคนต่างตะ
 จรยาอนหนักอวามะนธรรมเดี่ยให้ด้นแเดว จะเบอนอย่างโรบ้าง ใจใครคิด
 อยากจะทำดังไรก็จะทำไปโดยไม่ตองคิดถงเพอนบ้าน ไม่ตองรอกคิด
 กอนเตยวาทาประพุดเศนณเศนณนแเดว เพอนบ้านจะได้ความเตอดรอน
 ำคาญอย่างใดบ้างหรือไม่ จะทำให้เลื่อมเดี่ยประโยชน์ของผอนบาง
 หรือไม่ คนทความคิดไม่ตองคตองกนกจะตองเกิดทะเลาะวาทกนไม่
 หยด คงจะอยุดยอกนไม่ด้ขได้ คงจะตงรวมกนอยุ่เบนหมเบนคณะไม่ได้
 ตองแยกย้ายกนไปอยุ่คนตละต่างหาก ตคตงคณะแตกชาตคณียคงอยู่
 ตอไปไม่ได้ ถงแม่จะไมม่ศัตรภายนออกมาช่วยผตญอกชน ๑ กคงจะ
 ตองแตกตองกระจาขยเองแเดว ถ้าจะอยุดยอกนเบนหมเบนคณะโดย
 ปรองตองเรยบรอย กตองกระทำความเขาใจกนในระหว่างชนหมเตย
 กนว่า จกตองตเวนการประพุดดังซงจะทำให้เบนทชดเคองใจกน
 หรือซงจะทำความเตอดรอนให้เบงเกิดแกเพอนบ้าน จกตองไม่ประทษ-
 ราชตอกนแตะกน การทตคตงพรอมกนประพุดเศนณ คอพรอม
 กนรวิชาคณธรรมให้หมนคงไว้ โดยะตณะนจคงรกดาวได้ว่าคณธรรม
 เบนดังจำเบนทชาตตะบคคตจตองม และจำจะตองรักษาไว้ให้
 บรรณประตจทพยอนประเดรัฐ

เมอกถาวถงคณธรรมแเดกยอมจะตองนำเนองไปถงคำดंना
 เพราะคำดंनाยอมเบนทตงแห่งคณธรรม เบนหมอนหิงคทเกบรวบรวม
 คณธรรมไว้ บรรดาคำดंनाถงแม่วจะตางถทชกนกต คงความม่ง
 หมายตรงกน คอต่อนให้บคคตประพุดคณธรรมจரியานเอง เพราะถนณ
 ในด้วณควาพเจ้า ถงแม่ชาพเจ้าเบนอบาด้กมความเตอมได้ใจมนอยุ่ใน

พุทธคำสอนนักคิด แต่ถ้ามองในบถอดทฤษฎีจริง ๆ ชาวเจ้ากษัตริย์มองว่าเขา
เป็นคนดีได้เหมือนกัน เพราะความมุ่งหมายของเขาเหมือนกัน ๆ ชาวเจ้า
กษัตริย์จะเป็นคนดีที่สุดก็จะเป็นไปได้ ผิดกันแต่เห็นทางที่ดำเนินไปเพื่อ
แสวงหาผลตอบแทน ประสงค์เท่านั้น แต่ในสมัยนั้นคนผู้ทรมานแต่ตั้งคนเป็นคน
ไม่มีความสามารถขึ้น ทั้งในหมู่ชาวยุโรปและในหมู่คนไทยชั้นใหม่บางคน
บ้างจำพวก การที่เลือกคบค้าสนาด้วยเช่นนั้น จะเป็นเพราะเหตุใดบ้าง
ชาวเจ้าจะขออธิบายตามความเห็นของชาวเจ้าเอง

เหตุอย่างที ๓ ชาวเจ้าเห็นตรงตามพระดำริของลัทธิเตจกรรม
พระยาวิริยาณวโรธ ซึ่งทรงแต่งตั้งไว้ในข้อคำสอนที่ประทานแก่กอง
เลขา มีข้อความว่า “คนที่ไม่ได้สนใจในทางคำสอนจะพึงเห็นไปว่า
คำสอนนั้นเป็นคำสอนที่บัญญัติขึ้นในยศคนยิ่งเขาดำหรับต่อหรือขึ้นให้
กระทำตามประสงค์ มาภายหลังยอมเป็นสิ่งที่ขัดขวางแห่งความเป็นไป
ธรรมดาของคนทั้งหลาย ” ความเห็นเช่นนั้นได้บังเกิดขึ้นแต่สมัยในหมู่คน
ชาวบางจำพวก ซึ่งทรงทนความความรู้นับถือบัญญัติกว่าคนอื่นเขา แท้
จริงคนเหล่านั้นว่าเป็นผู้ไม่รู้จักเลือกถือด้วยระแห่งคำสอน เพราะฉะนั้น
เมื่อรู้ความบัญญัติและกิจควรทำกำหนดไว้ในคำสอน จะกระทำไปให้
สอดคล้องกันได้ เพราะขัดต่อภูมิและกาลเทศะ ก็เคยรวบรัดกล่าวแต่ที่
เดียวว่าคำสอนใช้ไม่ได้ทั้งหมด เคยคัดทั้งเล่มหมดทั้งขอทศควรจึงใช้ได้
และขอทศขัดขวางดังนี้ ฝ่ายคนไทยบางคนก็ได้ไปศึกษาที่ประเทศยุโรป
มีความประสงค์จะให้มนุษย์มีความดีนับถือบัญญัติมีความรู้และความไต่-
ตรองดีเท่าคนขาว ก็พยายาหาเห็นชอบตามคนขาวจำพวกที่กล่าวมา
แล้วนั้นไปด้วย อันที่จริงชาวเจ้าเห็นว่าผิดเลือกคบค้าสนาด้วยเช่นนั้น จะ
เป็นคนชาติใดภาษาใดก็ตาม เป็นผู้ที่คิดผิดเข้าใจผิดโดยแท้ ต่างว่าคน

ไทยจะไปประเทศยุโรป มีเครื่องแต่งกายไปแต่อย่างทีไทยเราใช้กันอยู่
 คอมนานกับเสื้อ ครั้นไปกรุงยุโรปแล้วเกิดรู้สึกกันว่า ฝรั่งนั้นไม่เป็น
 เครื่องปกปิดเหมาะแก่ประเทศแต่ละอากาศ จะเลยทงผ่านงเดียว
 แต่ละเปลือยกายอยู่ฉนั้นหรือ กคงจะไม่ทำเช่นนั้นเลย ขอนอุปมาคนใด
 ในการทรงผ้าผืนากอบไม่ยฉนั้น

เหตุอย่าง ๒ ข้างพระเจ้าจะขอเดาแต่ในฉเพาะส่วนคนไทยชนใหม่
 ที่ไม่มค่านา นอกจากเห็นตามคนชาวไปตงกล่าวมาแต่ น้าจะเป็น
 เพราะเหตุอย่างหนึ่ง คือคนไทยโดยมากที่ออกไปศึกษาตปวิทยาใน
 นานาประเทศมักไปแต่ยังเยาว์วัย ใจยังไม่เต็มในพระพุทธค่านาและ
 ยังไม่สได้ผลได้ศึกษาในทางค่านานัก เพราะฉนั้นเมื่อไปอยู่คลุกคลี
 ในหมู่คนชาว กัยอมต้องเลียนตทราวจริยาและค่านาของเขาบ้าง
 ไม่มากกน้อย แต่โดยมากคนไทยยังไม่เต็มว่าบิตามารตบ่าตายเคย
 ถอพระพุทธค่านามาแล้วหลายชวคน ครนว่าคนจะเหินไปศึกษา
 ธรรมจริยาตามตทศรคตังโดยเปิดเผยก็คงจะนึกในใจว่ากระไร อยู่
 ครนว่าจะยฉนั้นถอพระพุทธค่านาอยู่ ความรของคนก็ไม่พอ ีบาง
 กแต่เด็ก ๆ น้อย ๆ พอเขยชนถูกเขาตคอหรือเขาชักเขาดกนดหนอย
 ก็จนตอบโตเขาไม่ได้ เถียงเขากไม่ชน ซึ่งถาจะคิดไปกเป็นธรรมดา
 เพราะเด็กทไหนจะสผู้ใหญ่ได้ เด็กนกรเรียนไหนเลยจะไปสนักบวชได้
 เพราะฉนั้นในใจกเลยเอียงไปข้างจะยอมแพ แต่ครนว่าจะเป็นครคตัง
 กยงเกรงคนไทยจะชานบ ครนว่าจะยฉนั้นถาถอพระพุทธค่านากถว
 เถียงเขาแพจะเสยรคัม จึงคกตงคตคฉนั้นเบนกตาง คือแต่ตงคนเสยว่าเบน
 ผู้ไม่ถอค่านาอย่างหนึ่งอย่างใดเลย กเบนนไม่ต้องเถียงกับใคร ไม่

ของแพไม่ตองชนะทั้งล่องอย่าง เป็นเครื่องบดบังความบกพร่องของตน
ได้ดีกว่าอย่างอื่น พอใครพูดถึงเรื่องคำสอนมากมายทั้งทำทำหม่อมความ
โง่ของตนไว้ แตกกักทำทำหลอกเขาว่าตนเป็นผู้ทรงมาก จึงแต่เห็น
ความไม่จริงของคำสอน

เหตุอย่าง ๓ คือผู้ทอยากจะหาความสุขและความดีดกด้วย
ตัว ยกเอาการไม่มีคำสอนไปเป็นเครื่องกางแผ่งประพฤติกตามอำเภอใจ
ของตน คนไม่มีคำสอนจริงจะต้องคิดต้องเห็นแปลกกว่าคนอื่น เพราะ
ฉะนั้นจะพูดอะไรทำอะไรก็ได้ แม้ใครจะว่ากล่าวตักเตือนอย่างไรก็ค่อย
แก้ใจเสมอว่าตนไม่มีคำสอน ไม่ได้ประพฤติตามธรรมเนียมแห่งลัทธิ
ใด ๆ ที่มีปรากฏอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นจะต้องประพฤติเหมือนมนุษย์ที่มี
คำสอนผูกมัดแน่นอนอยู่

ฝ่ายคนไทย ๆ ที่มีได้ไปศึกษาในนานาประเทศ ก็ย่อมมีความ
ทะเยอทะยานอยากจะทำตามธรรมเนียมคนชาวอยู่แล้ว แต่ถ้ายิ่ง
ธรรมเนียมใดเป็นธรรมเนียมที่จะให้ความสุขแก่ตน ก็ยังประพฤติ
ตามเร็ว ธรรมเนียมไม่มีคำสอนเป็นธรรมเนียมที่ถูกอารมณ์ เพราะ
เป็นสิ่งที่เขาอยากมาใช้เพื่อประพฤติตามใจตนเองได้สะดวก เพราะฉะนั้น
พอเห็นพวกนักเรียนไทยที่กลับมาจากต่างประเทศ ต่างคนต่างไม่มีคำสอน
กลับเข้ามา จึงเต็มใจเห็นตามและแต่งตั้งตามว่าตนไม่มีคำสอน แตกกัก
เฉยปล่อยใจให้พองผ่านไปได้ตามสบาย เพราะฉะนั้นพวกที่ไม่มีคำสอน
จึงไม่เมตตาที่จะน้อยลง มีแต่จะมากขึ้นทุกวัน ยิ่งคนทรุ่น ๆ ก็ยังนิยม
การไม่มีคำสอนมาก เพราะเป็นผู้อยู่ในเขตศอยที่กล่าวถึงพาดังต่าง ๆ
ดังโรคเป็นเครื่องเหนียวใจไว้ไม่ให้พองตัวตนเป็นดังซึ่งอดอดอยู่แล้ว

คำฉันท์เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งอย่างหนึ่ง การบอกเด็กคำฉันท์เป็นดังท่วง
ประสงค์ของคนรุ่น ๆ อยู่นั่น

เรื่องคำฉันท์จะบังคับใหญ่โตจนเกินไปโดยยาก และข้าพเจ้าไม่เห็น
เห็นประโยชน์อันใดในการที่จะบังคับ ความเห็นของคนเราจะแตกต่างกัน
กันในเรื่องใดได้มากถึงไปกว่าเรื่องคำฉันท์ไม่มี เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเชื่อ
ว่าท่านทั้งหลายทั้งปวง (หรืออ่าน) ถ้อยคำของข้าพเจ้าถึงแม้ว่าท่านจะไม่
เห็นตรงกับข้าพเจ้าทุกประการ ก็คงจะไม่รังเกียจในการที่ข้าพเจ้าจะ
แสดงความเห็น คือข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า ถึงใคร ๆ จะถือคำฉันท์
ตามตักศิลาใด ๆ ก็ตาม ถ้าเชื่อจริงถ้อยจริงอยู่แล้ว ข้าพเจ้ายอมรับได้
ว่ามุ่งหมายคล้ายกับข้าพเจ้า คือมุ่งดำเนินไปในทางที่ชอบ แต่เห็น
คนละแผนกเท่านั้น หรือจะเปรียบไปอีกทางหนึ่งก็จริงว่าได้ว่า เหมือนผู้ที่
แต่งเพลงทางเก่งคนหนึ่ง นุ่งผ้าคนหนึ่ง ถึงแม้จะแต่งกายจะผิดกันก็
จริง แต่ความมุ่งหมายคงมีอย่างเดียวกัน คือประสงค์ปกปิดกายนบนอง
ถ้าแม่ผู้ใดเปิดอกกายเขามาแล้วอ้างว่าตนก็มีความมุ่งหมายตรงกันกับเขา
ทั้งนุ่งผ้าและนุ่งกางเกงนั้น จะรับรองว่าผู้เปิดอกกายก็ต่างลูกแล้วหรือ
ยอมจะรับรองไม่ได้เลย ข้าพเจ้าและผู้อื่น ๆ ที่ขอพระพุทธคำฉันท์
เปรียบเหมือนคนนุ่งผ้า ผู้ที่ถอดทักขิวัตรดังเหมือนคนนุ่งกางเกง แต่ผู้
ไม่มคำฉันท์ ข้าพเจ้าเห็นไม่ผิดอะไรกับคนที่เปิดอกกาย จะให้ข้าพเจ้า
ยอมนับถือว่าเป็นคนมีหัตถ์ฐาน เด่มอสุทม์เครื่องปกปิดกายอย่างไรได้
ถ้าอย่างฐานภรรยานักได้แต่จะส่งด้าย เทากับส่งด้ายคนพการ ผู้ที่ไม่
คำฉันท์นั้น มอวชชาหนาแน่นเป็นประหนึ่งผ้าบังดวงตาคนตาบอด แต่
ถ้าเป็นไปได้อย่างคนตาบอดจริง ๆ ก็ควรจะส่งด้ายกว่า นเป็นคนตาบอด
ลืบลตาเห็น จึงทำให้ลดความส่งด้ายน้อยลง เพิ่มความดูถูกมากขึ้น

อนทจรงผุ้ไมม่คำัดนำนาบวาเบญญกพรอ้งดำคญุ อกอยางหน่ง คอ
 ชาติความอดทน เหนแเก่ความดั้ชแตะความดั้ดวกของคณในชณะหน่งๆ
 เทานน เมอด้งไรจะเบญญเครอ้งชดชวางในทางความดั้ชแตะความดั้ดวก
 แดว กไมม่ความกตาหาญแตะความอดทนพอทจะบากบนทาการอนยาก
 ันนไปได ทรอถาจะวาไปอกทางหน่ง กคอใจไมม่เบญญ “เดื่อบา” นน
 เอง “เดื่อบา” คองไมม่เตอกลงประพุดแด้งช่งงายแตะดั้ดวก ถึงจะยาก
 ทรอไมม่ดั้ดวกแกตณกต ถาเมเบญญนาทจะคองกระทำแดว “เดื่อบา”
 กไมม่ร้งรคเดย คองบากบนไปจนดำเรจจ้งได ด้มเดจกรรมพระยาวชรญาณ
 ไ้ทรวงแด้งไวในอนคำัดนำว่า “หวัใจแห่งคำัดนำน ักคอความไคว
 จะประพุดในทางทชอบ ช่งคณเหญาเบญญก เมหากประพุดคองน
 จะไมม่เกิดผดงามกายนอกหรือชากลบจะไดทกชวอน กกตาทนประพุด
 ไ้ แตะความไมม่พอใจจะประพุดในทางทผด ผนความร้ดกชองคณ เม
 หากไมม่กระทำคองน ภัยอนตรายจรมแกตณกตาทนไ้ๆ นาใจเชนน
 ยงนคคตไ้ด้มคปรประพุดคความคยงนเด่มอไปๆ” คองนี้ ถ้วนชาพเจ้า
 อยากจะชอกถาวแถมอกนคหนึ่ง คอชอกถาวว่า ใจเชนน เรียกว่าใจ
 “เดื่อบา” ผไ้โตไมม่กตาพอไมม่อดทนพอทจะแด้งคณเบญญกมณในคำัดนำ
 แดวกไมม่กตาพอไมม่อดทนพอทจะเบญญ “เดื่อบา” ทรอนกรบเหมอนกน

คำัดนำยอเบญญเครอ้งทาไ้คณมความกตาหาญ เพราะมความ
 มนอยในคำัดนำแดวกไมม่ความกตวภัยอนตรายไ้ๆ เพราะเหตุคณใน
 อดคกถ เมอจะกระทำคักด้งครามท่านจ้งไดกถาวชกจ้งใจผทจะไปรบ
 ไ้ทงใจคยด้ศคทร เพอบองกนพระบวรพทศคำัดนำ ถาจะพุดกตในพระ
 ราชพงคำาวดารกรวงศรอยชยากงจะพบผดายแห่งทกถาวใจเชนน การม
 คำัดนำทาไ้ใจมคองไมม่เบญญกชดถา นกรบชองไทยเรจจ้งพอใจผกพระ

และเครื่องรางต่าง ๆ อันโด่งดังชนคหวัชขอพระธรรมไว้กับตัว การ
 ปลูกพระและเครื่องรางเช่นนกเพอมีให้ตมวาคนเป็นผู้ค้าสินค้า และถา
 ด้กว่าภาพพระรัตนตรัยคัมภีร์ของรักษายอยู่แถวคงจะรอดพ้นภัยอันตราย
 ไปได้ การที่ค้าสินค้าบนเครื่องทาสีคนมีความกล้าหาญเช่นนี้ ย่อมมี
 พยานแต่เห็นปรากฏอยู่ไม่เฉพาะแต่ในเมืองเรา ถึงในประเทศอื่น ๆ
 ก็เหมือนกัน นักรบชาวยุโรปไม่ว่าชาติใด คงเป็นผู้มีความเด๋มได้ม
 อยู่ในสินค้าของตนแทบทั้งนั้น ทหารที่ไปในการค้าสงครามในประเทศ
 ยุโรปย่อมมีรูปไม้กางเขนติดตัวไปแทบทุกคน และถ้าเมื่อใดมีข้อสงสัย
 ปรากฏอยู่ในตำนานแห่งชาติใด ก็บ้านเมืองในเวดาทอบจน คงจะ
 เป็นผู้สนใจเด๋มได้มน้อยในสินค้าของตนทั้งนั้น ในบัดนี้บนทหารที่
 กล้าหาญที่สุด กล้วความตายน้อยที่สุด คือทหารครูก ที่เป็นเช่นเพราะ
 ชาวครูกทุกคนมีความเด๋มได้ในสินค้าอย่างมั่นคงเคร่งครัดนัก

คนบางคนอดรวบใจกลัวว่า ในพระพุทธรูปที่ค้าสินค้ากมดักขาท
 ปรากฏชัดอยู่ว่า ห้ามมิให้ฆ่าสัตว์ เหตุฉะนั้นพระพุทธรูปที่ค้าสินค้าก
 เป็นเครื่องกีดขวางแก่การเบนนกรบเอง ผู้ที่กลัวว่าเช่นนี้เป็นผู้ไม่
 จริ่ง ถ้าเมื่อพระบรมศาสดาของเราทางหัดหามใดทรงเคยเห็นหรือศตรอน
 นักรบเลย ถ้าเมื่อใดทรงมุ่งหมายจะศตรอนการรบแล้ว เมื่อพระเจ้า
 พมพิสารไปกราบทูลขอให้ยกเวณราชภานุบุษ คือนักรบจากการบรรพชา
 อุปถัมภ์ เหตุไฉนพระองค์จึงทรงยอมอนุญาตตามเด้า ผู้ที่จะเข้าไป
 อุปถัมภ์ในพระพุทธรูปที่ค้าสินค้ากมดักขาท พระกรรมวาจาจารย์ กยงต้อง
 ถามตอหน้พระดังขวาเป็นราชภานุหรือเปล่า ขอนยอมเป็นพยานอยู่
 ว่าสมเด็จพระบรมโลกนาถทรงทราบโดยถ่องแท้ว่า นักรบจำเป็นจะ
 ต้องมีไว้เพื่อเป็นผบองกนรักษาชาติและบ้านเมือง ย่อมทรงทราบอยู่แต่

ว่าพระคำสอนจะถาวร รุ่งเรือง อยู่ได้ แต่โดยอาศัยความมั่นคงแห่งบ้านเมือง ถ้าเมื่อนานจักรทศโทรมไปหรือถึงแก่ความพินาศล่มจมไปแล้ว พุทธจักรก็จะคงอยู่ต่อไปไม่ได้

เมื่อความจริงมลายืนแล้ว ชาวเจ้าจึงกล่าวว่าชาติกับคำสอนย่อมเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ถ้าชาติพินาศไปแล้วคำสอนจะคงอยู่ได้ ถ้าคำสอนเสื่อมทรามจนสิ้นสูญไปแล้ว ประชาชนก็จะมิคุ้นเคย หายเลื่อมใสไปจนตลึงตายไม่แลย ชาติใดที่ไร้คุณธรรม ชาตินั้นก็ต้องถึงแก่ความพินาศล่มจม คงคงของเป็นชาติชาติอันอันคุณธรรมบริบูรณ์อยู่

ชาวเจ้าเชื่อว่าคนไทยเราคงจะไม่ผิดไปประดังคดเถียงจะแต่เห็นชาติเราแต่ด้วยความเป็นไทย คงไม่อยากจะให้ชาติเราตถาคตไปเป็นชาติอื่น คงจะไม่ใคร่เถียงจะยอมรับความอับอายเช่นนั้น เพราะฉะนั้นสหประชาประชาของเลอบางจึงได้กำหนดไว้ให้ลำบากว่า “จะขออาศัยข้อดีศรัทธาภายนอกภายใน เพื่อรักษาความเป็นไทยแห่งชาติไทยนงคงมั่น และบอกรับพระบวรพุทธศาสนาให้ถาวรอยู่จนกว่าจะสิ้นดินฟ้า ”

เห็นแก่คณะ ฟังบังคับบัญชา และรักษาสัตย์

(แสดงครั้งแรกเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๔)

ขอเล่าบางข้อที่ ๓ ของศัพท์ประจักษ์ของเต๋อว่า มีใจความว่า
จะตั้งใจรักษาความมั่นคงของกอง แต่จะไม่นำความพิวาศึ้นบิหายมา
คณะ กับจะพบบงคืบมาเบญชาลเบญชาลเห็นคนในกองนั้นเบญชาลเบญชาล
เห็นทออย่างเต๋อว่า ดังนี้ จะอธิบายขยายความเป็นตาดับไป

หมื่นโตคนะโตเกิด จำเดิมแต่ครอบครัว และตระกูลของบุคคล
 ด้มาคมแห่งชนหมื่นแห่งพวกหนึ่ง บริษัทท้าวการค เขาย กองรบคน
 จุนกว่าแต่เบญทนต์ ทังจะตงรวมกันน้อยโตกแต่เมอบกลดในหมื่นนคน
 นนปรองคองกันเบนนานหนึ่งใจเดียวกัน ไม่คดประทุษร้ายต่อกันแะกัน
 คนะโตท่บุคคลแตกกัน ไม่ปรองคองกัน คนะนัยคิมตงแก้ความพินาศ
 ตมจุมโดยเร็วพดณ เพราะคามทโตอชบายมาแฉว คนกิด คัดเคยรณคนกิด
 ภายโดยด่าพงแฉว จะมกาดงน้อยไม่พอทจจะรณษาควรอดไปได อย่า
 วกแฉดทวทมณญญานเดย ถงวคตทไมมวญญานนเกเชนกัน ถาดังไร
 ตงอยโดยด่าพง จะหักโค่นห้วยแฉกคด ยะไปไดว่ายกว้างคดงอยรวม
 กันมาก เพราะโดยาศัยแรงช่งกันแะกันน้อย การรณน เด้ เมคคจิงเบ
 ดังด้าคณู เบนเรองทจะให้คนะตงยงนน้อยได

เหตุที่จะทำให้เกิดความล้มเหลวมากเป็นดุษยบุคคลคิดถึงประโยชน์ของตนยิ่งกว่าประโยชน์แห่งพวกพ้องนั้นแต่เบงทตง ดังไรที่จะเป็นประโยชน์แก่คนก็เด็กกระทำไปแต่สิ่งนั้น ไม่ได้วัดตรงดไ้ให้รอบคอบก่อนว่า ถ้าประพตเช่นนหรือเช่นน จะเบงทเดิมดัยประโยชน์

แห่งคุณะอย่างไรวาง มวนักแค้นคน เพ่งอยู่แต่การงานแต่หาแห่ง
 หน้าที่ของคน ก็ชักให้เหินไปว่าคนมี หน้าที่ นอกหนีก่อน กางของตน
 หานกต่อไปไม่ว่า คนเป็นแต่เพียงกระผกหนึ่งของคุณะ งานการของตน
 เป็นหน้าที่ของทำกเป็นแต่ส่วนหนึ่งแห่งงานการซึ่งมอยู่สำหรับคนนะ ถ้า
 งานการแผนกใดคงไปเสียแต่แผนกเดียว ก็อาจจะชักให้การงาน
 แผนกอื่น ๆ พลอยเสียไปด้วย ถ้าจะเปรียบบวดย่างกายของคน คนะก็คช
 ร่างกาย บุคคลในคนะเป็นอวัยวะส่วนหนึ่ง ๆ ของร่างกาย ถ้าอวัยวะ
 ส่วนใดส่วนหนึ่ง จะงดไม่กระทำการตามหน้าที่ อวัยวะส่วนอื่น ๆ
 อาจจะพลอยชำรุดทรุดโทรมไปด้วยทั่วกัน แะอวัยวะส่วนทั้งดเสีย
 ไม่ทำงานนั้น ใช้ว่าจะได้รับผลดีอันใดก็หาไม่ได้เลย คงต้องพลอย
 ทรุดโทรมไปพร้อมกับอวัยวะส่วนอื่น ๆ เหมือนกัน ต่างความจะเห็นว่า
 ต้องทำการงานอยู่มากหลายอย่างแะ จะงดไม่หยิบอาหารบ่อนปากเสีย
 อย่างหนึ่งดังนี้ จะเป็นอย่างไรบ้าง เมื่ออาหารไม่คงลงไปถึงกระเพาะ ถึง
 กระเพาะจะได้เตรียมย่อยอาหารอยู่แะ ก็ไม่อาหารจะย่อย เมื่อกระเพาะ
 ไม่ได้ย่อยอาหารส่งไปเป็นเครื่องบำรุงโลหิต ฝ่ายโลหิตก็จจะอ่อน ไม่
 สามารถจะทำหน้าที่เลี้ยงเนื้อหนังแะเดินเส้นตามอวัยวะต่าง ๆ ได้ เนื้อ
 หนังเส้นเอ็นก็มแต่จะอ่อนเพลยถึงทุกที มแต่จะเหี่ยวไปแห่งไปทรุดไป
 โทรมไปทั่วทั้งกาย ทงมอหดหุคไม่หยิบอาหารบ่อนนั้นเองก็จะต้องทรุดไป
 โทรมไปพร้อมกับอวัยวะอื่น ๆ ดังนอปรมาณใด ในส่วนคนะก็อุปไมย
 ฉนั้น เพราะฉะนั้นควรเห็นได้แะว่า ผุทนกถนผายเดียว ไม่คิดถน
 คนะ ซื่อว่าเป็นผุผความกตสันไม่เตดประโยชน์แห่งตนเองให้ไกลพอ
 ก็เหมือนหนึ่งว่าทำลายตนเอง ผุใดละทางหนาทอนควรกระทำเพอประ-
 โยชน์แห่งคนะ ซื่อว่าเป็นผุประทุษร้ายต่อคนะ เป็นผุเปิดช่องให้ความ

แตกความฉิบหายมาสู่คณะ และเมื่อคณะได้ถึงแก่ความพินาศฉิบหาย
ไปแล้ว บุคคลทุกคนที่เป็นส่วนแห่งคณะ ก็จะต้องถึงแก่ความพินาศ
ฉิบหายด้วย เพราะฉะนั้นการรักษาคความมั่นคงของคณะจึงควรนับว่า
เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับการรักษาคความมั่นคงของตนเอง

ความเห็นแก่ตัวและคิดถึงตัวเป็นทงตนนั้น เป็นเครื่องเพราะความ
ริษยาในระหว่างบุคคลในคณะเดียวกัน และความริษยาข่มเป็นศัตรู
แก่ความปรองดองและความไวเื้อเชื่อใจกัน และเป็นเครื่องนำความ
พินาศฉิบหายมาสู่คณะได้เร็วยิ่งกว่าดังอื่น ถ้าจะกล่าวให้กว้างออกไป
จนถึงชาติก็เป็นเช่นเดียวกัน ขอให้ท่านทั้งหลายพิจารณาดูพระราชนิ
พนธ์คำวาทกรงเทพทวารวดี ตั้งแต่แผ่นดินพระเจ้าทรงธรรม คตอดตง
มาจนถึงแผ่นดินขุนหลวงสร้อยศรีนอมรัตนบทที่สุด คงจะเห็นได้ว่า
พระราชพงศาวดารตอนนั้น มั่งคั่งเป็นเกียรติยศแก่ชาติไทยเราน้อยเพียงใด
จะมีตอนที่อ่านพอรู้สึกช้านในใจอยู่บ้าง ก็แต่ในแผ่นดินสมเด็จพระ
พระนารายณ์มหาราชนั้นแต่เป็นอาท แต่ถาจะตรวจดูตั้งแต่เมื่อต้นแผ่นดิน
สมเด็จพระนารายณ์แล้ว พระเพทราชาชนครองราชย์สมบัติ คงพระราชวงศ์
บ้านพลพุดวงขึ้นใหม่แล้ว คตอดตงมาถึงแผ่นดินขุนหลวงสร้อยศรี
นอมรัตนบทที่สุด จะหาสิ่งใดที่เป็นเครื่องทำให้ใจช้านและรู้สึกว่าเป็น
เกียรติยศแก่ชาวไทยนั้น น่าจะยากนัก จะอ่านพบแต่เรื่องจับขบถ เรือง
ถึงดลยัคคิใจกัน ฆ่ากันประหารกัน แทบจะไม่เว้นแต่ดลยัคคิหน้าเดียว อ่าน
แล้วก็เป็นทหน้าดลยัคคิเป็นอย่างยง ก็เป็นเช่นนั้นเพราะเหตุใดเล่า ก็เพราะ
เหตุที่พระเจ้าแผ่นดินในสมัยนั้นรู้สึกช้อยกว่า มิได้ได้ราชสมบัติโดยทางสืบ
สันตติวงศ์โดยตรง ได้โดยแย่งชิงด้วยกำลัง เพราะฉะนั้นจึงต้องคอย

มั่งดังเคยยว่า ใครจะมีกำลังหรือมีคนนิยมมากจน กตของรบหาเหตุกำจัด
 เด็ย ต้องมาเด็ยกับจนทจะมีมากจน การทพระเจ้าแผ่นดินเด็ยม
 อานาจจะปราบปรามเป็นขบถกระตางกระตองตอพระองค์น ถาเม
 วาทาแต่จาเป็น เพอรักษาความดังปราบคาบภายใน ก็เป็นดังทไมนา
 คเคยน แต่ถาทำไปเพอรักษาพระองค์เป็นส่วนพระองค์ ก็กลบจะเป็น
 เครื่องทำใหเด็ยความปรองดองในหมู่ข้าราชการและประชาชน เมื่อ
 ต่างคนต่างตองคอยระวังตัวอยมิดขาด เช่นในสมัยซึ่งพระราชวงศ์บ้าน
 พุดหลวงปกครองกรุงศรีอยุธยา คอตงแต่แผ่นดินพระเพทราชาตงมาจน
 ถึงแผ่นดินขุนหลวงสร้อยคำอมรินทร์นไชย ผลทจะพมชนกคย คน
 ทุคนจาจะตองคคถึงตัวของตวยงกวาผอน ตองคิดมองหาทางเอาตัว
 รัชตอยเด็มอ เพราะฉะนั้นความล้ามคคในหมู่ไทยเรากมอยไมได้ และ
 เมื่อพระม่ายทพมาตกรุง จึงไมมีผู้ใดคคการกับผู้ใด ต่างคนต่างคคกันไป
 แต่พอจะเอาตัวรอด จนกรุงตองเด็ยแก่พระมาเป็นทนาอภัยคยงนก แต่เห
 เป็นพระยานแน่ชตอยว่า การบกพร่องในความล้ามคค ษาจจะมีผลให้
 ชาติแตกเมืองเด็ยได้

กษัตินน คออะไรเด้า คอคณะชนหลาย ๆ คณะรวมกันเข้าจน
 เป็นคณะใหญ่ จึงไดนามว่าชาติ เพราะฉะนั้นคณะทุ ๆ คณะทรวมชาติ
 กัน ตองมีความล้ามคคปรองดองกันในระหว่างคณะคอคณะ ชาติจึงจะ
 ตงอยเป็นอันหนึ่งอันเดียวมั่นคงได้ เพราะฉะนั้นจึงเป็นหนาทของคณะ
 ทุคณะทจะต่างรักษาความมั่นคงไว้ ถาคณะแตกคยไปคคณะหนึ่ง ก็
 เหมือนชาติเด็ยส่วนหนึ่งของชาติไป ส่วนบุคคลทเป็นส่วนหนึ่ง ๆ ของ
 คณะนเด้า ถาเมไมรักษาความล้ามคคในระหว่างกันและกัน ก็เหมือน

หนึ่งเปิดช่องให้ความพิณาคับหายมาสู่คณะของตน และเมื่อคณะของตนสิ้นไปแล้ว ก็เหมือนเปิดช่องให้ความพิณาคับหายเดินเข้าไปถึงชาติได้อีกชั้นหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของคนทุกคนที่จะต้องรักษาความมั่นคงแห่งคณะของตน เพื่อจะได้ป้องกันมิให้สิ่งใดไปกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงแห่งชาติได้

ในบทที่ ๕ ข้าพเจ้าได้กล่าวแล้วว่าชาติเกิด คณะเกิด ศาสนาเกิด คนธรรมประจำอยู่บรรพชน จึงจะมีความเจริญรุ่งเรืองไปได้ คณะใดเป็นต้นตอแห่งผู้ทรยศคนธรรมมั่นคง และมุ่งหมายที่จะดำเนินไปในทางที่ชอบ คณะนั้นจึงจะเบญทรมเย็นแก่ผู้เป็นสมาชิก ทั้งจะมิเกยรตคนเป็นเครื่องชักจูงให้คนภายนอกนิยมเข้ามาสู่คณะอีกด้วย คณะใดจะเป็นคณะดีหรือคณะทราม ก็ดูจากความประพฤติแห่งสมาชิกของคณะนั้น ถ้าสมาชิกรักชอบเลี้ยงของคณะ ก็คงจะเว้นการซึ่งผิดจะเกิดขึ้นได้ คงหมั่นประพฤติการที่เขาทั้งหลายนิยมสรรเสริญ ผู้เป็นสมาชิกแห่งคณะใดประพฤติตนดี คณะก็ย่อมจะพลอยได้รับความสรรเสริญว่า เขาอยู่ในสังคมอันดี เขาจึงประพฤติดีประพฤติงามเช่นนั้น ถ้าประพฤติชั่ว คณะก็ย่อมจะต้องพลอยถูกตักเตือนด้วยเช่นกัน แต่เป็นนิสัยของคน โดยมากมักคิดมากกว่าสาม เช่นภักษประพฤติชั่วแม้แต่รูปเดียว ก็อาจจะพลอยให้ภักษที่รวมวงกลมมองไปด้วยทั้งวง ดังนี้เป็นต้น ถึงในโรงเรียนก็ตาม กองทหารก็ตาม สังคมใด ๆ ก็ตาม คน ๆ เดียวประพฤติชั่วก็อาจจะพลอยให้คนอื่นที่มาร่วมกันมองไปด้วยทั้งหมดได้ เหตุฉะนั้นทุกคน จึงควรจะต้องระวังไม่ประพฤติการใดที่จะทำให้เกิดคนอื่นด้วยกัน จึงควรจะต้องระวังไม่ประพฤติการใดที่จะทำให้เกิดคนอื่นด้วยกัน ผู้ที่หาความหม่อมมาสู่คณะของตนนับว่าเป็นประหนึ่ง

โรคทบงเกิดชนภายในร่างกายบุคคล ซึ่งอาจจะเบบผลร้ายจนถึงแก่ตายน
อวยวระหรือชวดตเบบหนัดดี คนชวดก้ออาจจะทำตายนคณระของตบงไคเช้นกน
ผู้ใดจะก่ตว่าความประพฤตของตบงจะให้ผลแต่ณะเพาะแก่ตบงประพฤต
เองเท้านนไม่ได ความประพฤตของคณทกคณยอมนจรมผลเกณยอนตบง
ยอมนจะต้องมผลกระเทอนไปถบตามารตาแต่ะผู้รวมตบงกต ถบผทเบบผ
ชบพอเบบมตบงทหาย ถบคณระชงคณเบบตมาชก แต่ะถบชาดเบบหนัดดี
เพาะะถบนจเบบหนาทของคณทกคณทจะถบเวณความชวหมนงประพฤต
ความต เพอประโยชน์และคณวถ้งแห่งตบงเอง แห่งบตามารตาแต่ะผู้รวม
ตบงกตแห่งมตบงทหาย แต่ะแห่งชาดของคณเบบหนัดดี ผู้ใดตงใจอยเช้น
เต็มก จ้งจะนบวเบบผทคณบถบย จ้งอย ถ้งคณยงรพพาด นกปราชญ
ทงรพตง แต่ะเมอพตาดพตงไปถว ถบตงจตคตถวอมระวถคยใจโดย
เต็มถตถวถง จ้งจะตบถวถวการทพตาดพตงนนได

ข้าพเจ้าได้ติดตามมาเดิรว่า เหตุที่จะแตกฉ้ามกคมกขานเพราะ
 ความริษยา ความริษยานมกบงเกิดขึ้นเพราะประดังคิตาแห่งหนที่ซึ่ง
 ยืนกระทำ เขย จึงทำให้งเกิดความไม่พอใจในตำแหน่งหนที่ของตนเอง
 การที่ไม่พอใจเช่นนี้ ไม่ถูกไม่ควรเลย ถ้าทุก ๆ คนจะทำหน้าที่ของตนโดย
 กันเสียทั้งหมด หน้าที่อน ๆ ไม้มีผู้ใดทำหรือ เป็นคนว่าดงเรือไปดวย
 กัน ถ้าจะเป็นคนถือท้ายเรือเสียทุกคน ใครจะเป็นผู้พายเรือให้แดนไปเดา
 มถอยคำของเขกได้เบรจจนตกของกฤษ ไต่ถาวไว ในเรื่องดะครเรอง
 หนึ่ง แะคำพคณนแบบบทรของดวดดกจริง แต่เบนขอจบบใจข้าพเจ้า
 จึงจำได้แม่น ถ้าจะแปลเป็นภาษาไทยกได้ว่า "ถ้าคนต้องคนขมาคุดเดียว
 กัน คนหนึ่งกต้องขทางหัด" ดงน เห็นว่าเบนภาษาคดอย ถึงในกร

งานอื่น ๆ ก็เช่นกัน เพราะฉะนั้นเมื่อผู้ใดมีหน้าที่อยู่อะไร ก็ควรที่จะพึงตั้งใจ
ในการกระทำหน้าที่ของตนให้ตลอดไป ดังว่าที่จะไปมุ่งมั่นหมายอยาก
กระทำหน้าที่ของตน และเมื่อผู้ใดเขาจะทำการร่ายตามหน้าที่ของเขา
ก็ไม่ควรจะไปคิดขวางหนทางที่เขาจะทำการของเขาให้ตลอดไป ผู้ใด
มุ่งมั่นประโยชน์แห่งตนของตน ก็ต้องช่วยให้เรของคณะดำเนินไปโดย
สะดวกปราศจากความขัดข้อง ผู้ใดได้รับมอบให้กระทำหน้าที่ใดในคณะ
แล้ว ผู้ใด ๆ ก็ต้องช่วยให้การของเจ้าหน้าตนนั้นเป็นไปได้อย่างดีดั่ง
จริงจะเรียกว่าเป็นผู้รับผิดชอบจริง

ในบทที่ ๔ ข้าพเจ้าได้อธิบายมาแล้วว่า คณะเตรียมชนจำ
ต้องมโนหมายเป็นผู้อำนวยการและปกครองชนในหมู่คณะ พระเจ้า
แผ่นดินเป็นหัวหน้าเป็นใหญ่ในชาติ ขอมมพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่
อยู่เป็นอนันต์ จึงต้องทรงแบ่งอำนาจมอบประทานให้ผู้ที่ไว้วางพระราช
หฤทัยไปเป็นผู้บังคับบัญชาที่ต้องไปเป็นแผนก ๆ เป็นลำดับ ผู้ที่รับมอบ
อำนาจไปเช่นนั้น ก็ทำหน้าที่บังคับบัญชาการให้เป็นไปอย่างดีดั่ง ฝ่ายผู้ที่
เป็นลูกน้อง มีหน้าที่ฟังบังคับบัญชาและประพฤติตามคำสั่งของผู้นั้น
นายเหนือตน คณะใดที่จะมีน้อยได้ ก็โดยบุคคลในคณะนั้นปฏิบัติตาม
บังคับบัญชาแห่งผู้เป็นหัวหน้า และเป็นนายเหนือตนอย่างเคร่งครัด พระ
ภิกษุสังฆตถาวรอยู่ได้ ก็โดยภิกษุปฏิบัติตามพระวินัยบัญญัติ กองทัพ
จะควบคุมกันไว้ได้ก็จริง ๆ ก็โดยอาศัยยทธวินัย เพราะฉะนั้นการรักษาวินัย
จึงเป็นหน้าที่สำคัญซึ่งคนทุกคนควรจะกระทำ ผู้เป็นนายก็เป็น
ใหญ่ในคณะ มีหน้าที่รักษาวินัยไว้ให้เคร่งครัด จึงจำเป็นต้องใช้อำนาจ
และทัณฑ์กรรมบ้าง เพื่อบังคับเครื่องทรมานคนที่ประพฤติผิดวินัย แต่

ถึงผู้ใหญ่จะตั้งอาญาหรือทณฑ์กรรมเพียงใดก็ตาม ถ้าผู้น้อยเป็นผู้ไม่
 ดันไม่หลาบจำ ก็คงจะทำให้เสียฉันทายอกว้าไป จึงต้องอธิบายให้ให้เห็น
 ว่า การประพฤติให้ผิดฉันทายอกว้าไป ไม่ผิดแต่เฉพาะใดเลย ถ้าใครครองดีให้
 แวดจะเห็นได้ว่า เป็นหนทางที่จะนำความพินาศมาสู่คณะอย่างหนึ่ง การ
 ไม่ฟังบังคับบัญชาเป็นนายหรือเป็นผู้ใหญ่เป็นนายเห็นของตน คดอดถึง
 บิดามารดาและผู้ใหญ่ในตระกูลและครูบาอาจารย์ นับว่าเป็นความผิด
 ค่อกวียอย่างร้ายมาก เพราะอาจจะให้ผลร้ายได้ยิ่งกว่าสิ่งอื่น การไม่
 ฟังบังคับบัญชาผู้ใหญ่ ต้องเปิดว่าดหมิ่นผู้ใหญ่ เห็นตนดีกว่าเขา ๆ จึง
 ไม่ควรบังคับบัญชาเรา ผูกตหมิ่นกันเสียแฉกเช่นนี้ จะทำการไปด้วย
 กันหรืออยู่ในหมู่เดียวกันได้โดยยาก อีกประการหนึ่ง การไม่ประพฤติ
 ความฉันทายอกว้า ก่อกวนแฉกความเห็นแฉกออกทำหนทางเช่นนี้ ผูกตเห็นแฉก
 คิดถึงประโยชน์และความดีของตัวเองเป็นที่สุดเช่นนี้ มุ่งอยู่ในคณะใด
 มาก คณะนั้นก็จะเสื่อมเร็วไทมเร็ว จนถึงแก่ความพินาศเป็นที่สุด
 ชนทุกแห่งเราทางหลาย ผู้ใดตั้งชาติไทยเราชนมีความเห็นอยู่เช่น
 จึงประพฤติเป็นผู้น้อยอยู่ในฉันทายอกว้า และพอใจตั้งตนบุตรหลานให้อยู่
 ในภคย์และฟังบังคับบัญชาผู้ใหญ่ ผู้ใดที่จะยกย่องสรรเสริญยกย่อง
 ว่า เขาเป็นคนดีอยู่ในภคย์และฟังบังคับบัญชาผู้ใหญ่ ผู้ใดที่จะชมว่า
 แก่คนกล้า ก่อกวนผิดกระทำหนทางของตนตามคำสั่งผู้เป็นนายเห็นของตน จน
 แม่ครอบครวั ร่างกายและชีวิตเป็นที่สุด ก่อกวนดีจะได้ ลักษณะอื่น
 เป็นดังที่ทพประสงค์ในหมู่คนบริบยงนิก เพราะผูกตลักษณะเช่นนี้ตายใน
 ก่อกวนไป สดแต่คนนายจะบังคับบัญชาให้ไปแห่งใด รับผิดชอบไปตาม
 คำสั่ง เช่น ในเรื่องชนข้างชนแผนมควอย่างอยู่หลายแห่ง แห่งหนึ่ง

เมื่อพระพนวามรบดีตั้งไพร่รายแถวไปตั้งเรียงทอง พรายแถวฟ่งโดยยัก
นางพมพ์ใหม่ ๆ ก็มีตืดเฮนเดียว ในถ้อยคำพูดตอบนางพมพนม
ยอว่า “อันราชกรงานเทพ สำหรับมาแต่ครั้งบิดา ถ้าเรายกชนไปคง
โตด ตืดเซียงทองดำเรจการ” ดังนั้น นับว่าดำแดงใจ “เดือบา” ปรากฏ
ออกมาทีเดียว ยังมีตืดอย่างอีกเรื่องหนึ่งซึ่งมิใช่เป็นเรื่องของไทยเราก
จริง แต่ควรจะเก็บมาเล่าได้ คือครั้งหนึ่งรัฐบาลของอังกฤษปกครอง
ในมณฑลประเทศได้ส่งกองทหารไปปราบพวกชาวเขาพวกหนึ่ง ซึ่งได้
ยกพวกกันลงมาปล้นสะดมหมู่บ้านใกล้เคียง ครั้นกองทหารของ
อังกฤษได้เข้าไปถึงที่เขาดู คอยจับพวกชาวเขา มีชาวเขาผู้หนึ่งเบ
นแมนบนได้แอบยิงทหารฝ่ายอังกฤษตายเสียหลายคน ผู้บังคับการ
ทหารจึงเรียกนายสืบผหนึ่ง เป็นคนชาวมณฑลประเทศ มณมบนแมนบน
ให้บอกมายังชาวเขาผู้แมนบนนั้น นายสืบผถามบรรดาตั้งนายแถว ก
เตรียมตืดคอยอยู่จนเห็นชาวเขาโผล่หัวชนมาจากหลังผา ทหารก็ยังไม่
ถูกชาวเขาแต่เดียวได้ไป ยิ่งเช่นจนกระทั่งหมดคืบ จะหยิบคืบกระตั้น
บรรจุใหม่ นายทหารตั้งเกณฑ์ทหารผนั้นมณมบน จึงถามว่า “เหตุไ
ทำไมเจ้าจึงด้นเช่น” ทหารผนั้นตอบว่า “เพราะผทนายตั้งให้ชาวเขา
นั้น คอยดาดของชาวเขาเอง” นายทหารได้ทราบดังนั้น ก็สั่งให้ทหารผ
งดการยิงตืดไป เรืองนแต่ตั้งปรากฏว่า ทหารผนั้นถือว่าการปฏิบัติตาม
คำสั่งของผเป็นนายเหนือตน ตัดปัญหาความรักใคร่ซึ่งตนมีแก่ผดาของ
ตนเอง เช่นนกบนดาเป็นลักษณะของ “เดือบา” ได้อย่างหนึ่ง ผน้อย
ต้องปฏิบัติตามบังคับบัญชาแห่งนายเหนือตน โดยไม่เลือกทรกมกท ซึ่ง
ถึงแม้การที่จะตืดกระทานจะให้ทชแก่ตน ก็ตืดออกดำหกระทำไปให้
ดำเรจจริงได้

ฝ่ายผู้เป็นใหญ่เห็นหน้าที่ของคณาจารย์ควรคำนึงถึง กตัญญูใน
การรักษานโยบายแห่งครุฑ โดยไม่เลือกพรรคพวกซึ่งเหมือนกัน ใน
ส่วนนี้ ไทยเราควรแสดงแบบอย่างอันดี ซึ่งสมเด็จพระบรมโอรสา
เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์มหิดล ได้ทรงปฏิบัติมาแต่โดยดีมาแต่เมื่อ
จะออกหาหรือแต่เพียงเรื่องเดียวก็จะบันทึกเพียงพออยู่แต่ คือควรเม
ทรงบัญญัติห้ามมิให้อุปถัมภ์กันนอนร่วมภายในชายคาเดียวกับภ
อุปถัมภ์กัน พระราชหฤศทักษ์ในราชกิจจานุเบกษาเป็นดั่งเดิมอยู่ จน
พระราชหฤศทักษ์ออกกฤษฎีกาอุปถัมภ์กันนอนร่วม ต้องเที่ยวอาศัยอยู่
ในที่ต่าง ๆ ได้ความเดือดร้อนกันหนา ส่วนในพระราชพงศาวดารก็มี
ตัวอย่างที่พอจะอ้างมาเป็นอุทาหรณ์ได้ตอนหนึ่ง คือในสมัยแห่ง เอกศก
จุลศักราช ๘๓๓ ปี แผ่นดินสมเด็จพระมหาธรรมราชา สมเด็จพระ
นเรศวรทรงทำสงครามกับพระเจ้าเชียงใหม่ คราวนี้ให้พระราชมา
เป็นทัพหน้า ทพพระราชมาพบกับทัพเชียงใหม่ปะทะกันแล้ว ทพห
กมโดยกันไป แต่เข้าข่มขู่แล้วครัดใจให้หมั้นทพภรรยาไปส่ง
พระราชมาให้ตามล่าลงมาถึงทัพหลวง พระราชมาบอกลงมาให้
ทราบทว่า ศักดิ์ได้รับคิดพบน้อยแล้ว ถ้าถอยก็แตก มีพระราชดำ
ริชมนไปส่งให้ถอยอีก พระราชมานักไม่ยอมถอย จึงมีพระราชดำ
ริสั่งให้ไปบอกว่าให้ถอยอีกเป็นครั้งที่สาม และถ้าครั้งไม่ถอยให้เอาศีรษะ
พระราชมาลงมา พระราชมาเห็นเป็นนายทัพสำคัญและเป็นผู้
สมเด็จพระนเรศวรโปรดปรานมากอยู่คนหนึ่ง แต่กระนั้นเมื่อไม่ปฏิบัติตาม
ตามพระดำริสั่งจะให้ตัดศีรษะเสียได้ นักเพราะจะทรงรักษายทขณ
ให้เคร่งครัด และทรงทราบแน่ชัดแล้วว่าต้องให้ทพพระราชมาถอยจึง

จรมชย ครอบเมื่อพระราชทานถอยลงมา กมชยจรงด้มกบททรวงคาคระเน
 ขอนเปนเครื่องชให้เห่นวามบางคราวบางด้มยทผใหญ่จำจระต้องใช้อญา
 แะทณทกรรมเพอกรษาวนยให้เครงครด ฝนอยไม่ควรเข้าใจผิดไปว่า
 ฝบงคบบญชาตงอาญาหรือทณทกรรมเพอด้าแดงความเป็นใหญ่ให้
 ปรากฏเท่านน ออกอย่างหนึ่ง เร่งนแต่ดงให้เห่นว การทฝนอยไม่พง
 บงคบบญชาฝใหญ่ในการด้าคญ เช่นการส่งคราม อาจจรมผลรายได้
 อย่งไร

อนงการทจระจตงไปให้เห่นอนทเคยวว่า คนนนเปนนายเห่นคน
 นเด่มอไป ย่อมจจะไม่เป็นการระดวอยู่เอง เพราะคนทก ๆ คนไม่ได้ทำ
 หนาทเห่นอนกนหมด เปนคนวชาวราชการฝใหญ่ แมจรมตาแห่ง
 หนาทตั้งจนถงเด่นาบตกตาม ถ้าแมจระโดยด้าเรือด้าโตไป กตองให้
 นายเรือด่านนเขาบงคบบญชาการในเรือ ท่านวราชการฝใหญ่จะเข้าไป
 แย่งบงคบบญชาการในเรือนน หรือจะไปอำนวยการเดินเรือนนไม่ได้
 เคย ถงแมวนายเรือจะเบนฝฐานนดรยค้ดากวากตาม แต่เขาเบนฝฐ
 หนาทรบผลชอบในการเดินเรือ คตองยอมให้เขาทำการตามหนาทของ
 เขาโดยเตมท เมอชนจากรเรือแะว แะนายเรือนนชนมาบนบก นายเรือ
 กจะตองแต่ดงความเคารพนบถชนนางฝใหญ่ฝโดยด้าเรือนน ดงน
 ฉนโต ถงในการอน ๆ กฉนน ฝทไปอยู่ในคณะใด กตองเชอพง
 บงคบบญชาฝทเบนหวหนาทเบนนายเห่นคนในคณะน ไม่เตอกว่าฝ
 ทเบนหวหนาทเบนนายน จะเบนบคคดทมบรรดาค้กตงหรือดากวาทน
 ในเวดาปกด เปนคนวฝทเบนเชอพระวงค์ของพระเจ้าแผ่นดิน ในเวดา
 ธรรมดา ชนกจะนบนอบนบถเห่นอบคคตอน ๆ แต่เจานายน เมอ

ขณะไปศึกษาอยู่ในโรงเรียนใด ก็ต้องอยู่ในความบังคับบัญชาแห่ง
 ครูอาจารย์ในโรงเรียนนั้น เมื่อขณะไปผนวชก็ต้องเคารพนบถพระ-
 อภิชาตอาจารย์ เมื่อขณะรับราชการในกรมใดกระทรวงใด ก็ต้อง
 พงบงคบบัญชาเจ้ากรมเจ้ากระทรวง ขณะรับราชการอยู่ในกองทหาร
 ก็ต้องฟังบังคับบัญชานายทหารผู้บังคับบัญชาของตน เมื่อขณะมา
 กระทำหน้าที่เป็นเดือบา ก็ต้องฟังบังคับบัญชาผู้เป็นนายในกองเดือบา
 ขอทักถามว่าแล้วสำหรับเจ้านายเชื้อพระวงศ์อย่างใด ก็ควรแก่ขุนนาง
 และบรรดามิตรสหายอย่างนั้น การไว้ยศควรไว้แต่ในที่ถูกในที่เหมาะสม จะไว้
 ยศให้เต็มยศจนยืดยาวเกินไปจนเกินไปหนึ่ง เป็นสิ่งที่ไม่ถูกไม่ควรเลย
 ขอทักของพบบังคับบัญชาผู้หนึ่งทักพบบังบัญชานั่น เป็นข้อสำคัญของการ
 รักษาฉันทะรักษาความมั่นคงแห่งคณะอย่าง ๓ เพราะฉะนั้นควรคน
 ทุกคน ทั้งชายและหญิง จะจำได้ใจไว้และประพฤติเช่นนั้นเสมอ จง
 จงนับว่าเป็นผู้มีใจเป็น “เดือบา” แท้

ในที่สุดแห่งคำดำเนานของผู้เจ้าประจำกองเดือบา มีถ้อยคำ
 ปฏิญาณว่าจะคงอยู่ในความดี จะปฏิบัติให้เต็มตามคำดำเนานทั้ง ๓
 ข้อ การรักษาศักดิ์เป็นดังสำคัญหนึ่ง ซึ่งคนทุก ๆ คนควรจะทำ
 ไม่เฉพาะแต่ผู้เจ้าประจำกองเดือบา ถึงธรรมดาควรจะรักษาความ
 ดี ไม่ว่าเป็นชายหรือหญิง มนุษย์กต เที่ยวนานกต ย่อมเป็นดีด้วย
 กัน มีชีวิตเหมือนกัน แต่มีบุษยรักษาความดีโดยตรงคอบพวกพ้อง
 จงนับว่าเยี่ยมกว่าเดิยรณาน เพราะฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่จะ
 ดำรงความดีและรักษาความดีไว้แมดด้วยชีวิต ผู้ใดเสียดีแล้ว
 ก็เหมือนคนทลายแล้ว ถึงจะอยู่ไปก็ใครเลยจะนับถือหรือไว้วางใจได้

ดังวนดังใดก็ไม่ควรยิ่งกว่าดวงนภาจากที่ปฏิญาณแล้ว ผู้ใดดำรงความ
 ด้อยไฉนจง ย่อมเป็นทศรตรีญแห่งชนชั่วกาลนาน เพราะฉนั้นผู้
 วิชาด้อยมน้อย ขอว่าเป็นผู้ไม่ตาย ถึงร่างกายจะดับสูญไป ขอที่ไม่
 สูญ คงยังมีคนที่จะเกิดมาในเบื้องหน้าพดถึง โดยความเคารพและนิยม
 เช่นพระรามเป็นตัวอย่าง จะได้มีมหากษัตริย์ทรงนามว่า พระรามครอง
 แคว้นแคว้นแดนโกศตรัฐในมัธยมประเทศจริงหรือไม่ มิใช่หน้าที่ของเรา
 ที่จะวินิจฉัย เป็นแต่ควรตั้งเกล้าไว้ว่า พระรามยอมมชนนิยมนับถือว่า
 เป็นยอดยงในหม่มมนุษย์จนถึงแก่ยกย่องว่าเป็นพระนารายณ์อวตาร ก็
 เพราะพระรามนับถือความดีด้อยยิ่งกว่าเห็นแก่דםบคพต์ถานหรือความดี
 ความดีดวก เมื่อท้าวทศรถเป็นพระบิดาได้ประทานตั้งจุจจาไว้แล้ว
 อย่างใด พระรามก็รักษาสัจจจาให้เป็นไปอย่างนั้นทุกประการ ถึงเม
 ท้าวทศรถได้สิ้นพระชนม์ชีพไปแล้ว พระภรตและมเหสีทั้ง ๓ พรหมด้วย
 มุขมนตรีกรุงอโยธยา ได้ออกไปอัญเชิญพระรามให้กลับคืนนคร
 พระรามก็หาได้รบคำอัญเชิญนั้นไม่ ถือคำสั่งห้ามดงพงไพรไปอยู่ในป่า
 จนกว่าจะครบ ๑๕ ปี ตามกำหนดที่ท้าวทศรถได้ครตั้งสัญญาไว้ เรื่อง
 รามายณ์หรือทไทยเรามาให้นามว่ารามเกียรติ์นั้น จึงเป็นเรื่องที่เป็นคดี
 ดมควรยกขนเป็นเรื่องดังล้นผกนาใจกุดบุตรต่อไป

ส่วนภาษิตคมเป็นฉายยของความดีด้นนั้น มอຍมากมายหลาย
 ขอลหลายแห่ง เหลือที่จะเก็บมารวบรวมไว้ในแห่งเดียวกันได้ เพราะชน
 ทั่วไปย่อมมีความเห็นตองกันอยู่ คณธรรมของชาติ ของคณะ ของ
 บุคคล จะรักษาไว้ให้บริบูรณ์ได้ก็แต่โดยอาศัยความดีด้อยเป็นทง
 พุทธศาสนภาษิตมอຍข้อ ๑ ว่า “ความดีด้อยเป็นรดังประโยชน์ให้ล้ำเจ

ยิ่งกว่าร่ำทงหลาย” จึงเบญยอดแห่งรัต อิกข้อ ๑ ว่า “คำสัตย์เต
 เป็นวาจาไม่ตาย” ดงนเบนน

ความสัตย์ยอมเบณดังว่าของผุททรงไว้ ผู้ใดสัตย์สัตย์กนบวาเบ
 นสัตย์ดังว่าราศี ประหนึ่งวาเบนผุทใดคดกคดแฉวโนของใดโครก ไม่เบ
 นผุทนรชนจะพงปรารณาคบาคัดมากม แต่ผุทใดกรษาสัตย์มนคงไว้แฉว
 กไม่จาเบนทจะตองประคตคนควยอาภรณอนใดคอก เพราะความสัตย์
 เบนอาภรณอนเชตขเบนดังว่าราศีประเลรียังอยแฉว ไม่ม่แกวอนใดจะ
 เต็มอเหมอน ขาพเจามความเหนอยูเชนน ขาพเจาจึงได้ผุทความชน
 เป็นคำโคตงไว้ว่า

๑ แกะเกาเนาวรัตนตา	อาภรณ เพรีคเต
แต่งแต่กายนออกฉตอน	ตัตบถ์ถาง
ความสัตย์ขยตกรณ	กระพตจตต
โจรจะอาจเออมถาง	ตอบตวงไปไฉน ฯ
๑ ผู้ใดมตัตย์คม	ครองจตต
ควรคบคชวต	มนไว้
ผู้ใดไปตงนคย	โนตัตย ขรรมนา
ควรหตถกแตะเตยงให้	หำงเม้นเตยรัตน ฯ
๑ ชนชาเบญทาศชอเชอ	ชาวไทย
เบนเผ่าชนกไกร	กาจกถา
ถอตัตย์มตตกรใจ	เตียบา ไว้เทอญ
ไทยจกคกคฟ้า	แห่งถลารฎาขาว ฯ

กรรมนิยามกถา

พระธรรมปาโมกข์ วัดราชบพิธสถิตนิยมหาสีมาราม

แต่งในงานสัตตมวารศพ น.ท. พระอรณพนาวณตก

อุปปาทา วา ภิกขเว ตถาคตานํ อนุปปาทา วา ตถา-
คตานํ จิตา ว ส่า ธาตุ ธมฺมฉฺชิตตา ธมฺมนิยามตาติ

บัดนี้จะแต่งพระธรรมเทศนา อนโมทนาในกุศลทักษิณานุป-
ปัตตนาภิจ ซึ่งคณะทวารพรรคณาภิโยชินแห่งกองทัพเรือ อันมีท่าน
พลเรือตรี ทหาร ข้าราชการ เป็นประธาน มีจำนวนชนทพรหมใจบำเพ็ญ
เพื่อยุติภัยปณาศตแต่นาวาโท พระอรณพนาวณตก ผดุงแก่กรรม
แล้ว ครบสัตตมวารในวันน นาวาโท พระอรณพนาวณตก ผดุงเคย
ดำรงตำแหน่งผู้บังคับการกองพันพาหนะทหารเรือ ซึ่งเป็นหน่วยคน
กำเนิดแห่งกรมทหารพรรคณาภิโยชินแล้วด้วยความเรียบร้อย เป็น
ที่เคารพรักใคร่ของผู้น้อยผู้อยู่ในบังคับบัญชา คราวเท่าออกรับพระ
ราชทานบำนาญ เมื่อนำถึงมรณกรรม จึงเป็นเหตุให้คณะทหารใน
กรมพระรถถึงคุณูปการปรารภถึงของคุณตามด้วามารถ เป็นอันประกาศ
คุณงามความดีของท่าน เป็นกตัญญูผู้รู้คุณ และตั้งของพระคุณท่าน
เป็นกตเวที นักปราชญ์ทั้งหลายย่อมสรรเสริญบุคคลผู้มั่งคั่งมั่งมีใน
กตัญญูกตเวทีว่าเป็นเครื่องหมายของคนดี คือคนดีต้องมั่งคั่งมั่งมี
ในกตัญญูกตเวทีเสมอไป คุณพระอรณพนาวณตก มชวประวตเกษมของ
อยู่ในวัดราชบพิธมาแต่ยังเยาว์ แม้จะได้รับราชการมียศบรรดาศักดิ์
ถึงชนเพียงไร ก็ยังคงสันนิษฐานติดต่อกับวัดตลอดมา เมื่อทางวัดมี

กิจธุระเกิดขึ้น ขอความช่วยเหลือ คุณพระก็เต็มใจชวนช่วยเหตอ
จนเต็มด้ามารถ มั่นดั้ยรักหมักรักคณะ รักสถานที่เคยอบรมตนแต่
เดิมมาไม่ทอดทิ้ง เป็นพุทธศาสนิกชนด้วยความมั่นคง จนเมื่อพรรษา
๒๔๙๓ ก็ได้จัดให้บุตรอุปถัมภ์ในวัดราชบพิธ ๓ พรรษา คุณพระ
เป็นผมอชยาศัยกว้างขวางมมตรัดหยาบมาก เพราะเป็นผมนหาใจชอ
ดัดยคหนาทราชการแตะคอปอณฝงญาตมตรทวไป ดัมเบนนายทหาร
ชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งรักเกยรติ รักฉนัย แะเกด้าหาญไม่เลื่อมคตาย ม
ชวตจิตใจเป็นทหารเรตตอตกตาด เมอมาถ่มรณกรรมเช่น จง
เบนนทอद्यรกรของญาตมตรทวไป กการถ่มรณกรรมของคุณพระน
มิใช่เป็นของใหม่หรือแปลกกว่าฉนอยางไรเดย นับเบเนด้าภาพธรรมดา
มเองเบเนเองเช่นตตยตกตาดมาเดว เมอการเกิดฉน กมการแปร
ปรวน แะดับสตัยไปในที่ดุด เหมอฉนทุกเพศฉนวนรณะ เพื่อให
พุทธบริษททราบชตในรอน ดัมเตจพระผมพระภาคจงโคตรด่อนด้าฉน
เครื่องเคอฉนใจในรम्मนิยามสัตร ซึ่งมีใจความว่า (ค่อไปนเก็บจาก
ฉนวนฉนของดัมเตจพระพุทโฆษาจารย์ ฉาฉนร)

อุปปาทา วา ภิกขเว ตถาคตานํ อนุปปาทา วา ตถา-
คตานํ จิตา วา สาทาตุ ธมฺมญฺจิตตา ธมฺมนิยามตา เป็นฉน
ความว่า ตกฉนภิกษทงหลาย เพราะพระตถาคตเกิดฉนกต ไม่เกิดฉน
กต ชาติฉนฉน คอความตงอยตามธรรมตา ความเบเนอยตามธรรมตา
กตงอยอยางฉนเอง ฉนค่อตั้งฉารทงหลายทงปวงไม่เที่ยง ตั้งฉาร
ทงหลายทงปวงเบเนทุกฉ ธรรมทงหลายทงปวงเบเนฉนคตา แต่พระ
ตถาคตยอมรูงชาติฉนทุกค่อฉ ครนฉว่ยอมบอกให้แจ้งแจ้งดงให้เห็น

(๓)

ชัด บัญญัติแต่งคงเป็นแบบ เปิดเผยจำแนกทำให้เข้าใจง่าย ดึง
ในพระพุทธภาษิตนโมรรถาธิบายโดยดั่งเชป ดังต่อไปนี้

สภาพทศรรมตาแต่งคุมประชุมกันเขารอนได้แก่งหข ๕ คือ รูป
ร่างกายอันดั่งแควระหัดวยธาตุ ๔ คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม เวทนา ความ
เสวยอารมณ์ ดัช ทกข อเบกขา สัญญา ความหมายรู้ความจำได้
สังขาร อารมณอันเกิดจากจิตต ปรงจิตตใหม่ชนิดต่าง ๆ วิญญาณ
ความรู้งจทางทวารหก มออุปาทคอรรรมชาตซึ่งเป็นบจจยแห่งการท
การพูด การคิดตรอง เช่นมนุชยแะตริจฉานต่างประเภทกต สภาพท
ศรรมตาคุมเขารจากธาตุ เช่นคนไม้ภเขาไม่มออุปาทกรองอยกต โดย
ทสัดดั่งทบคคตคุมเขารจากสัมการะ เช่นรณเรอนกต ชอวาลังขาร ๗
สังขารเหล่านกต ศรรมตาซึ่งปรงสังขารใหม่ชนโตกต ศรรมชาตซึ่ง
มออยได้โดยไม่มีบจจยปรงแต่ง กตาวคือพระนิพพานกต ชอวารรรรม

สังขารนัมประเภทเป็นอเนก กตาวจะเพาะมนุชยแะตริจฉานก
มากหลาย หยาบกม ตะเอยตกม ประณตกม เถวกม บางคนเกิด
มาไ้รับความดั่งดบายมาก จะประกอบบกิจการดั่งใดก็ปดอดไปรง
ดำเรจไ้ดะดวกต บางคนกมแต่ความทกขโทมนัส จะทำหรอคิดนก
ดั่งใดไ้เรจก็อดต บางคนรปร่างดงามผิพรรณผ่องไ้ บางคนชเหว
บางคนเกิดในสัถตที่ดัมบรรณดวยโภคดัมบตอิสัถริยคับริวารยศเพียบ
พร้อม บางคนเกิดในสัถตที่อดคคตขดัดน การทสังขารมประเภทแะ
ความเป็นไปต่างกนเช่นน ก็เพราะศรรม คืออกุศลอกุศลทเหลาดัดไ้
อบรรณสร้างสัไว้ในบุรพชาตอ้านวยผลไ้เป็นไปเช่นน แต่ถงเม
สังขารจะประณตเลอทรรรมต่างกนโดยฐานใดกต เมอถาวถงตกษณะ
แตวกยอम्मเต็มอกน คอมนตกษณะไม่เทยง เป็นทกข เป็นอนตดา

(๕)

ตั้งข่าวชอว่าไม่เที่ยง ก็เพราะมีความเกิดขึ้นในเบื้องต้น มีความ
แปรปรวนในท่ามกลาง มีความทำลายแตกสลายในที่สุด แท้จริง
ตั้งข่าวทั้งหลายทั้งปวงนั้น อาศัยเหตุอย่างหนึ่ง ๆ จึงเกิดขึ้นได้ เมื่อ
เหตุยังเบงไปกยงคงอยู่ เมื่อเหตุยังไม่เบงไปกยอม่คงอยู่ได้ และ
ตั้งข่าวทั้งหลายทั้งปวงนั้น เมอยงคงอยู่ ก็มีความแปรปรวนไปโดย
ลำดับกาล ขอนพงเห็นในอุปาทนกกตั้งข่าว คอมนษยตงแตกเกิดขึ้น
ก็แกแปรไปได้มอ แรกก็ยงอ้อนนอนอยในเบาะ คอมากเตบชนเบ
เด็กเด็ก เด็กใหญ่ ร่นหนุ่มสาว เบหนุ่มสาว ในตอนนรปกายและ
จิตตเจตตีกแปรไป ด้วยดำมารถความเจริญจ่งแรงชน แตนน
กเบนผุใหญ่ แกเฒ่าชราหาความดำมารถเหมอนอย่างกอนม่ได้ ร่างกาย
ก็ทรุดโทรมทพพดภาพ จิตตเจตตีกก้อชนแอม่ว่องไว ถังกับพ่นเพอน
หลงโหดกม่โดยมาก ในตอนนรปกายและจิตตเจตตีกแปรไปด้วย
ดำมารถความเลื่อมถอย ความแปรปรวนนมอาการชนตงตจบคคต
ข้ามต๊ะพาน ถังตถวดจรจณนกเบนเชนเดยวกัน มีใช้เตเทานน
อนุปาทนกกตั้งข่าวกเหมอนกัน คอกม่แรกชอกกยงอ้อน แดวกตมแยม
บานเหยวโรย เหยวเรอนทาชนใหม่ กยงเบนของมนคงแขงแรง ครน
ตวงกาดนานเชากข่าวรุดทรุดโทรม ความแปรเท่งเจตตีกกรรมอันเบ
ไปชวขณะเบนชอดำรกให้เห็นความแปรปรวนเบนอย่างยง แท้จริง
อาวณนหงเกิดขึ้นกเดอมไป อาวณนอณกเกิดขึ้นใหม่แทนกันไป
ตถวทงปวงได้ชอว่ามชวคเบนอย ก็เพราะมีรูปธรรมนามธรรมเกิดดับ
จากของเกาทถ่นไป ตมย์ไตรปธรรมนามธรรมม่ดับกัน ตมยณน
ตถวณนกได้ชอว่าตาย ตั้งข่าวทั้งหลายทั้งปวงได้ชอว่าไม่เที่ยง เพราะ
เกิดขึ้นในเบอนต่น แปรปรวนในท่ามกลาง แตกสลายในที่สุด ตงน

(๕)

ตั้งขารนขอวาเปนทุกข เพราะประกอบด้วยทุกขเบบอเนกประการ
ทุกขดำหริบตั้งขารน เมอจะรวบรวมกัดาวตามอาการทเบนไป กัง
มี ๓ ประการ คือ ทุกขทเกิดตามด้ภาพแห่งตั้งขารประการ ๑ ทุก
ทมประจำดำหริบตั้งขารประการ ๑ ทุกขทมาภายหลัง อนเเองด้วย
เหตุภายนอกประการ ๑ ทุกขทเกิดตามด้ภาพแห่งตั้งขารนได้แก่ชาติ
ขรา มรณะ ทุกขทมประจำดำหริบตั้งขารน ได้แก่หนาว ร้อน หิวระหาย
ปวดอจจาระ ปวดบ้ด้ดวระ ทุกขเวทนา อนเเองมาจากความเจ็บไข้
คืออวระทงหลายอนประชุมเบนตั้งขารไม่ทำการตามหนาท และความ
ลำบากผดเคืองในการแด้วงหาอาหารเคืองเดียงชวด ตั้งเหตุนแแต่ะ
อย่าง ๆ ขอวาเบนทุกข เพราะต้องคอยแก้ไข หนาวคต้องห่มผ้า
ร้อนคต้องอาบนา หิวคต้องบริโภค ระหายคต้องดม ปวดอจจาระ
ปวดบ้ด้ดวระคต้องถาย บวยไขคต้องรักษา และเมอเกิดมาเบนรปนาม
จะหตุคเดียงให้พนจากทุกขเหตุนหาได้ไม่ เพราะฉะน ทกขเหตุนจ
จิดวาเบนทุกขทมประจำดำหริบตั้งขาร ทุกขทมาภายหลังอนเเองด้วย
เหตุภายนอกนได้แก่โด้กะ ความแ้งใจ ปริเทวะ ความร่ำไรบ่นเพ้อ
อุปายาด้ ความคับใจ เพราะพดตพรากจากอารมณ์ทรก ทปรารธนา
ความเดียงใจเพราะปรารธนาด้งใดไม่ได้ดัมประด้งค ความอดคอด ขง
เคียดเกลียดขง เพราะประด้พกับอารมณ์ที่ไม่รักไม่ปรารธนา ความ
กระวนกระวายใจเพราะถูกไฟค้อกเด้ธราคะโทสะโมหะเฆา ความร้อน
ใจเพราะระตักถึงผดแห่งความชวทคนกระทำไว้ หรือถูกตงกรรมกรรม
โดยอาการต่าง ๆ เพราะความชวเซ่นนั้น ความไม่โปรงใจ ความ
กตวแพ ความหวนหวาด อนเเองมาจากความทะเสาะวาททนกค
ด้คคกนกค รบกนกค ขาการทงหลายเหตุน ถวนเกิดจากเหตุภาย

นอกซึ่งจรมมา มากบ้างน้อยบ้างไม่คงที่ ตามฐานะและความเป็นไป
ของบุคคล จิตว่าเป็นทุกข์แต่จะอย่าง ๆ เพราะทำความไม่ดำริญาณให้
เกิดได้ และต้องคอยพยายามแก้ไขอยู่เสมอ ฉะนั้นจึงชื่อว่าเบญทกข
แต่เมื่อกล่าวโดยรวมยอดแล้ว ดังขารคือประชุมแห่งชนธิ & รูป เวทนา
สัญญา ดังขาร วิญญาณ อันเป็นบ่อเกิดแห่งอุปาทานความยึดถือ
ชื่อว่าเบญทกข เพราะเป็นศวกุฏทกขเองและเป็นทรมรองทุกขทั้งหลายอัน
คืบ คืบ ดังขารทั้งหลายทั้งปวงชื่อว่าเบญทกข ดังนี้

ดังขารชื่อว่าเบญทกข เพราะไม่ใช่ตนไม่อยู่ในอำนาจแห่ง
บุคคลที่จะป้องกันมิให้เป็นไปเพื่ออาพาธความบวชได้ ผู้ใดจะปรารถนา
โดยประการใด ซึ่งเป็นการผจญภัยแห่งดังขารว่า ขอดังขารของเรา
จงเป็นอย่างนั้น อย่าอุปัทพัตแปรผันเป็นอย่างนั้นเลย ดังนี้ หาได้ไม่
แม้จะพยายามด้วยอุบายใดก็ตามผลด้าเร้ามิได้ เป็นสภาพหาเจ้าของ
ผูกครองมิได้ เป็นสภาพสั่นคลอนหรือหายไป คงอยู่ได้ด้วยความ
พร้อมมตแห่งชนธิ & ดังแต่ดังในบาถว่า “เหมือนอย่างว่า เพราะคม
ดัดงนทั้งหลายเข้า เคียงวาร์ยยอมมณินใด เมื่อดังขารทั้งหลายยอม
การลุ่มมตวาทดวยยอมมณินน” ดังนี้ ทั้งเบญทกขธรรมซึ่งเป็นไป
ตามเหตุตามปัจจัย ธรรมทั้งหลายทั้งปวงชื่อว่าเบญทกข ดังนี้

ดังขารมีประเภทดังแต่ดังในเบงคณ ย่อมมตลักษณะ ๓ ประการ
นคยกันหมด หายกณมิได้ จะเป็นดังขารเดวหรือประณตชะนค
ไหนักตาม เพราะฉะฉนตลักษณะ ๓ ประการนี้ จึงเรียกว่าด้ามัญญ-
ลักษณะ แปลว่าลักษณะเดิมอกันของดังขาร

ผู้ปริชาญาณพิจารณาเห็นตลักษณะของดังขารว่าไม่เที่ยง เป็น
ทุกข์ เบญทกข ดังนี้ดังขารมา ย่อมป้องกันคณหาอุปาทานความ

ทะยานอยากยึดถือมั่นว่าเป็นเรา เป็นของเรา เป็นสัตว์ เป็นบุคคลเสีย
ได้ คอเตนนักเกิดนพพทา ความหน่ายในสังขารขันธ์นอนเป็นตถกข
เป็นปฏิปทาการช่นไปหาความบริสุทธิ์แห่งจิตโดยลำดับ กาจ
อภิษณาโทมนัสให้ขาดสิ้นไป เพิ่มพูนความตั้งข้ง ๆ ช่นไป พังเห็นตง
นัยแห่งพระคาถาพระพุทธานุสสติซึ่งทรงแต่งดงอาณัติแห่งอภิสันดานาญาณ
ปรัชาทพิจารณาเห็นความจริงของสังขารว่า “เมื่อใด เห็นด้วยปัญญา
ว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ขรรพทั้งหลายทั้งปวงเป็น
อนัตตา เมอนน ข่มหน่ายในทุกขันธ์ ความหน่ายนเป็นมรรคา
แห่งความบริสุทธิ์” ดงน

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ามุนีบรมมกุฏ มพระพุทพจนตรัสสอนประชาณกร
ให้เกิดปัญญาพิจารณา เห็นความเป็นไปแห่งจิตของขรรพตา มี
อรรถาธิบายดงรับประทานวิสัชนามาโดยดั่งเขปดะน (หมดดำนวน
ของสมเด็จพระพุทพโฆษาจารย์ เพียงเท่าน)

ขอทศตบญวราศัททคณะทหรรพรรคณาณิกโยธินแห่งกองทพเรือ
อนมทานพตเรือศร ทหรร ข่าหรรญ เป็นประชาณ มัดมานณนทบาเพญ
เพือทศตบญวราศัททคณะทหรรพรรคณาณิกโยธินแห่งกองทพเรือ
มัดมยณ จงดำเรจเป็นบุญนฤขบนาดาประโยคมัดมยณนฤขบนาดา
พระอรณพนาณณตก ตามควรแก่ศตด้วยในมัดมยณภพ มัดเจตนา
อทิศักตงทุกประการ ในอดด้านแห่งพระขรรพเทศนา พระดงมทง ๔ รูป
จะได้สวดปณณณกคาถาโดยสรวญญวณวิธพรอมด้วยคำแปลเพิ่มพ
อปปมาทขรรพแก่ดมาคมอกดงวณนง ณ กาดบดน.

พระขรรพปาโมกข์

คัมภีรเทสนา ปุณณกถา

ของ

พระศาสนโศภน วัดมกุฏกษัตริยาราม

แสดงในงานพระราชทานเพลิงศพ

นาวาโท พระอรณพนาวณตัก ร.น.

ณ วันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

ของ

พลเรือตรี ทหาร จำหิรัญ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ

ปุณณเมว สุสิกฺขเยยฺย อายตคฺคิ สุสุทฺธยํ

ทานญฺจ สมฺจริยญฺจ เมตฺตจิตฺตญฺจ ภาวเย

เอเต ชมฺเม ภาวยิตฺวา ตโย สุขสมฺพุทฺธเย

อပ္พะยาปชฺฌํ สุขํ โลกํ ปณฺหิตโต อပ္ปชฺชตีติ ฯ

บัดนี้จะแสดงกรรมเทศนาในปุณณกถา ประดับปัญญาบารมี
อนุรปแก่กุศลจริยาพิชิตกิเลสอุปทานทุกข ซึ่งพลเรือตรี ทหาร จำหิรัญ
บำเพ็ญอุทิศ ถิ่นนาวาโท พระอรณพนาวณตัก เป็นถวญญูข้าพชัธรรม
บรรณาการ ด้วยความเคารพนบถ ตามหน้าที่ของดีบุรุษพุทธมามกะ
บัณฑิตจะพึงสั่นองคุณความดีของท่านผู้ได้ทำความดี ให้เป็นประโยชน์

แก้ห่มคณะซึ่งมีคนรวมอยู่ด้วยเมื่อดวงตบตบชนขึ้นไปแล้ว เพื่อเช็ดขูด
 ความดีให้ปรากฏ ให้ชนทั้งหลายเห็นว่า โลก คือห่มมนุษย์จะมีความ
 ดั่งและความสำเร็จ ก็เพราะมีผู้ยอมสละความดีส่วนตัวช่วยทำความ
 เจริญแก้ห่มคณะและผู้ช่วยร่วมในห่มคณะทั้งหลายได้รับผล คือ ความ
 เจริญที่ท่านได้ทำได้ดีวางใจให้ ด้านกรุณาคือความดีของท่าน ไม่ตบหัก
 ยกย่องไวบนฐานแห่งผู้คนควรเคารพนับถือ และพยายามตนเองดีให้
 ดั่งสมควรกัน

ความจริง โลกคือห่มมนุษย์ ตั้งอยู่โดยสันตสุข เพราะเหตุ
 ๒ ประการ คือ ทาตคอบและต้นของคตคอบแก่กันและกัน ผู้ตั้งใจทาตคอบ
 ชนทั้งหลาย มุ่งให้เขาอยู่เย็นเป็นสุข ย่อมได้รับความรักความเคารพ
 นับถือของชนทั้งหลายทาคตคอบเขาขึ้น และความรักความเคารพนับถือ
 นั้นเองเป็นเหตุบันดาลจิตใจให้ทนอยู่ไม่ได้ ต้องต้นของคตคอบให้ดั่งสมควรกัน
 และความดีของคตคอบนั้น เป็นเหตุให้ผลทาตคอบเกิดภาวจิตใจจะทาตคอบ
 ให้ใหญ่ไพศาลต่อไป และเป็นเครื่องจูงใจผู้อื่นให้ใครเห็นใหม่แก่ใจที่จะ
 ทาคตคอบผู้อื่น เพราะมนุษย์ทุกคนชอบความรักความเคารพนับถือและ
 ความยกย่องด้วยนาใจจากผู้อื่น เพราะเป็นความชุ่มชื่นใจ ไม่ชอบ
 ความเกลียดชัง ความดุดกดหมิ่น และความไม่เอาใจได้ของผู้ใด
 เพราะเป็นความแห้งแฉะใจ ไม่เป็นสุข เพราะฉะนั้น ความทาตคอบกัน
 จึงเป็นดังทพประราถนาอย่างยิ่ง เพราะช่วยให้โลกอยู่เย็นเป็นสุข ส่วน
 ความทารายคตคอบนั้น ไม่เป็นดังทพประราถนาแต่เพียงเดียว เพราะทำ
 ให้โลกเดือดร้อนเป็นทุกข์ รวมทั้งตัวทารายด้วย เพราะเหตุนี้ ใน
 พระพุทธคำสอน จึงสอนให้มนุษย์ทาตคอบกัน เว้นการทารายคตคอบ

เด็ดขาด ผู้ใดทำคุณความดีไว้แก่ชนมาก ผู้นั้นยอมเบนทริกใครนบถ
 ของชนมาก แม้สิ้นชีพะโลกนี้ไปแล้ว ความดีที่ได้ทำไว้นั้นก็ยังคงใจ
 เคือนใจชนทั้งหลายให้ระลึกถึงด้วยความอาลัยเสียดาย มุ่งหมายที่จะ
 ทำดีของตัวหน้าใจใครใคร่เคารพนบถ ฝ่ายผู้ไม่ทำคุณความดีแก่ผู้ใด
 ก็ไร้ผลใครนบถ มีใจเหี้ยมแข็งไม่ซ่มซน เพราะไม่มีความรักความ
 นบถเป็นนาเสียวหัวใจ แต่ถากตบทารายผอนให้เดือดร้อนทุกข์ยาก
 แม้ชั่วชีวิตก็ไม่มีเบนทริกใครปรารภนา หากสิ้นชีพะโลกนี้ไป ก็หา
 เบนท้อตายเสียดายของซ่มซนไม่ ขอชี้ให้เห็นใจความสำคัญว่า ความ
 เกิดมาเป็นมนุษย์นั้น ขอสำคัญอยู่ที่ความดี ถ้าได้ทำความดีมาก่อน
 ที่เรียกว่า ปุพเพกตปุญญตา ความดีนั้นก่อกำเนิดขึ้นเช็ดขี้ให้เกิดมาดี
 คือ เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศีลสมบัติ และเบญทกยของนบถของชนเป็น
 อนันตมาก เมื่อเกิดมาดีแล้ว กระทำความดีในปัจจุบัน ที่เรียกว่า อตตะ-
 ตัมมาปณฺธิ ตั้งตนไว้ชอบ ย่อมเป็นผู้สมบูรณ์ด้วยศีลสมบัติมั่นคงดี
 ไป และย่อมเบนทริกใครปรารภนาของประชุมนั้น ที่เรียกว่า เบนอย-
 ดิ และเมื่อสิ้นชีพทลายชนระโลกนี้ไป ความดีที่ได้ทำไว้ในปัจจุบัน
 ย่อมสนับสนุนตั้งให้ไปสู่คติภพที่ดีงามทศมความดีความเจริญอีก และ
 เบนท้อตายเสียดายของชนทั้งหลาย ที่เรียกว่า ไปดี รวมความว่า ความดี
 ที่ตนเองกระทำไว้ ย่อมคุ้มครองและสนับสนุนบุคคลให้เป็นผู้มาดี อยู่ดี
 และไปดี ทั้งสามสถาน ความเป็นผู้มาดี อยู่ดี และไปดีนั้นแท้ เป็นอาการ
 ทบตันที่ตนนิยม และแสดงให้เห็นความดีอันเป็นแก่นสารในภายในที่
 บุคคลนั้นได้ทำไว้ไม่ขาดสาย ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

ความตื้น ๆ ก็ได้แก่บุญ คือการทบทวนประโยชน์เกื้อกูลแก่ตน
แก่ผู้อื่นนั่นเอง เมื่อว่าโดยเหตุภายใน ได้แก่การททำด้วยใจบริสุทธิ์
มเมตตากรุณาเบญจเมต เมื่อว่าโดยผล ได้แก่ความปลื้มใจความเย็นใจ ที่
บังเกิดแก่ตนแก่ผู้อื่น เพราะฉะนั้น ดั่งเด็จพระบรมศาสดาจึงทรงสอน
ให้ดำเนินยกศึกษาเรื่องบุญ ดังพระพุทธชนพนภาษิตโดยกวี ณ เบื้อง
ต้นว่า บุญลเมว สลฺลิกเขยฺย อายตคฺคํ สุขทฺรปํ เบนอาทิ แปล
ความว่า บุญทดฟงสำเร็จยกศึกษาให้ถึงการทบทวนบุญ อันมีสุขเป็น
ผลติดต่อก็คือ พึงบำเพ็ญทาน ศีลจรรยา และเมตตาจิต เพราะยัง
กรรมอันเป็นเหตุแห่งสุขทั้ง ๓ นั้นให้เกิดได้ แล ย่อมเข้าถึงโลกที่เป็นสุข
หาความเบียดเบียนพมิได้

ในพระคาถานี้ ได้การทบทวนบุญ ๓ ประการ คือ ทาน ๓ ศีลจรรยา ๓
เมตตาจิต ๓ มอรรถาธิบายเป็นลำดับไป

ทาน แปลว่าให้ ก็คือการให้จะบังเกิดขึ้นได้ ต้องมีส่วนประกอบ
๔ ประการ คือ ๑. ต้องมีบุคคลผู้จะให้ ๒. ต้องมีสิ่งของที่จะให้
๓. ต้องมีเจตนาคือความจงใจที่จะให้ ๔. ต้องมีบุคคลผู้รับ หากขาด
ส่วนใดส่วนหนึ่งเสีย การให้ก็ไม่เกิดขึ้น ทานนเป็นสังจาเนนทถัดในโลกล
ขาดทานเสียอย่างเดียว โลกก็เหมือนมนุษย์กตงอยู่ไม่ได้ มนุษย์ทุกคนที่
มีชีวิตอยู่มาได้ถึงทุกวันนี้ ต้องพึ่งทานทั้งนั้น เช่นพึ่งการให้ของ
บิดามารดา พึ่งวงศ์ญาติ ครูอาจารย์ มิตรสหาย ตลอดจนคนอน
ที่ไม่ว่าจักกันเคย บิดามารดา เป็นผู้ให้ก่อนใคร ๆ ทั้งหมด คือให้ชีวิต
เดอดเนื้อเป็นตน การให้บังเกิดผลเป็น ๒ อย่างพร้อมกัน คือ พอกพูน
ความสุขความเจริญแก่ผู้รับ และบรรเทาความทุกข์ความเดือดร้อนของผู้รับ
ให้หมดไป

ทานน จ्ञาแนกเบน ๒ อย่าง คือ ให้สิ่งของอันให้เกิดความสั้
 แก่ผู้รับ เช่นของบริโภคของใช้สั้อย เรียก ขามั้ทาน ๓ ให้วิชา
 ความรึอนหาโทษมิได้ ด้วยนาใจอนบรึด้ทฐ เรียก ขรรมทาน ๓ อนึ
 ทานนคาง โดยดกษณเรทให้เบน ๒ อย่าง คือ ให้เพอออนเควระที่ ด้าเรจ
 ด้วยเมตตากรณา ให้เพอบชาคน ด้าเรจด้วยความเควรวณบถึอ ต่าง
 โดยอาการทให้แะปฏิกากผู้รับ กเบน ๒ อย่าง คือ ให้ระเพะ
 เจาจงบคคด เรียกปาฏิปคคคททาน ๓ ให้ทวไปทงหมไม่เจาจง เรียก
 ดั้ฆทาน ๓ เมอมาปรารภมารดาบิดาผดบชนช แดวบรจากเพอด้าเรจ
 ผดเบนความสั้แก่ทาน จิดเบนนมาตาบคัฏฐฐานขรรม แะปพพเปคพด
 เมอมาปรารภมิตรอำนาตยญาติด้าโลหิต หรือทานผมอูปการคน แดว
 บรจากอุททให้ กเรียกว้า ทกขณานุปทาน ญาคิขรรม ญาคิสังคหะ
 ให้โดยตงใจผอแผเกอกถแก่ประชาชนทวไป ด้วยอชยาคัเมตตาคาร
 จิดเบนด้าขารณทาน ทานทงปวงน เบนกกเกอหนนให้เกิดความสั้แก่
 ผดเวย และทาวให้ๆ เบนทรวททนบถึอของชนทงหลาย น้าบคปราโมทย
 บันเทงใจมาให้แกผให้ไม่ชาดส่าย จึ้เบนหิตจรยาสั้มาปฏึบค จิด
 เบนบุญประการหนง ซึ่งทกคนควรว้าเพญให้เตมตามหนาทของคน

ดั้ฆจรยา แะดว้า ความประพฤติสั้เมอ คือไม่ประพฤติตุมๆ
 ดอนๆ จ्ञาแนกเบน ๓ ดั้ถาน คือ ประพฤติสั้เมอในบคคด ๓ ในดึ
 อนเบนทรวทของกนแะกน ๓ ในขรรมคือหน้าท ๓ ประพฤติสั้เมอใน
 บคคคณน ได้แกผนอยประพฤติออนนอมย้าเกรงผู้ใหญ่ตามควรเก้ฐาจะ
 ไม่แะดงอาการบหัดหมนเหยียดหยามไม่ย้าเกรง แะม้ความกตัญญ
 กตเวทสั้เมอคนสั้เมอบตาย กเบนเหตุใหญ่ใหญ่ม้เมตตาคาร ม้แกใจ

เป็นพระช่วยบรรเทาทุกข์บรรเทาเดือดร้อนให้ และช่วยพยุงความเจริญ
 ให้ ผู้ใหญ่ได้ กว้างคนล้มเป็นใหญ่ที่ผุ้อย่อยควรเคารพยำเกรง ไม่
 ประพฤติเหวี่ยงเหว้ ไม่เป็นเหตุให้ผุ้อย่อยเสียใจ ผู้เสมอกันก็
 ประพฤติตนเป็นเสมอกัน คอทเป็นญาติ ก็ประพฤติตนตามคันท
 เป็นญาติ ทเป็นมิตร ก็ประพฤติตนตามคันทเป็นมิตร มัจฉตคงทไม่
 แปรผัน ในเวลาทผายหนึ่ง มีความเจริญออกหน้าไป อีกผายหนึ่งก็
 มทาคิดพลอยยินดีสนับสนุนยกย่อง ไม่ทำใจจัดเฉยเมยไม่แสดงความ
 ยินดี หรือเมผายหนึ่งพลาดพลั้งเสื่อมทรามตกต่ำลง อีกผายหนึ่งก็
 พลอยสลดใจ ไม่ช้าเต็มไม่ทับถม แสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อเยียมเยอน เคย
 ทำดีต่อกันมาอย่างไร ก็ทำดีมาเสมอ ไม่ทำให้ผิดปรกติ เช่นจัดจาง
 ห้างเหิน ไม่สั่นท่นมอย่างที่เคยมา รวมความว่า มีความเป็นกันเอง
 สันติสนมคงท ไม่เปลี่ยนแปลง เพราะเจริญหรือเสื่อมของผายใดผาย
 หนึ่ง ความประพฤติเสมอในบุคคลนั้น เป็นเครื่องถนอมรักษาความรัก
 ความเคารพนับถือให้เสื่อมคลาย เป็นเหตุถนอมแห่งความสามัคคี

ประพฤติเสมอในสิ่งอื่นเป็นทริภังคของกันและกันนั้น คือ ทุกคน
 รักชีวิตของตน รักร่างกายอันเป็นที่ตั้งแห่งชีวิตของตน ปราภวนาจะ
 มีชีวิตอยู่โดยสงบสุข ไม่ถูกเบียดเบียนพดตrown ชีวิตและร่างกายจะเป็น
 อยู่ได้ ต้องอาศัยทรัพย์ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเป็นเครื่องบำรุง ทุกคน
 จึงรักทรัพย์ด้วย มีความห่วงแหนเสียตาย ทุกคนรักก็ครอง และวงศ์
 ตระกูลของตน ทุนไม่ได้คือการแทรกแซงของคนอื่น เมื่อถูก
 แทรกแซงล่วงเกินก็เจ็บใจเคียดแค้นอาฆาต ทุกคนรักความซื่อตรง
 สัจจาทพื่อนจะพึงประพฤติต่อกัน ไม่พอใจให้ใครมาพดปดหลอกลวง

คน ทุกคนชอบความรอบคอบทำอะไรไม่ผิด เพราะเป็นทางดีสุดแก่
 คน เพราะฉะนั้น เพื่อความปลอดภัยแห่งถิ่นบนที่รักของคนและผู้อื่น
 ทุกคนจึงต้องเฝ้าระวังชีวิตและการทำร้ายร่างกายกันเสีย ต้องเฝ้า
 การถกข้อเท็จจริงของกันและกันเสีย ต้องเฝ้าระวังการละเมิดในครอบครัว
 และบริวารของกันและกันเสีย ต้องเฝ้าระวังการพดพิดหลอกลวงกันเสีย
 เพื่อบันทึกไว้ในใจกันและกัน ว่าต่างจะเคารพในถิ่นบนที่รักของกัน
 และกัน ไม่ละเมิด ทุกคนจะเป็นผู้มีความรับผิดชอบพอ ที่จะไม่พด
 ไม่ทำอะไรให้เป็นการเบียดเบียนพดละเมิดถิ่นบนที่รักของผู้อื่น ก็เพราะ
 ไม่สมควรที่จะใช้ความระมัดระวังในการทำพดแยกแยะผู้อื่น ขรรคมดา
 ปกป้องไม่เสียของมโนเมา กังวลจากเผด็จมโนคติ ถึงกับทำผิดอย่าง
 ที่ไม่ว่าจะเป็นใดก็ตาม เมื่อเป็นเช่นนั้น หากคิดดูว่าเมื่อยเขาไป ก็จะทำให้
 ให้ประมาทผิดตัวทำผิดได้ง่ายและมากจน ถึงกับประมาทร้ายถิ่นบนที่
 รักของผู้อื่นได้ เพราะฉะนั้น เพื่อความปลอดภัยแห่งถิ่นบนที่รักของ
 ของตนทั้งของผู้อื่น จึงต้องเฝ้าระวังการคิดดูว่าเมื่อย ชนบนที่รักแห่งความ
 ประมาทผิดตัวเสียด้วย โดยนัยนี้จะเห็นว่า ผู้มีศีล ๕ บรรพณ ย่อม
 มีสัมมาจริยาในถิ่นบนที่รักของคนและของผู้อื่นครบถ้วน เพราะฉะนั้น
 ศีล ๕ จึงเป็นคุณที่สุดของการมีสัมมาจริยาจะพึงเคารพรักษามิให้ขาด

สัมมาจริยาในธรรมคหิณาทน มอชบายว่า เมื่อตนมโนหาคะต้อง
 ปฏิบัติตนของความดีของการของชนบนที่รักมาก ก็ต้องเป็นเหตุแห่งธรรมใน
 หน้าที่ ไม่ตาเบียงเพราะรัก หรือเพราะโกรธ หรือเพราะมโนบาย หรือ
 เพราะขาดกตัญญู ให้เขาได้รับสิทธิที่เขาควรได้รับโดยชอบ แลถึงความ
 เขยเพื่อเคารพต่อประโยชน์ของผู้อื่น จัดการให้เขาให้เหมาะสมแก่เหตุ

เมื่อเบญญ์เถียงธรรมในหน้าทแดด ก็ไม่ทำให้เบญญ์ได้เสียหาย ทุกคนย่อม
 ได้รับความยุติธรรมเต็มอหนากัน เบญญ์เถียงธรรมในหน้าทแดดจนทแดด
 เคารพบถของชนทั้งหลาย ควรได้รับยกย่องให้เป็นใหญ่เป็นผู้นำของ
 หมู่ชน เพราะฉะนั้น ดมจรายจึงจัดเป็นบุญประการหนึ่ง ที่ทุกคนควร
 บำเพ็ญให้บริบูรณ์

เมตตาจิตนั้น ได้แก่จิตเมตตา คือความดีที่เต็มเป็นกันเอง
 กับผู้อื่น โดยความ ได้แก่ความมีน้ำใจรักกันห่วงต่อกัน ไม่เกลียดชัง
 หวงร้ายต่อกัน การที่ดำริคิดหรือนึกถึงใคร ๆ ก็เว้นจากอาฆาต
 พยาบาททั้งห้า ปราศรณาให้เขามีความเจริญอยู่เย็นเป็นสุข ไม่คิดกัก
 ทุทุเขรอนให้แก่เขา มีเมตตากำกับอยู่ในจิตตั้งแต่เมื่อ ชั่วว่า เมตตา-
 ภาวนา เจริญเมตตา หรือแผ่เมตตา การแผ่เมตตา มีต่างโดยอาการ
 เป็น ๒ อย่าง คือ แผ่เจาะจงแก่คนหนึ่งที่รู้จักใครอยู่แต่ เป็นการ
 ร่าย เรียก โอทิศต์ละมรณา แผ่ปราศรณาไปไม่เจาะจงไม่เลือกบุคคล
 เรียก อโนทิศต์ละมรณา การแผ่เมตตาโดยนัยหนึ่ง ย่อมขยายวงกว้าง
 ออกไปได้ ตามอรัญญะของบุคคล จนไม่มีขอบเขตคนเป็นสัตว์ จัดเป็น
 เมตตาเจโตมุต ทำให้ใจให้หลุดพ้นจากดังที่กตถอนเบญญ์ดฤแห่งปัญจะ
 ความขี้ติใจ เมตตาภาวนา ย่อมเป็นเหตุ มีกำลังฝังอยู่ในสันดาน
 ยิ่งบุคคลให้ประกอบการณ์เป็นประโยชน์สุขแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะบ้าง
 โดยทั่วไปบ้างตามควรแก่เมตตาที่เป็นไปในจิต ที่แผ่โดยเจาะจง เป็น
 เหตุให้มารดาบิดาอุปการะเลี้ยงดูบุตร ให้บุตรปฏิบัติภาระของกันท่าน
 เป็นตน ที่แผ่โดยไม่เจาะจง เป็นเหตุบันดาลให้ประชาชนพ้นจากความ
 ปองร้ายเบียดเบียนพาดพิงผจญกัน แต่ให้ท่านบำรุงกันให้อยู่เย็นเป็นสุข

ทวไป แม้ความปรารถนาของมนุษย์ทั้งหลายจะเป็นอย่างเดียวกัน คือ
 รกดีชเกิดยดทุกข์เดิมอกัน ถึงกระนั้น ก็ยังเบ้นต่าง ๆ กัน ที่ได้สุขกม
 ที่ใดทุกข์กม ทั้งนี้ ก็เพราะความต่างแห่งความประพฤติกิและกรรม
 ดำารณประกอบกับโอกาส ภูมิดำเนินา และกศัด ออกศัด เมื่อคนได้สุข
 อย่างใด มีแก่ใจเมื่อเผื่อหวังจะให้อ่อนได้สุขอย่างนั้นบาง อย่างนั้น เมตตา
 จังจะแผ่กว้างขวางทวไปถึงผู้อื่นที่ไม่เคยชของกับคน จังใจบุคคลให้
 เกอกลดกันด้วยดังที่จะให้เกิดความดีชบาง ด้วยอธิบายอนจะให้ได้ชชวคต
 นั้น ๆ บาง ตามอชยาศัย เมตตานเบ้นเหตุให้มนุษย์ประพฤตเบ้น
 ประโยชน์แก่กันและกัน จดเบ้นคุณด้ากณอย่างหนึ่งในพระพุทธศาสดา
 เบ้นเครื่องหมายให้เห่นวว่า พระธรรมวินัย เบ้นด้ากษาคชธรรม อัน
 พระลัมม้ามลัมมพุทธเจ้าครดีชอบแล้ว พระองค์ทรงชักจูงพุทธเวไนยใน
 คนชอน โดยควรแก่เหตุ ในฝ่ายบรรพชิต ครดีชอนให้บับชฌายะ
 อาจารย์กับศิษย์รกใครนบถอกันสนทนมนคจบบดาบบบร และต่างเบ้น
 ชุระแก่กันโดยกิจจวคร ในฝ่ายคฤหัสถ์ ครดีชประทานพระโศวาทไว้ให้
 มารดาบดาบบบรชดา ครอาจารย์กับศิษย์ ดำากบภรรยา ญาติกับ
 ญาติ มิตรกับมิตร เจ้ากับข้า ลัมมณพราหมณกับคฤหัสถ์ รกใคร
 นบถอกและให้อ่อนเพราะเห่นตามเห่นเท และครดีชอนให้แผ่เมตตากว้าง
 ออกไปจนไม่มีขอบเขตคเบ้นที่สุด

เมื่อพรรณนาถึงผล เมตตาย่อมอ้านวยประโยชน์แก่กันและผู้อื่น
 ทั้ง ๒ ฝ่าย ผู้ประกอบด้วยเมตตาย่อมอยู่เบ้นลัษดีบาย ไม่ต้อกระทบ
 กระทงด้วยอาชวาทพยาบาททวหิงสา มีจิตปลอดโปร่งหาเหตุชดกมได้ ย่อม
 ห่างไกลจากอนศรกายแต่ปรกับช ทั้งนี้ จะเบ้นตรกใครนบถอกชชชนทง

หตาย ฌายฌอนทโตรบอนเควะหัดยกาตงแห่งเมตตาคจตณน กจะ
 โดประสพสัซซงคนไม้มทางจระหาได้ตามตำพ้ง แตนนกจะห้วงคตอม
 แก่ท่านผู้ชูปถมภ ถัมด้วยคำพระเตมยบรมโพธิสัตว์ครัดไว้ว่า ปุชโก
 ลกเต ปุช ฌบชาย่อมได้บุชาคตอม วนทโก ปฏิวณทน ผู้ให้ย้อม
 ได้ไหวคตอม ดิงน วมควมว่า เมตตานเบนบจยพะยงจตทให้คต
 แผลแผ่นไม่วงไมเตยตาย สักกคกนจตทไว้มให้คกไปนวิสัยแห่ง
 อาฆาตพยาบาทวหิงดำ บำรุงจรรยาให้เป็นไปถูกต้องตามคตองธรรม
 จตวาเบนสัมมฐฐานแห่ง ทาน และ ถัมจรรยา ถ้องปฏิบัติทไคพวรรณ
 มาแฉวในเบองคตณ ข่านวยอฐฐินมณญผลมถุเบนคตคคตอทงภพนและ
 ภพหนา ถัมเตจพระบรมคำสัจจาจครัดว่า เบนบญจรรยาอกประการ
 หนง ด้วยประการณะน

คณะใดตั้งมากมิด ตั้งอยู่ในคุณธรรม ๓ ประการนั้นตั้งมาเต็มออก
คณะนั้นตั้งมากมนั้น ย่อมพ้นจากอาผาตบาตหมางน มัดความปรอง
ดองกตมเกิดยวกันเป็นอันดี พึงหวังแต่ความสุขวิริยาหาความเต็มมีได้
อาศัยเหตุนี้ ตั้งเจ็ดพระผู้มพระภาคจึงประทานพระพุทธโอวาทแก่พระ
ภิกษุสงฆ์ ให้เขาไปตั้งกายกรรม จักกรณ มโนกรรม ประกอบด้วย
เมตตาในกันและกัน เติดยตาภทหาได้ตั้งกันบริโศก มีศีลเต็มออก
มัทฐปฏิเต็มออก เมื่อประพฤติดังนั้น ย่อมเป็นทรภทเคารพของกัน
และกัน เป็นไปเพื่อดังเคราะห์กัน ไม่วิวาทกัน มีแต่พรอมเพรียงเบบ
อนหนึ่งอันเดียวกัน เมอกล่าวณะเพาะบุคคลตั้งอยู่ในคุณธรรม ๓ ประ-
การนี้ ย่อมมีจิตต์ปลอดโปร่งอยู่เป็นสุข เป็นทภทใครแห่งดีปปริตฺชน
ทั่วไป

บุญ ๓ ประการนั้น เป็นปัจจัยตั้งเต็มบุคคลให้ได้อยู่ในหมู่ชนผู้
ประพฤติกุศล มีต้นตอขึ้นจากเบียดเบียนในปัจจุบันนี้ใด แม้
ตะโกนไปทั่ว ก็อุปถัมภ์ให้ได้บรรลุมุขมุต พ้นจากเวรภัยนั้น
เพราะฉะนั้น พระบรมศาสดาจึงตรัสว่า อပ္ปายชฌิ สุขํ โลกํ
ปณฺหิตโต อูปยชฺชติ บัณฑิตยังกรรมอันเป็นเหตุแห่งสุข ๓ ประการ
นั้นให้เกิดได้ ย่อมเข้าถึงโลกที่เป็นสุขหาความเบียดเบียนมิได้ มนุษย์
จึงควรชำนามาด้วยประการฉะนี้ ฯ

ขอคัดถกขณานุปทานททาทนพตเรอตรทหาว ชาหฺรณฺญ บำเพญ
อุทิศด้วยจิตศเลาพนบถอน จึงเป็นอุปถัมภ์กระปัจจัยอำนวยอิฏฐวิบาก
สัมมัตตมุตตมเป็นที่พอใจแก่ นาวาโท พระอรณพนาวณตก โดยควรแก่
ฐานะวิสัยในสัมปรายภพทุกประการ

แต่ตงกรรมเทศนาใน ปญญกถา ประดับปัญญาบารมี ยุติด้วย
เวทนา เอวํ กมคฺยวปฺระการณฺณ .

สำนักหอสมุด

สำนักหอสมุด

